

**ERGENLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN
ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARI İLE OKUL BAĞLILIKLARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Didem BAĞCI
221149105

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı
Doç. Dr. Alper ÇUHADAROĞLU

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2023

**ERGENLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN
ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARI İLE OKUL BAĞLILIKLARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Didem BAĞCI

221149105

ORCID: 0000-0001-7994-4781

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

Doç. Dr. Alper ÇUHADAROĞLU

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül, 2023



JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



TEŞEKKÜR

Bu akademik çalıőmamda; akademik deneyimi, bilgi birikimi ve tecrübesi kadar samimiyeti, iyiliği ve yardımseverliği ile tezin tüm aőamalarında beni destekleyen tez danıőmanım değerli hocam Sayın Doç. Dr. Alper uhadaroğlu'na tüm içtenlikle teşekkür ederim.

Yüksek lisans tez yazım süreçlerinde fikir ve görüşleri ile bana her zaman destek olan çok değerli hocam Sayın Uzm. Psik. Dan. Aydın Erdinç' e teőekkürler.

Yanımda varlığı ile bana her zaman güç ve destek veren, beni motive eden biricik oğlum Alparslan Őimőek' e teőekkürler. Yaőamımın her anında yanımda olan, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen, beni yetiőtiren sevgili ailem olan babam Ümit Bağcı ile annem Güla Bağcı'ya sonsuz teőekkürler.

Okullardan veri toplama süreçlerinde yaşadığım zorlukları aőma konusunda her türlü desteği sağlayan meslektaőlarım olan psikolojik danışman arkadaőlarıma, bu çalışmaya gönüllü katılım sağlayan tüm öğrencilere teşekkür ederim.

Didem BAĞCI

Eylül, 2023

ÖZET

ERGENLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİNİN ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARI İLE OKUL BAĞLILIKLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Didem Bağcı

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

Doç. Dr. Alper Çuhadaroğlu

Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2023

Bu araştırma, ortaokulda öğrenim gören ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının sürekli öfke ve öfke tarzları bakımından ele alınmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin sürekli öfke ve ifade tarzlarının psikolojik sağlamlık düzeyini yordama gücü incelenmiştir. Ayrıca ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlamlık, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ve okul bağlılıkları çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir. İlişkisel tarama modelindeki araştırmanın örneklemini iki farklı devlet okulunda öğrenim gören toplam 350 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya 160 kız (%45,7) ve 190 erkek (%54,3) öğrenci katılmıştır. Araştırmada “Çocuk ve Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği”, “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği”, “Okul Bağlılıkları Ölçeği” ve araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak veriler toplanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile “Sürekli öfke ve öfke ifade tarzları” ve “Okul Bağlılığı” düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem “*T-testi*” ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla “*Pearson Çarpım Moment Korelasyon*” analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın son bölümünde, öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıklarının psikolojik sağlamlığı yordama gücü belirlemek amacıyla “*Doğrusal Regresyon*” analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerle SPSS-24 paket programı kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ve okul bağlılıklarının

çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca sürekli öfke ve ifade tarzlarının psikolojik sağlamlığı %10, okul bağlılıklarının ise % 32, düzeyinde anlamlı bir biçimde yordadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları temel ve alt problemlerine ilişkin bulgular alanyazın doğrultusunda tartışılmış sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları, Okul Bağlılığı



ABSTRACT

EXAMINATION OF THE PSYCHOLOGICAL DURABILITY LEVELS OF ADOLESCENTS IN TERMS OF ANGER AND ANGER EXPRESSION AND SCHOOL ENGAGEMENT NAME AND SURNAME OF STUDENT

Didem Bağcı

Master's Thesis

Department of Educational Sciences

Guide And Psychological Counseling Master Program With Thesis

Assoc. Prof. Alper uhadaroğlu

Maltepe University Graduate Education Institute, 2023

This study was discussed in terms of the expression of continuous anger and anger of the psychological strength of adolescents studying in secondary school. In this respect, the abandonment of the level of psychological strength of the students' anger and expression styles was examined. In addition, the psychological solidarity of secondary school students, continuous anger and anger expression and school commitment were evaluated according to various variables. The sample of the research in the relational screening model consists of a total of 350 students studying in two different public schools.

160 girls (45.7%) and 190 male (54.3%) students participated in the study. In the research, data were collected by using the child and adolescent psychological robustness scale, continuous anger and anger expression scale, school commitment scale and “*Personal Information Form*” prepared by the researcher himself.

In the study, independent sample T-test and one-way variance analysis (ANOVA) were used to test whether psychological robustness, continuous anger and anger expression and school commitment levels differ according to demographic variables. “*Pearson multiplication moment correlation*” analysis was used to examine the relationship between variables. Finally, “*Linear Regression*” analysis was performed for the predictment of the psychological strength of continuous anger and anger expression and the psychological strength of school commitment. With the data obtained within the scope of the research, the analysis was performed using the SPSS-24 package program.

According to the results of the research, students' psychological robustness levels, continuous anger and anger expression and school commitment differed according to various demographic variables. In addition, it was found that the psychological robustness of the constant anger and expression styles is 10 % and school commitment significantly predicted at the level of 32 %. Research results have been presented with the findings of the foundations of basic and sub -problems in the field of literature.

Keywords: Psychological resistance, Anger and anger expression style, School Attachment



İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2. Amaç.....	5
1.3. Önem.....	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlıklar.....	7
1.6. Tanımlar	8
2. GENEL BİLGİLER	9
2.1. Psikolojik Sağlık.....	9
2.1.1. Genetik-faktör araştırması	12
2.1.1.Psikolojik sağlamlığın temel bileşenleri	13
2.1.1.1. Duygusal öz farkındalık:	13
2.1.1.2.Kendine inanç:	13

2.1.1.3.Kendini kontrol etme	14
2.1.1.4.İyimserlik.....	14
2.1.1.5.Mizah anlayışı	15
2.2. Öfke ve İfade türleri.....	15
2.3. Okul Bağlılığı	20
3. YÖNTEM	25
3.1. Araştırma Modeli.....	25
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.3.1.Kişisel bilgi formu	30
3.3.2.Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği	31
3.3.3.Sürekli öfke ve öfke tarzı ölçeği	31
3.3.4.Okul bağlılığı ölçeği	33
3.4.Verilerin Toplanması	34
3.5. Verilerin Analizi	34
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	36
4.1. Bulgular	36
4.1.1. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile öfke ve ifade tarzları ve okul bağlılıkları toplam ve alt boyut toplam puanlarına ilişkin “ <i>Normallik</i> ” analizi...36	
4.1.2.Araştırmada kullanılan ölçeklerin betimsel bilgileri	37
4.1.3. Psikolojik sağlamlık ölçeği betimsel bulguları.....	37
4.1.4. Öfke ve öfke ifade tarzı ölçeği betimsel bulguları.....	38
4.1.5 Okul bağlılığı ölçeği betimsel bulguları	39
4.1.6. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların cinsiyet değişkenine göre farklılıkları	41

4.1.7.Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların yaş değişkenine göre farklılıkları	44
4.1.8. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “ <i>Sınıf düzeyi</i> ” değişkenine göre farklılıkları	48
4.1.9. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “ <i>Anne-baba birliktelik durumları</i> ” değişkenine göre farklılıkları.....	53
4.1.10. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “ <i>Algılanan gelir durumları</i> ” değişkenine göre farklılıkları.....	56
4.1.11. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “ <i>Algılanan anne-baba tutumları</i> ” değişkenine göre farklılıkları.....	61
4.1.12. Değişkenler arası ilişkinin incelenmesi	71
4.1.13. Değişkenlerin regresyon analiz sonuçları	74
4.1.14. Sürekli öfke ve ifade tarzları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular	75
4.1.15.Okul bağlılıkları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular.....	77
4.1.16. Sürekli öfke ve ifade tarzları ile okul bağlılıkları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular.....	79
4.2. Tartışma	81
4.2.1 Araştırmanın değişkenlerinin cinsiyete göre tartışma	82
4.2.2. Araştırmanın değişkenlerinin yaş düzeylerine yönelik tartışma.....	83
4.2.3. Araştırmanın değişkenlerinin sınıf düzeylerine göre tartışma.....	84
4.2.4. Anne baba birliktelik durumlarına göre tartışma.....	85
4.2.5. Algılanan gelir düzeyi ile ilgili tartışma	87
4.2.6.Algılanan anne-baba tutumları ile ilgili tartışma	88
4.2.7. Korelasyon analizi ve tartışma.....	88
4.2.8.Psikolojik sağlamlığın yordanmasına yönelik tartışma	89

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	91
6.KAYNAKLAR	94
7.EKLER.....	110
Ek-1 Kişisel Bilgi Formu.....	110
Ek-2 Çocuk Ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği	111
Ek-3 Sürekli Öfke ve İfade Tarzı Ölçeği	112
Ek-3 Sürekli Öfke ve İfade Tarzı Ölçeği	113
Ek-4 Okul Bağlılığı Ölçeği	114
Ek-5 Etik Kurul Kararı	115
Ek-6 Anket ve Araştırma Valilik İzni.....	116
Ek-7 Veli Onam Formu	117
Ek-8 Anket İzni.....	119
8.ÖZGEÇMİŞ	120

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet Durumları.....	27
Tablo 2: Öğrencilerin Yaş Düzeyi Durumları	27
Tablo 3: Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Durumları.....	28
Tablo 4: Öğrencilerin Anne-Baba Birliktelik Durumları.....	28
Tablo 5: Öğrencilerin Algılanan Gelir Durumları	29
Tablo 6: Öğrencilerin Algılanan Anne Baba Tutumları	30
Tablo 7: Tüm Değişkenlere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	36
Tablo 8: Psikolojik Sağlık Ölçeğinin Betimsel Bulguları.....	37
Tablo 9: Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeğinin Betimsel Bulguları.....	38
Tablo 10: Okul Bağlılığı Ölçeğinin Betimsel Bulguları	40
Tablo 11: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları	41
Tablo 12: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke Dışta-Öfke İçte Öfke Kontrol) Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları.....	42
Tablo 13: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam ve Alt Boyutları (Davranışsal, Bilişsel, Duygusal) Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları	43
Tablo 14: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi).....	44
Tablo 15: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve öfke İfade Tarzları(Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)	45
Tablo 16: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)	47

Tablo 17: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi).....	49
Tablo 18: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve öfke İfade Tarzları(Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)	49
Tablo 19: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova)	51
Tablo 20: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt Boyut Toplam Puanlarının “Sınıf” Düzeyleri Açısından Farklılıklarına İlişkin “Sheffe” Sonuçları	52
Tablo 21: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumlarına Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları	53
Tablo 22: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke Dışta-Öfke İçte Öfke Kontrol) Puanlarının, Anne-Baba Birliktelik Durumlarına İlişkin Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları	54
Tablo 23: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam ve Alt Boyut (Davranışsal-Duygusal-Bilişsel) Toplam Puanlarının, Anne-Baba Birliktelik Durumlarına İlişkin Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları	55
Tablo 24: Öğrencilerin Psikolojik Sağlıklarının Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Durumları Açısından Farklılıkları (Anova)	56
Tablo 25: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının “Algılanan Gelir” Düzeyleri Açısından Farklılıkları (Anova)	57
Tablo 26: Öğrencilerin Öfke İfade Tarzı “Öfke İçte” Puanlarının “Algılanan Gelir” Düzeyleri Açısından Farklılıklarına İlişkin “Sheffe” Sonuçları	59
Tablo 27: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının “Algılanan Gelir Durumları Açısından Farklılıkları (Anova)	59

Tablo 28: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıkları (Anova).....	61
Tablo 29: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıklarına İlişkin “Tamhane’s” Sonuçları	62
Tablo 30: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıkları (Anova).....	63
Tablo 31: Öğrencilerin “Sürekli Öfke” Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıklarına İlişkin “Tamhane’s” Sonuçları.....	65
Tablo 32: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları ve Alt Boyutları (Davranışsal-Duyuşsal-Bilişsel) Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıkları (Anova).....	66
Tablo 33: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları ve Alt Boyut Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıklarına İlişkin “Sheffe” Sonuçları.....	68
Tablo 34: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam, Sürekli Öfke İle Öfke İfade Tarzı Toplam Puanları ve Okul Bağlılıkları Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 35: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları Boyutlarının Psikolojik Sağlıklarını Açıklama Gücü.....	75
Tablo 36: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzlarının Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Bulgular	76
Tablo 37: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt boyut Düzeylerinin Psikolojik Sağlıklarını Açıklama Gücü.....	77
Tablo 38: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt Boyut Düzeylerinin Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Sonuçlar	78
Tablo 39: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları ile Okul Bağlılıklarının Psikolojik Sağlıklarını Açıklama Gücü	79
Tablo 40: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları İle Okul Bağlılıkları Düzeylerinin Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Sonuçlar.....	80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Biyo-Psikososyal Dayanıklılık Modeli	12
Şekil 2. Araştırmanın Modeli	26



KISALTMALAR

APA	: Amerika Psikoloji Derneği
Akt	: Aktaran.
ÇGPSÖ	: “Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği”.
Çev	: Çeviren.
DSÖ	:Dünya Sağlık Örgütü
Ed	: Editör.
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistic Packets For Social Seiences “Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi”
SÖÖ	: “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği”
OBÖ	: “Okul Bağlılığı Ölçeği”
Sf	: Sayfa.
TDK	:Türk Dil Kurumu
Vd	: Ve Diğerleri.

1. GİRİŞ

1.1.Problem

Son zamanlarda psikolojik sağlamlıkla ilgili y¼r¼t¼len çalışmalar ilgi odağı haline gelmiştir. Salgın hastalıklar başta olmak üzere, doğal afetler, ekonomik krizler, g¼ gibi kitleleri etkileyen olumsuz olayların varlığı, bireylerin ciddi sağlık sorunları, ihmaller, kazalar riskler vb. travmatik yaşantılar, konunun önemini gözler önüne sermektedir. Tüm olumsuz yaşantılara rağmen olumsuzlukların üstesinden gelmeyi, pozitif psikolojinin konusu olan psikolojik sağamlık terimi açıklamaktadır. Psikolojik sağamlık, bireylerin dış dünyadaki her türlü olumsuzluklar, tehditlere rağmen çevresinde başarılı bir uyum sağlama kapasitesidir (Masten, 2014, s. 6). Latince “*Resilire*” kelimesinden türetilen psikolojik sağamlık, yaygın olarak yılmazlık kelimesi ile eş değer olarak kullanıldığı bilinmektedir (Öđ¼lm¼ř 2001; Özcan 2005). Bunun yanı sıra psikolojik sağamlık “*Kendini toparlama gücü*” (Masten, Best ve Garmezy ,1990; Işık, 2016; Terzi, 2005) ve dayanıklılık (Garmezy, 1974; Tařđın ve etin, 2006) olarak da tanımlanmıştır. Psikolojik sağamlık, başlı başına insanlarda bulunan bir kişilik özelliği olmamakla beraber, her insanın zamanla kavrayıp özümseyebileceği tutumların b¼t¼n¼d¼r. Psikolojik sağamlık; yaşam boyu gelişen ve yaşamın farklı zamanlarında daha belirginleşen bir özelliktir. Günlük yaşamda bireyler fiziksel olarak egzersiz yaparak beden kaslarını güçlendirebilir, zorlu yaşantılara karşı daha fazla uyum sağlayabilir, dolayısıyla psikolojik sağamlık tutumunu geliştirebilir (Atak, 2021). Psikolojik sağamlığın oluşması için bireylerin varlığını tehdit eden olumsuz deneyimlerin olması gerekir. Bu deneyimlerin varlığı ile oluşması muhtemel tüm tehditlere, olumsuzluklara karşı; bireylerin yaşamlarında daha iyi sonuçlar elde etmek için olumlu ve sağlıklı uygun baş etme becerileri geliştirmesi gerekmektedir. Yaşam zorluklarıyla karşılaşan, stres verici olaylar veya olumsuzluklar deneyimleyen bireylerin; benzer olumsuz deneyimlerle yeniden karşılaşmasında ise daha sağlam veya dirençli tepkiler sergileyebilir (Rutter, 2012). Bu bağlamda bireyin travmatik bir yaşantı (Salgın hastalık, doğal afet, kaza, öl¼m vb.) karşısında tüm varlığı ile olumsuz duygularla mücadele etme, olumlu duygular geliştirme, yaşamını sürdürme psikolojik sağamlığın gereğidir. Kısacası psikolojik sağamlık; ruh sağlığının korunmasında ve

kişilik gelişiminde önemli bir faktördür. Bireylerin olumlu ve olumsuz duygularının, yaşantı deneyimlerinin psikolojik sağlık kavramı üzerinde önemli ve bağlayıcı bir etkisinin olduğu düşünülmektedir.

İnsan, birden fazla olumlu ve olumsuz temel duyguyu aynı anda hissedebilen çok boyutlu bir varlıktır. Kimi zaman insan kendisini “*Sevinçli, neşeli, mutlu, huzurlu*” hissedebilirken; kimi zaman ise “*Hüzünlü, utanmış, iğrenmiş, hayal kırıklığına uğramış, sinirli ve öfkeli*” hissedebilir. Hissedilen bu duygular günlük yaşantılara ve yoğunluk düzeylerine bağlı olarak bireylerin psikolojik sağlıklarını etkilemesi olasıdır (Masten ve Powell, 2003; Tusaie ve Dyer, 2004). Özmen’e göre (2006) öfke duygusu ise bireylerin yaşantısını etkileyen temel duygularından yalnızca birisidir

Öfke TDK’deki (2023) kelime anlamı engellenme, incinme veya tehditler karşısında bireyin gösterdiği kızgınlık, saldırganlık tepkisidir. Öfke, genel olarak istenmeyen sonuçlara, karşılanmamış beklentilere veya ihtiyaçlara karşı bireylerin gösterdiği olumsuz tepkilerdir. Öfke duygusu biyolojik ve fizyolojik süreçleri de barındıran evrensel ve doğal bir duygudur (Cüceloğlu, 2015). Nitekim öfke baskın bir duygu haline gelerek bireyin korkusunu, acısını, üzüntüsünü gizleyebilir, bir savunma aracı olarak bilişsel, davranışsal ve fizyolojik olarak ortaya çıkabilir, tehditlere karşı koruyucu olabilirken, saldırganlık olarak ortaya çıkarak olumsuz sonuçlanabilir (DiGiuseppe ve Tafrate 2006; Akt. Bhave ve Saini, 2009). Öfke duygusu bazı araştırmacılar tarafından “*Hoş olmayan olumsuz bir duygu*” olarak tanımlamaktadırlar (Gazda, 1995). Öfke genellikle travmatik yaşantılar hayal kırıklıkları, gerçekleşmemiş beklentiler, haksızlığa uğrama veya stresle birlikte ortaya çıkmaktadır (Novaco, 1975; akt Bhave ve Saini, 2009). Soykan’ a (2003) göre öfke duygusu; bireyi tehditlere karşı koruyan doğal bir “*Duygusal Tepki*”dir. Öfke aynı zamanda yeni yaşantılar için bir motivasyon kaynağıdır. Alanyazında öfke kavramı genel olarak “*Olumsuz*” bir duygu olarak anılmaktadır (Şahin, 2005; Köroğlu, Çev.,2013). Yine öfke dış tehditlere karşı korumaya yönelik gösterilen olumsuz bir savunma mekanizması olarak görüldüğünden dolayı olumsuz davranışları (Saldırganlık vb. hırçınlık, kontrolsüzlük vb.) tetiklemesi, dolayısıyla koruyucu ve risk faktörlerini içinde barındıran (Öz ve Yılmaz, 2009; Rutter, 2006) ve araştırmanın önemli boyutu olan psikolojik sağlığı da etkilemesi beklenen bir durumdur. Psikolojik sağlığı

etkileyen bir diğerk önemli kavram ise okul bağılılığıdır (Shek ve Li, 2016; Turgut ve Eraslan, 2017).

Alanyazında “Okul bağılılığı” ile ilgili farklı sayıda birden fazla tanımın yapıldığı görölmektedir. Okul bağılılığı, özellikle okul devamlılığı, okula bağlanma, derse katılma, okula uyum, gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Genel olarak okul bağılılığı bireyin okul ortamındaki duygusal-davranışsal ilişkileri, okul kurallarını benimseme, okula karşı olumlu tutum geliştirme, norm ve değerlere bağılılık; dersler ve ders dışı sosyal etkinliklere aktif katılım, akademik başarı ile ilişkilendirilmektedir (Fredricks ve diğerkleri, 2004; Ciric ve Jovanovic, 2016; Eryılmaz, 2014; Nayır, 2017; Rangvid, 2018). Bu bağlamda okul bağılılığı üç farklı yapı içerisinde (Duygusal, Davranışsal ve Bilişsel) alanyazında ele alındığı görölmektedir (Jimerson, Campos ve Greif, 2003; Fredricks vd., 2004). Okula bağılılık, İngilizcede “*School Attachment*” kelimesine karşılık gelmektedir. Öğrencinin okula bağılılığı, okulun sosyal faaliyetlerine, ders dışı aktivitelerine katılımı veya okulu birçok yönden benimsemesiyle ilgili bir durumdur. Nitekim okula bağılılık terimi öğrencinin okulun amaçlarını benimseyerek içselleştirmesi, kendini okula ait hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Finn, 1989). Başka bir tanıma göre okul bağılılığı, öğrencilerin okula karşı ilgili olması, okulu benimseyip sevmesi, okula karşı aidiyet duygusu oluşturması, okulda, sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmesidir. Kısacası okul bağılılığı, öğrencilerin akademik ve sosyal açıdan olumlu (pozitif) uyum sergileme becerisidir (Libbey, 2004). Birçok araştırmacı öğrencilerin okul bağılılığı süreçleri ile ilgili önemli ipuçlarının olduğunu bildirmektedir; bunlardan bazılarının öğrencilerin derse aktif olarak katılım sağlaması ve derslere karşı ilgili olması, ders notlarının yüksek olması, ders çalışmaya ayırdığı zamanın fazlalığı vb. durumlardır (Sinclair vd., 2001). Bu bağlamda okul bağılılığı kavramının oldukça geniş sınıra sahip olduğu görölmektedir. Öğrencilerin okul ortamlarında arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi, okulun kurallarını benimsemesi, okul devamlılığındaki istikrar, okulu sevmesi, okulun etkinliklerine etkin bir şekilde katılımı ile ders çalışmaya ayırdıkları zamanın fazlalığı, sınavlardan aldıkları yüksek notlar, derslere etkin katılım gibi birçok durum öğrencilerin okul bağılılığı hakkında önemli bir veri sunmaktadır.

Goswick ve Jones (1982), ergenlik çağında olan öğrencilerin, kendilerini okula ait hissetmelerinin okula yönelik tutumlarını etkilediğini; dolayısıyla okul bağılılığı açısından

bir faktör olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca okula karşı olumlu duygular ve aidiyet duygusu geliştiren öğrenciler daha önce değinilen boyut olan öfke konusunda da sorun yaşamamaktadır (Hyman, vd., 2004). Bunun yanı sıra okul bağları zayıf olan öğrencilerin okuldan sıkılma veya okuldan kaçma devamsızlık yapma, problemleri davranış sergileme, gerginlik yaşama ve öfke sorunları gibi birçok riskli yaşam deneyimleri bulunmaktadır (Skinner ve Belmont,1993; Mc Neely, Falci, 2004). Bu durum öğrencilerin okulla olan bağının zayıf ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Ancak okulla kuvvetli bağları olan öğrencilerin; sevgi, saygı, ait olma, özerklik, yeterlilik gibi psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasının önemi çok fazladır ve okula olan bağlılığını güçlendirir (Connell ve Wellborn, 1991). Bu bağlamda öğrencilerin okula karşı aidiyet duygusu hissetmelerinin; sosyal çevresiyle yakın ve duygusal ilişkiler geliştirmesinin ve psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasının, okul bağlılıklarına olumlu yönde katkı sunması beklenmektedir.

Okul bağlılığı ile ilgili alanyazında çok sayıda araştırmanın olduğu bilinmektedir (Leonard, 2002; Yılmaz, 2005; Arastamam, 2006; Dilekman, 2008; Can, 2008; Cemalcılar, 2010; Kalaycı ve Özdemir, 2013; Gordon, 2013; Shochet ve Smith, 2014 Chase vd., 2014; Doğan ve Çelik, 2014; Erdoğan, 2018; Nurgül ve Altun, 2020; Yılmaz, 2022). Ergenlik dönemi özellikleri göz önünde bulundurularak öfke konusunda çok sayıda araştırmaların yapıldığı bilinmektedir (Dykeman, 2000; Balkaya ve Şahin, 2003; Jimerson, vd.,2003; Fredricks vd., 2004; Campano ve Munakata, 2004; Tekinsav-Sütcü, 2006; Özmen, 2006; Gültekin, 2008; Puskar vd., 2008; Besharat, 2010; Atış, 2019; Traş ve Atış, 2020; Erdoğan, 2020; Sağlam, 2020; Aydoğan ve Özkan, 2020; Stanley vd., 2021; Lee ve Shin, 2021). Benzer biçimde; araştırmanın önemli boyutunu oluşturan psikolojik sağlamlıkla ilgili çok sayıda araştırmalar yapıldığı alanyazından anlaşılmaktadır (Rutter, 2007; Güloğlu ve Kararımak, 2010; Masten, 2014; Toprak, 2014; Hoşoğlu vd., 2018; Stomff, 2019; Bilge ve Bilge, 2020; Çelebi, 2020).

Alanyazında yetişkinlerle yürütülen bir araştırmada, öfke kontrolünün psikolojik sağlamlıkla olan ilişkisi incelenmiştir. Ancak öfke kontrolü ile psikolojik sağlamlık arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu araştırmanın 250 öğrenci ile ele alınması, yetişkinlerle yürütülmesi ve öfkenin yalnızca kontrol boyutuyla ele alınışı bakımından sınırlı bir çalışma olduğu görülmektedir (Çağlar, 2019). Yapılan bir diğer araştırmaya

bakıldığında; üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlıkları ile “*Serbest zamanda sıklık algısı*” ve “*Saldırganlık*” eğilimleri arasındaki ilişkisi ele alınmıştır. Bu çalışmada erkek öğrencilerin psikolojik sağlıkları, kız öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir, ayrıca öğrencilerin yaş düzeyi arttıkça psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu, açık alanlarda serbest zamanlarını değerlendiren bireylerin psikolojik sağlıklarının daha yüksek olduğu ancak serbest zamanları arttıkça öfke ve düşmanlık düzeylerinde de artış olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların ayrıca psikolojik sağlık puanları arttıkça öfke toplam puan ile öfke düşmanlık alt boyut toplam puanlarında düşüş olduğu dolayısıyla psikolojik sağlık ile öfke arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Taşkiran, 2021). 406 kişilik örneklem grubu ile yürütülen bir diğer araştırmaya göre; internet bağımlılığı ile sürekli öfke arasında pozitif bir ilişkinin olduğu psikolojik sağlığın da anlamlı kısmi rolü olduğu belirlenmiştir. İnternet bağımlılığı sürekli öfkeyi ve psikolojik sağlığı etkilemektedir psikolojik sağlık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin internet kullanım süresi, düşük olan öğrencilere göre daha az olduğu belirlenmiştir (Kıraç ve Sahmurova, 2022).

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı 2022-2023 eğitim öğretim yılında ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerini belirlemek; sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağılıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve yine psikolojik sağlıklarının bazı demografik değişkenlerle farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir.

Bu bağlamda araştırmanın alt amaçları ve araştırma soruları şu şekildedir:

1. Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin betimsel istatistik düzeyleri nedir?
2. Ergenlerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları düzeylerinin betimsel istatistik düzeyleri nedir?
3. Ergenlerin okul bağılık düzeylerinin betimsel istatistik düzeyleri nedir?
4. Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin; sürekli öfke ve ifade tarzları ile okul bağılıklarının “*Cinsiyet*”, “*Yaş*”, “*Anne-Baba Birliktelik Durumu*”, “*Algılanan Gelir*”

Düzevi” ve “*Algılanan Anne Baba Tutumları*” demografik değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

5. Ergenlerin psikolojik sağlıklılık ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

6. Ergenlerin okul bağlılıkları, sürekli öfke ve ifade biçimleri psikolojik sağlıklılıklarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.3. Önem

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlıklılık düzeylerinin belirlenmesi, psikolojik sağlıklılıklarının öfke ve öfke ifade biçimleri ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ve tüm değişken arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla yürütölen nicel bir çalışmadır. Bunun yanı sıra yürütölecek bu çalışmada öğrencilerin psikolojik sağlıklılık düzeylerinin; öfke ve öfke ifade biçimleri ile okul bağlılıklarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde ölkemizde; psikolojik sağlıklılıkla ilgili son zamanlarda farklı konularla beraber çok sayıda araştırmanın yapıldığı görölmektedir. Ayrıca öfke ifade biçimleri açısından da farklı konularla ilişkili olabilecek çok sayıda araştırmaya da rastlamak mümkündür. Ancak ergenlik dönemindeki öğrencilerin psikolojik sağlıklılık düzeylerinin sürekli öfke ve öfke ifade biçimleri ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından doğrudan yürütölen bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmaya özgün nitelik kattığı düşünölmektedir. Bu araştırmanın ortaokul çağındaki ergenlerin psikolojik sağlıklılık düzeylerinin belirlenmesi, öfke ve öfke ifade etme biçimleri ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkinin ortaya konması; öfkenin çeşitli boyutları ile beraber olumlu- olumsuz yönlerinin ele alınması ve öfkeyi kontrol etme ile ilgili bilgiler sunması, ergenlerin psikolojik sağlıklılık düzeylerinin arttırılmasına ve geliştirmesine, okul bağlılıklarının arttırılmasına yönelik sunması beklenen çözüm ve öneriler bakımından önem arz etmektedir.

Alanyazında doğrudan yürütölen böyle bir çalışmaya rastlanmamış olması bakımından bu çalışma önem arz etmekte ve bu çalışmanın alanyazına katkı sunması beklenmektedir. Alan yazında yürütölen bu araştırmaya benzer çalışmalar ise bu bölümde ele alınmıştır.

Bu araştırma ergenlik çağındaki öğrencilerin özelliklerine sahip yalnızca ortaokul öğrencileri açısından incelenmesi bakımından önemli görülmüştür. Ergenlik dönemi bilindiği üzere bu çağdaki çocuklar açısından duygusal depresyonların yaşandığı ve öfkenin yoğun gözlemlendiği stresli bir dönem olarak araştırmacılar tarafından kabul görmektedir. Ergenlik çağındaki öğrencilerin psikolojik sağlımlıkları öfke ve ifade etme biçimleri ile ve okul bağlılıklarına ilişkin ortaya çıkan problemlerinin belirlenmesi ve araştırmacılar tarafından geliştirilebilir uygun müdahaleler açısından önemli görülmektedir. Bu araştırma ile ergenlerin psikolojik sağlımlıklarını arttırmaya yönelik çözüm önerileri sunma, sürekli öfke duygularını azaltmaya, öfke kontrol duygusu geliştirmeye yönelik tedbirlerin alınmasına, okul bağlılıkları ile olan ilişkisinin araştırılması gibi birçok amacın gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca, özgün konusu, nicel araştırma sonuçları ve çözüm önerileri itibarıyla alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırma için belirlenen 6, 7, 8. sınıf öğrencileri, çalışma grubu olarak araştırma evrenini temsil ettiği, araştırmaya katılacak olan öğrencilerin sorulara hepsinin samimi yanıt vereceği varsayılmıştır.

Bu araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçekler, veri toplamak için yeterli olarak görülmüştür.

1.5. Sınırlıklar

Araştırma sonuçları araştırmaya katılacak olan öğrencilerin verdiği yanıtlar ile sınırlı olacaktır.

Araştırma, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı, çalışmanın yapılacağı çalışma grubu ve çalışma evreni ile sınırlıdır.

Araştırmada elde edilecek veriler araştırmacı tarafından hazırlanan “*Bilgi Formu*” ile “Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ)”; “*Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği (SÖÖTÖ)*” ve “*Okul Bağlılığı (OBÖ)*” ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Bu Araştırmada elde edilen bulgulara göre kullanılan, istatistiksel yöntem ve teknikler (Araştırma modeli, nicel veri analizi, Korelasyon, Regresyon İkili testler) araştırmanın sonuçlarına göre sınırlıdır.

Araştırmanın yapılacağı yer İstanbul ili Maltepe ilçesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Psikolojik Sağlamlık: “Bireylerin olumsuz duygusal deneyimlerin üstesinden gelme, stres verici ya da potansiyel travmatik deneyimler karşısında uyum sağlayıcı örüntüler sergileme yeteneğidir” (Stomff, 2019; Akt. Orgm, 2021:8).

Öfke: “Engellenme, saldırıya uğrama, tehdit edilme, yoksun bırakılma, kısıtlanma, vb. gibi durumlarda hissedilen ve genellikle neden olan şeye veya kişiye yönelik şu veya bu şekilde saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen oldukça yoğun, negatif bir duygu ”dur (Budak, 2019).

Öfke İfade Tarzı: Bireylerin, öfkeyi “Nasıl” ifade ettiğini gösteren tepkiler olarak tanımlanmaktadır. Öfke ifade biçimi “Öfke içte mi yoksa öfke dışa mı yansır veya öfkeyi kontrol eder mi?” sorularına cevap arar (Özer, 1994). Öfke ifade tarzında, kişi kendine özgü davranışları veya tepkileriyle öfkeyi ortama yansıtma biçimidir.

Öfkeyi İçte Tutma: “Bireyin hissettiği öfkenin bastırılarak (unutma, yok sayma gibi) engellenmesine denir” (Özer, 1994).

Öfkeyi Dışa Vurma: “Bireyin hissettiği öfke duygusunu bastırmak yerine çevresine veya dışına yansıtmasına denir” (Özer, 1994).

Öfke Kontrolü: “Öfke duygusunun, savunma mekanizmalarını kullanarak kontrol edilmesi; ya da öfkeyi doğru biçimde kontrol edilmesine denir” (Özer, 1994; Kökdemir, 2004).

Okul Bağlılığı: Öğrencilerin okula karşı ilgili olması, okulu benimseyip sevmesi, okula karşı aidiyet duygusu oluşturması, okulda, sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmesi akademik ve sosyal açıdan olumlu (pozitif) ve uyumlu bir tutum sergileme becerisidir (Libbey, 2004).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Psikolojik Sağlamlık

Son yıllarda araştırmacıların ilgisini çeken konuların başında sağlamlık, kararlılık, dayanıklılık, uyum sağlama ve iyileşme gibi konular bulunmaktadır (Comas-Diaz vd., 2000; Masten ve Cicchetti, 2016). Latince “*Resilire*” kelimesinden türetilen psikolojik sağlamlık, bir maddenin elastik hali olarak tanımlanmaktadır, sağlamlık kısacası esnekliği ifade eder ve aslına kolayca dönebilme olarak görülmektedir. Yaygın olarak yılmazlık kelimesi ile eş değer olarak kullanılmaktadır (Öğülmüş 2001; Özcan 2005); bunun yanı sıra “*Kendini toparlama gücü*” (Işık, 2016; Terzi, 2005) ve dayanıklılık (Garnezy, 1974; Taşğın ve Çetin, 2006) olarak da tanımlanmıştır.

Alanyazında psikolojik sağlamlığın evrensel bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak alanyazında psikolojik sağlamlıkla ilgili yapılan tanımlardan bu kavramın zorlu yaşantılar riskler ve olası tehlikelere karşı sağlıklı baş etme uyum sağlama becerisi, kendini toparlama gücü olarak ifade edilmektedir (Rutter, 2006; Aktay, 2010; Wille ve Ravens-Sieberer, 2010; Denovan ve Macaskill, 2017). İngilizcede karşılığı “*Resilience*” olan kavramın Türkçe kelime anlamı olarak esneklik, çabuk iyileşme kabiliyeti, geriye atlama, geri çekilme, dayanıklılık kavramlarına karşılık gelmektedir (Cambridge, 2023; Merriam-Webster, 2023).

Sağlamlık, bireylerin yaşamlarında gördükleri zarara karşı mümkün olan en kısa sürede temel işlevlerini yerine getirme kapasitesi, kabiliyetidir (Tugade, Fredrickson ve Feldman-Barrett, 2004). Sağlamlık, değişen yaşam koşullarına bağlı olarak bireylerin geliştirmiş oldukları başa çıkma ve uyum kapasitesidir. Dayanaklı bireyler genellikle kendi yaşamları ile ilgili olumlu bakış açısına sahiptirler, geleceğe yönelik iyimser ve umutludurlar. Psikolojik sağlamlığı güçlü olan bireyler, yaşadıkları sağlık sorunları, gelir kaybı, eş kaybı veya ayrılık, aile içi sorunlar, kaygı, stres vb. birçok sorunlara karşı moral ve motivasyonlarını kaybetmeden ve esnekliklerini koruyarak (geri çekilme) “*Geri dönmek*” için sorunlarla baş etme becerisi gösteriler (Dorothy Spry ve Nigel Marlow, 2020). Ünlü psikolog Norman Garnezy (1974) dayanıklılığı şu şekilde özetlemiştir:

"Önemli olan zorlukların doğası değil, zorluklarla nasıl başa çıktığımız, yani geri dönme becerimizdir".

Dirençli bireylerin karar verme süreçlerinde zihin yapılarının sonraki adımlar üzerinde önemli ve güçlü bir düzeyde etkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda "Dayanıklılık" ilk etapta bireylerin zorlu yaşantılarına karşı başa çıkmada önemli rol oynasa da; zorluklardan "Geri dönmeyi" de sağlayan uygun yöntem teknik becerilere sahip olmak anlamına da gelmektedir (Dorothy Spry ve Nigel Marlow, 2020). Connor ve Davidson'a (2003) göre sağlık, zorluklara karşı başarılı olma, tüm zorluklara rağmen iyimserliğini sürdürebilme yeteneğidir. Sağlıkla yaşa cinsiyet sosyo ekonomik durum içinde bulunduğu kültüre göre değişebilir. Moore (2014) psikolojik sağlamlığı; sorunlar karşısında (Başarısızlık, depresyon, umutsuzluk, eşler arasında anlaşmazlık, mutsuzluk, bağımlı olma, ölümcül hastalıklar işsizlik vb.) istenilen başarıya ulaşılmaya da tüm olumsuzlara rağmen yaşama devam etme yeteneği olarak açıklamaktadır. Yani Psikolojik sağlamlıkta bir mücadele söz konusudur, yaşanan olumsuzluklara veya acıya dayanabilme, göğüs germe, yaşamını en kötü koşullara rağmen sürdürme vardır. Bu durum bireylerin öz saygısını da arttırmaktadır (Moore, 2014).

Son yıllarda psikolojik sağlamlıkla ilgili yürütülen araştırmalarda; bireylerin yaşadıkları olumsuz yaşam deneyimlerine (Kriz travma, depresyon, vb.) rağmen en olumsuz koşullarda bile yine bireylerin bilişsel işlevlerini düzenleme, sorunlarla baş etme, mutlu olma, umutlu olma gibi bir çok olumlu baş etme stratejileri geliştirdikleri görülmektedir (Lobentanz, Asenbaum ve Vass, 2004; Masten ve Cicchetti, 2016; Seligman , 1990).

Pozitif psikolojinin konusu olan Psikolojik sağlamlık kavramı, bilimsel çalışmalarla ele alındığı; özellikle Rutter'in (1987) psikolojik sağlamlık ile ilgili yaptığı bilimsel çalışmalar sonrası bu çalışmaların sayısında ciddi bir artış olduğu ve günümüze dek geldiği bilinmektedir. Bireylerin günlük yaşantılarındaki olumsuzluklar stres, kaygı, aksilikler ve istenmeyen bir çok olumsuzluklara rağmen; kendini toparlama, olumlu baş etme artarak devam eden zorluklarla mücadele kapasitesi ile ilişkilidir (Richardson ve Waite, 2002; Rutter, 2006; Walsh, 2006).

Psikolojik sağlamlık bireylerin yaşantılarında karşılaştıkları zorluklarla etkili olarak başa çıkma yöntemi, uyum sağlama ve iyi olma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Burton

vd., 2010). Psikolojik sağlamlık, “*Bireylerin olumsuz duygusal deneyimlerin üstesinden gelme, stres verici ya da potansiyel travmatik deneyimler karşısında uyum sağlayıcı örüntüler sergileme yeteneği olarak ele alınmaktadır*” (Stomff, 2019; akt. Orgm; 2021:8). Bu kavram “*Özellikleri*”; “*Sonuçları*” ve “*Süreçleri*” bakımından 3 farklı çerçevede ele alınmaktadır (Stomff, 2019). İlki olan özellikleri bakımından psikolojik sağlamlık: Bireylerin yoksunluk veya travmatik yaşantılara karşı başa çıkma, uyum sağlama ve gelişimi teşvik edici kişilik özelliğidir. İkincisi olan sonuç odaklı tanımda; bireyin travmatik yaşantıları sonrasında yeniden oryantasyon veya toparlanmada davranışsal beceri, yardımcı beceriler olarak tanımlanmaktadır. Son olarak olumsuzluklar veya travmatik yaşantılara karşısında yeniden toparlanma uyum sağlama süreçlerinin bütünü ele almaktadır.

Psikolojik sağlamlığın genetik (biyolojik) faktörle olan ilişkisinin ortaya konması için 7500 yetişkin ikizle yürütölen boylamsal araştırmada psikolojik sağlamlığın orta derecede kalıtsal yapıya bağlı olduğu, esneklik ve direncin orta düzeyde kalıtımla ilişkili olduğu; genetik (biyolojik) ve çevresel faktörlerin psikolojik sağlamlığı eşit derecede etkilediği sonucu elde edilmiştir. Psikolojik sağlamlığın genetik-çevre koşulları ile ilişkili olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur (Rutter, 2012). Bu bağlamda bireylerin psikolojik sağlamlığında çevresel ve genetik faktörlerinin kalıcı etkisinin olduğu düşünölmektedir (Amstadter, Myers, ve Kendler (2014).

Yapılan araştırmalarda Kronik strese bağlı olarak gençlerde bedensel, zihin ve duygusal anlamda yıpranma yükü olduğu bağışıklık riski olduğu ve epigenetik yaşlanmada artışa neden duygu durum bozukluğu anksiyete /kaygı bozukluğu ile kardiyometabolik gibi bir çok psikolojik ve fizyolojik sorunların veya risklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Brody, Yu ve Beach (2016).

2.1.1. Genetik-faktör araştırması



Şekil 1. Biyo-Psikososyal Dayanıklılık Modeli (Feder vd.,2019).

Şekil 1’de belirtilen Biyo-psikososyal esneklik modelinde genlerin, stres tepki sistemlerinin sinirsel devre sistemlerinin daha işlevsel hale gelmesi için çevresel etkilerle etkileşim halinde olduğu görülmektedir. Ayrıca çevresel etkiler genetik yapı üzerinde epigenetik modifikasyonlar aracılığıyla “Nöral” ve “Stres tepki sistemleri” üzerinde kalıcı bir etki oluşturmaktadır. Bu modele göre dayanıklılık, organizmanın olumsuz yaşam deneyimlerinin (kriz, stres kaygı vb.) etkilerini en aza indirmeyi sağlayan ve organizmayı tehditlere karşı koruyan içinde biyolojik süreçleri de içinde barındıran karmaşık ve dinamik yapıdır. Dayanıklılığın özünde, maruz kalınan stres sonrası kendini hızlı ve etkili şekilde toparlama yani psikobiyolojik bir iyi olma durumu söz konusudur (Averill vd., 2018; Feder vd., 2019). Biyo-psikososyal Dayanıklılık Modeline göre beyin devresinin en önemli işlevlerinden biri ödül tepkilerini ve bilişsel kontrolü sağlamaktır. Beyin devresi de iyimserlik esneklik ve bilişsel yeniden değerlendirme kapasiteleri destekleyerek psikolojik sağlamlık temel bileşenlerin temelini oluşturmaktadır.

2.1.1.Psikolojik sağlamliğın temel bileşenleri

2.1.1.1. Duygusal öz farkındalık:

Tarar' a (2017) göre duygusal öz farkındalık, kişinin kendi duygularını tanıma, anlama ve yönetme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Duygusal öz farkındalığa sahip olan bireyler duygularını düzenleme ve izleme kapasitesine sahiptirler. Öz farkındalıkta nasıl “*Düşündüğümüz, hissettiğimiz ve davrandığımız*” arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki sayesinde duygusal farkındalık gelişmektedir. Aaron Beck (1960) Duygusal öz farkındalığın gelişimi için Bilişsel Davranışçı terapi modelini geliştirerek başarılı şekilde sonuçlar elde etmiştir. Duygusal öz farkındalığın psikolojik sağlamlıkla ilişkisi söz konusudur. Genç yetişkinlerle yürütölen bir araştırmada psikolojik sağlamliğın duygusal öz farkındalığı pozitif yönde etkilediği bilinmektedir. Duygusal öz farkındalığı gelişen insanlar, kişiler arası ilişkilerde açık ve güvene dayalı sağlıklı bir iletişim sürdürür, işbirliğine dayalı ilişkilerde başarılı olur, aynı zamanda karar verme becerileri gelişmiştir (Dorothy Spry ve Nigel Marlow, 2020).

2.1.1.2.Kendine inanç:

Kendine inanç, bireyin kendi potansiyelinin, kendi değerlerinin ve becerilerinin olduğuna inanması ve kendine olan güveni olarak tanımlanmaktadır (Kincheloe ve Horn, 2007). Bireyin kendi yetenek ve potansiyeline ilişkin değer ve yargıları ise benlik kavramıyla açıklanmaktadır (Kincheloe ve Horn, 2007). Bireyin kendi potansiyelinin farkında olması ve kendine vermiş olduğu değer sayesinde yaşamda karşılaştıkları zorluklara rağmen motivasyonunun korumasını sağlamaktadır. Kendine olan inanç bireylerin yaşam zorluklarına rağmen yetenek ve becerileriyle sorunlarla baş edebilmesine kendini korumasına yardımcı olur. Özgüvenlerinde sorun yaşayan bireyler motivasyon kaybı yaşamalarına ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemesine neden olmaktadır. Bireyin kendine olan inancı zayıf ya da yetersiz olması durumunda kimlik bunalımı yaşamakta, yaşamın amacı hakkında olumsuz düşüncelere sahip olmaktadır. Genel olarak huzursuzluk, endişe, beceriksizlik ve yeteneksiz olma gibi olumsuz algılar yaşamaktadır. Ancak kendine olan inancı yüksek bireyler genel olarak kendi fikir ve duygularını kolaylıkla ve güvenle ifade edebilirler. Ayrıca kendi yaşamlarından memnun ve mutlu olduklarını hissederler, karşılaştıkları yaşam zorluklarına

karşı pes etmeyip yüzleşmeyi tercih ederler. Gereksiz endişe ya da kaygı duymazlar. Bu bağlamda kendine olan inanç psikolojik sağlamlığın bir gereğidir. İnancını kaybeden, kendine olan güvenini yitiren bireylerin aile ve sosyal çevre ortamlarında sorun yaşamaları beklenen bir durumdur (Dorothy Spry ve Nigel Marlow, 2020).

2.1.1.3.Kendini kontrol etme

Bireyler kendi yaşamlarında olup bitenleri, ya dış çevresine ya da kendilerine atfederek iki farklı şekilde anlamlandırma eğilimindedirler. İçsel güce sahip olan bireyler olayların kontrolünü kendilerine atfederler. Bu tip bireyler bilgi ve becerilerini daha fazla kullanarak olumlu sonuçlar elde edebilirler. Çünkü yaşamlarında olup biten şeylerin kendi kontrolünde olduklarına inanırlar. Oysa dışsal kontrol odaklı bireyler olayların kontrolünü dış nedenlere bağlarlar. Kader ve şansa inanırlar, yaşamlarındaki olumsuzlukların nedeni için başkalarını suçlama eğilimindedirler (Dorothy Spry ve Nigel Marlow, 2020).

2.1.1.4.İyimserlik

İyimserlik, psikolojik sağlamlığın diğer önemli bir bileşeni olup bireylerin kendi yaşamlarındaki zorluklara ve engellemelere rağmen umutlarını yitirmeden ve olumlu beklenti içinde olmaktır, iyimser insanlar olumsuz koşullara rağmen her şeyin iyi gideceğine dair olumlu beklenti içindeler (Scheier ve Carver, 1992). İyimserlik duygusuna sahip olan bireyler baskı stres, hayal kırıklığı ve yaşamındaki birçok aksiliklere rağmen olumlu veya pozitif düşünmeye çalışma, sakin kalarak, duygularını kontrol ederek kendilerini toplama gücüne sahiptirler. İyimserliğe sahip bireyler özgüveni yüksektir, hayata bakışı olumludur, bardağın dolu tarafına odaklıdır ve hata yaptıklarında bunu kolay kabul ederler ve hatalarından ders çıkarırlar. Kişilik gelişimi açısından iyimserlik koruyucu bir faktördür (Kararımak, 2007). İyimserlik bireylerin psikolojik sağlamlığını artırmada son derece önemli bir faktördür (Carver ve Scheier, 2014). Yapılan araştırmalarda bireylerin iyimserlik düzeyindeki artışın, psikolojik olarak dayanıklı olmasına önemli düzeyde katkı sağlamaktadır (Baird, Lucas ve Donnellan, 2010; Özer, 2013; Orth ve Robins, 2014; Satıcı ve Deniz, 2017).

2.1.1.5.Mizah anlayışı

Türk Dil Kurumu'na göre mizah kelimesi; “*Gülmece*” olarak geçmektedir. Ancak mizah kelimesi yalnızca şaka yapmak anlamında değil daha çok mizah duygusu yaşamın ciddi işlerinden “*Geri Adım Atma*” ve yaşamdaki saçma fikir ve görüşleri yaşamın bir parçası olarak kabul etme becerisidir. Maslow' a göre (1954) mizah duygusu, “*Kendini Gerçekleştirmiş*” bireylerin bir özelliği olarak tanımlanmaktadır. Mizah duygusu gelişmiş bireylerin çevreyi algılama biçimleri farklılaşmaktadır, çünkü yaşama farklı bir bakış açısından bakarlar, yaratıcıdırlar, yeni ilişkiler kurmada yeni şeyler keşfetmede beceriklidirler. Mizah anlayışı gelişen bireylerin psikolojik iyi oluşlarının, dolayısıyla psikolojik sağlıklarının da iyi olduğu söylenebilir (Kuiper ve Martin, 1998).

2.2. Öfke ve İfade türleri

TDK'ya (2023) göre öfke, bir durum veya olaya karşı gördüğü yoğun ve olumsuz duygusal tepki “*Engellenme*”; olası dış tehdit veya tehlikelere yönelik kendini korumaya güdüsüyle gösterilen “*Saldırganlık*” tepkisi olarak tanımlanmaktadır. Bu tepki bireylerin haksızlığa uğraması veya incinmesi sonucu yaşadığı kızgınlık, hiddet veya olumsuz tepkilerle ifade edilir.

Ekman (1973) öfkenin ilkel ve doğal bir duygu olduğunu savunmaktadır ve olası tehditlere karşı bireylerin otomatik olarak gösterdiği tepki olarak tanımlanmaktadır. Törestad (1990), öfkenin olumsuz yaşam deneyimlerine bağlı olarak ortaya çıktığını, planlı bir şekilde gösterilen bir tepki olmadığını ve çoğunlukla bireylerin haksızlık engellenmişlik, küçümsenme, hor görülme gibi nedenlere bağlı olarak yaşadığı doğal tepki olarak tanımlamıştır.

Averill (1983) öfkeyi kişilerarası ilişkilerde ve etkileşimde bireylerin karşılanmamış beklenti ve isteklerine karşılık ortaya çıkan şiddetli duygusal tepki olarak tanımlanmaktadır. Öfkenin birden fazla nedeni bulunmaktadır, ancak bireyler özellikle engellenmişlik duygusu ise karşılaştıklarında yoğun bir şekilde öfke duygusu yaşamaktadır Averill (1983)

Öfke duygusunun farkındalığı oluşmadığı durumlarda veya farkındalık sonrası doğru yönetilmediği takdirde öfke intikam duygusuna dönüşebilmektedir. Öfke duygusunun

uzun sürmesinin nedeni ise bilinçli bir şekilde yaşanan intikam duygusudur (Fitzgibbons, 1986).

Budak (2019)' a göre öfke duygusu, genel olarak kişi veya olaya karşı bireylerin Engellenme, saldırganlığa maruz kalma, tehdit yaşama, yoksun bırakılma sonucu yoğun bir şekilde yaşadıkları olumsuz duygu olarak tanımlanmaktadır. Öfke; literatürde genel olarak bireylerin sosyal çevresinde yaşadıkları kötü yaşam deneyimleri, incinme kırılma, hor görülme, haksızlık yaşama gibi dışsal olaylar ile bireyin kendi iç dünyasındaki çatışmalar, karşılanmamış beklentiler, yaşadığı çelişkiler, bireyin rahatsızlık duyduğu duygu durumu olarak tanımlanmaktadır öfkenin ifade ediliş biçimi, öfkenin yaşanma sıklığı yoğunluğu, öfke türleri öfkenin tanımlanmasında önemli bileşenlerdir (Schiraldi ve Kerr, 2002). Berkovitz (1993) öfkenin ortaya çıkmasında içsel ve dışsal olmak üzere iki faktörün önemli neden olduğunu belirtmektedir. Bireylerin kendi olumsuz yaşam deneyimlerine bağlı olarak yalnızlık, hayal kırıklığı, kaygı, stres, kıskançlık, üzüntü yaşaması gibi durumlar öfkenin içsel nedenleri olarak görülmektedir. Ancak bireylerin amaçlarını gerçekleştirirken karşılaştığı dış engelleyici faktörler; örneğin fiziksel zarar görme, istenmeyen bir duruma karşı maruz bırakılma, haksızlığa uğrama, engellenme, tehdit edilme vb. durumlar ise öfkenin dışsal nedenleri olarak görülmektedir. Öfke duygusu yaşayan bireyler, aile ya da çevresel ilişkilerinin zarar görmesi veya yakın çevresindekilerle olan ilişkilerinin bozulması düşüncesiyle öfkeyi içte tutmaya yönelebilirler, içe atılan öfke sorunu çözmemekle birlikte bireylerin kendini suçlama eğilimi ortaya çıkmaktadır (Şakiroğlu, 2015). Nitekim öfkenin sağlıklı bir şekilde yansıtılmaması bir takım fiziksel rahatsızlıklar, sağlık sorunları (yüksek tansiyon, kalp hastalıkları, depresyon vb.) yaşamalarına neden olmaktadır (Tsai, 2000; Öz ve Aysan, 2012).

Öfkenin dışa yöneltilmesinin çeşitli yolları bulunmaktadır. Dışa yönelik öfke duygusu şiddet içeren davranışlar veya saldırganlık şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bireylerin yaşadıkları öfkeyi sözel olarak karşı tarafa yansıtma eğilimleri de olmaktadır. Bireyler öfkelerini karşı tarafa alay edici bir dil kullanma, kaba sözler kullanarak aşağılama, alay edici tutum sergileyerek sözlü olarak dışa yönelik öfkelerini yansıtma eğilimleri olmaktadır. Dışa yönelik öfke öfkeyi bastırma veya içte tutma yerine karşı tarafa sözel ve davranışsal olarak yansıtma eğilimi göstermektedir. Bu durum öfkenin yaşanıp geçmesi

anlamına gelmeyeceği gibi aksine gelecek yaşantılarında karşılaşılan olumsuz yaşam deneyimlerine (engelleme, haksızlık vb) karşı bireyin daha çok öfkelenmesine ve öfkeyi dışa yansıtma konusunda daha yatkın olmasına neden olmaktadır (Potegal ve Novaco, 2016: 9-20). Öfke duygusu, bireylerin zarar görmesi veya haksızlığa uğraması sonucu planlarını veya hedeflerini gerçekleştirme sonucu tipik olarak sergilediği davranıştır (Shaver ve ark., 1987). Öfke bireylerin yaşadığı genel olumsuz uyarılara karşı verilen duygusal ve doğal tepkidir (Kerr ve Schneider, 2007). Öfke sorunu içselleştirilerek içe yönelebilir sonuç olarak davranış sorunlarının ortaya çıkmasında, sosyal uyum problemlerin yaşanmasına neden olur (Cole vd., 2003; Schultz vd., 2000).

Spielberger' öfkeyi “İçte tutma”, “Dışa vurma” ve “Öfke kontrolü” olarak üç farklı kategoride ele almaktadır. İçe yönelik öfke öfkenin bastırılması, öfke duygusunun içte tutularak düşünce boyutunda olma eğilimidir. Öfkeyi içte tutan bireyler yaşadıkları olumsuz duyguyu görmezden gelme, gizleme ve bu duruma uyum sağlayama yönünde tutum sergilemektedirler. Oysa bu durum sorunlardan uzaklaşma, sorunları bastırarak görmezden gelme gibi durumlar gelecekte sonuçlara neden olabilmektedir (Albayrak ve Kutlu, 2009). Öfkeyi bastırarak sorunları görmezden gelmek veya yok saymak uzun vadede sağlıklı bir yöntem olarak kabul edilmemektedir. Bu durum gelecekte bedensel ve duygusal açıdan çeşitli sorunlara neden olmaktadır (Şahin, 2005; Yılmaz; 2004; Sülün 2013).

Dışa yönelik öfke ise kontrolden çıkmış bir şekilde dışarıya yansıtılan olumsuz tepki olarak tanımlanmaktadır (Özer, 1994). Dışa yönelik öfke dış dünyaya karşı nesnelere veya diğer canlılara yönelmesi, davranışsal olarak ortaya çıkması, saldırgan eğilimlere yönelmesi olarak görülmektedir. Örneğin bireyler çevresindekilere zarar verici kabaca ve zorbaca davranışlar sergileyerek dışa yönelik öfkelerini yansıtmaktadırlar; bu durum bireylerde geçici olarak bir rahatlık sağlasa bile bireylerin daha fazla enerji harcamalarına ve gelecekte davranışlarını kontrol etmede daha çok zorlanmalarına neden olacaktır. Bu durumda bireylerin insan ilişkilerine sürekli çatışmaların yaşanmasına nihai olarak sağlıklı ilişki yürütmede zorlukların yaşanmasına neden olacaktır (Beyazaslan, 2012).

Öfke kontrolü ise öfke veya kızgınlığın ortaya çıkmasını kontrol etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2009). Öfke kontrol duygusu bireylerin yaşayabileceği en temel ve doğal duygulardan birisidir ve kontrol edilerek denetim altına alınması istenen bir durumdur. Nitekim bastırılan, içe atılan dikkate alınmayan veya sözel ve fiziksel saldırganlık şeklinde dışa yöneltilen öfke duygusu olumsuz ve istenmeyen bir durumdur. Oysa denetim altına alınan veya kontrol altına alınan öfke duygusu; uygun tepkilerle karşıya yansıtıldığında; sağlıklı bir duygu haline dönüşmektedir (Kısaç, 2005). Öfke kontrolü, bireylerin zarar görmeden en sağlıklı şekilde öfkesini kontrollü şekilde gösterme biçimidir (Tatlılıoğlu ve Karaca, 2013). Bireyin aile ve sosyal çevresinde istenmeyen olumsuz durumlar karşısında yaşadığı öfkeye karşılık sakinliğini koruyabilmesi, yaşadığı duyguyu uygun bir dille yansıtması öfkeyi kontrol ettiğini göstermektedir. Öfkeyi kontrol altına almak, en sağlıklı ve istenen yoldur (Starner ve Peters, 2004).

Psikanalitik kuram öfke veya saldırganlık terimlerinin, biyolojik süreçlerin bir parçası olduğunu kabul etmektedir. Freud saldırganlığın yıkıcı etkisi ile şiddet yönüne vurgulayarak öfkenin genel olarak karşılanmayan veya doyurulamayan cinsel ve yıkıcı dürtüler sonucuna bağlı olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadır (Corey, 2008). Nitekim insanlar doğuştan cinsellik ve saldırganlık içgüdüleriyle dünyaya gelmektedir, saldırganlık sonradan edinilen bir davranış değildir, içgüdüsel olarak ortaya çıkmaktadır (Mitscherlich, 2000). “*Öfke ve saldırganlık, ölüm içgüdüünün bir ifadesidir*” (Geçtan, 2014; Özer, 1994b). Saldırganlık Psikanalitik yaklaşımda öfke kavramı ile anılmakta ve genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır (Ankay, 2002; Sütçü, 2006) öfkenin saldırganlıkla olan ilişkisi öfkenin aynı zamanda biyolojik temellerinin olduğunu yansıtmaktadır. Bu kurama göre öfke bilinç düzeyinde değişikliğe uğrayarak kimi zaman saldırgan davranışlar olarak ortaya çıkabilirken kimi zaman ise savunma mekanizmaları sayesinde değişikliğe uğrayarak daha kabul edilebilir bir tutum olarak ortaya çıkmaktadır. Bastırma veya unutmaya savunma mekanizması sayesinde öfke kontrol altına alınmaktadır (Feindler, 2006). Ancak bu durum; zamanla daha büyük sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir, öfkenin bastırılması ilerleyen süreçlerde biriken bu enerjinin öfke patlaması şeklinde ortaya çıkmasına, dolayısıyla yeni krizlerin ortaya çıkmasına neden olur (Geçtan, 2014). Psikanalitik kuram öfkeyi birikmiş bir enerji olarak ele almaktadır,

katarsis (arınma) yoluyla bu enerjinin ya da gerilimin azaltılarak ortaya çıkması sağlanmaktadır (Özmen, 2006; Geçtan, 2014).

Alford ve Beck (1997) bireylerin çevreye uyumunda, davranışların kontrol edilmesinde ve yön verilmesinde temel faktörün “*Biliş*” olduğunu vurgulamaktadır. Olumsuz davranışların mümkün olan en iyi performansla kontrol edilmesi bilişin temel görevlerinden biridir. Bu kuram bireylerin yaşam deneyimlerine yükledikleri anlam üzerinde durmaktadır. Beck olumsuz davranışların temelinde düşünce bozukluğu olduğunu vurgulamaktadır, bireylerin yaşadıkları değersizlik duygusu, yaşamın anlamsızlığı, umutsuzluk gibi çarpıtılmış düşünceler depresyona dolayısıyla davranışsal sorunlara neden olduğunu savunmaktadır (Beck, 1967). Bilişsel yaklaşıma göre öfke iki türlü ortaya çıkmaktadır öfkenin doğrudan ortaya çıkmasında eleştiriye maruz kalma, engellenmişlik, baskılanma reddedilme, mahrum kalma gibi nedenler söz konusudur (Beck,1979). Bu durum bireylerin varlığını tehdit etmektedir, karşılanmayan güvenlik ihtiyaçları, bireyin bağımsızlığını(otonomi) tehdit etmekte dolayısıyla öfke doğrudan ortaya çıkmaktadır, dolaylı olarak öfke duygusunun oluşmasında ise bireylerin dış uyarıcıları algılama biçimi uyarıcıların karşılıklı etkileşimi ve uyarıcıya yüklenen anlam etkili olmaktadır (Beck, 1979). Öfke duygusu bireylerde herhangi bir saldırı durumu veya tehdit olmamasına rağmen bireylerin algıları ve yorumları ile benliğini tehdit altında hissetmesi öfkeye neden olmaktadır (Avcı ve Güçray, 2013). Bilişsel davranışçı yaklaşım, öfke ve ifade biçimlerinin ortaya çıkmasında uyarıcı yüklenen bir anlamın etkili olduğunu ve öğrenilmiş davranışlar olduğunu savunmaktadırlar (Tatlıhoğlu ve Karaca, 2013; Dykeman, 1995; Mayne ve Ambrose, 1999; Ayan, 2007). Ellis (1992) bireylerin kendi iç konuşmaları zamanla gerçek düşüncesine ve duygularına neden olduğunu, mantık dışı inanışlarının ise öfke duygusunu tetiklediğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım öfke duygusunun psikanalitik yaklaşımın biyolojik temellere dayalı olduğu fikrine karşı çıkarak öfke duygusunun sonradan öğrenilmiş yanlış davranışlar olduğunu vurgulamaktadır. Akılcı duygusal yaklaşım, öfke ve ifade edilme biçimleri bireylerin yaşantılarında karşılaştığı olaylar veya durumlardan ziyade olaylara yüklediği anlamlardan kaynaklı olarak orta çıktığını veya şekil aldığını savunmaktadır (Novaco, 1975, Kitayama ve Markus, 1994; Beck, 1995; Deffenbacher, 1999). Öfkeyi ortaya çıkaran nedenlerin bireylerin olayları veya durumları algılayış biçimi olduğu düşüncesi öfkenin anlaşılmasını sağlamaktadır.

Öfkenin bilişsel modeli genel olarak bireylerin olaylar üzerine değil, olaylara yüklenen düşünce ve anlamlara odaklanmıştır. Öfke kontrolünün sağlanmadığı durumlarda bireylerde yaşanması muhtemel saldırgan davranışlar gözlemlenebilir, ayrıca bireylerin toplumsal ilişkilerinde çatışma, başkalarına zarar verme davranışı, kişisel olarak sağlık sorunları yaşaması beklenen bir durumdur. Bireylerin öfke ifade biçimlerinin daha sağlıklı olması için bilişsel ve davranışçı teknikler kullanılmaktadır (Calvete ve ark., 2005).

Araştırmalar, genellikle erkeklerin kızlara göre öfkelerini yansıtmaya eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Underwood vd.,1999; Soykan, 2003; Yamak vd., 2019). Bu durumun erkek öğrencilerin kızlara kıyasla öfke veya saldırganlıklarını kolay ifade edebilmelerinin temelinde; toplumsal olarak kabul gören yerleşik bir bakış açısının olması, yani yanlış inançların, kalıp yargıların varlığı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu durum beraberinde farklı sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre öfke eğiliminde olan veya saldırgan tutum sergileyen öğrencilerin genel olarak akranlarına göre akademik sorunlar yaşamakta, öğrenme güçlükleri, ders başarısında düşüklük, sınıfta kalma, erken okul terki gibi birçok sorunlar yaşadığı görülmektedir (Stiffler, 2008; Risi, Gerhardstein ve Kristner, 2003).

Akademik sorunlar yaşayan öğrenciler, kendi yetersizlikleri nedeniyle daha öfkeli veya saldırgan tutum sergilemektedirler. Bu bağlamda öfke ve davranış sorunları döngüsel olarak bireylerin akademik zorluk yaşamasına neden olmaktadır (Stiffler, 2008). Öfke problemi yaygın olarak olumsuz psikososyal ve akademik sorunlarla ilişkilendirilmektedir. Bunun yanı sıra öfke ve öfke ifade biçimleri bireylerin fiziksel sağlık sorunları arasında bir ilişki söz konusudur. Buna göre öfke sorunu yaşayan bireylerin fiziksel sağlık sorunları, somatik kaygıları, kan basıncı ve kalp hastalığı, üretkenlikte azalma iş stresi vb. çeşitli sağlık sorunları yaşamalarına neden olmaktadır (Starnes ve Peters, 2004; Geddes vd., 2007; Gibson vd, 2009).

2.3. Okul Bağlılığı

Bağlılık, kelime anlamı olarak bireyin başkalarına karşı yakın hissetme, yakın ve güçlü ilişki kurma isteği olarak tanımlanmaktadır; (TDK, 2022). Bowlby'in (1956) bağlanma teorisine göre bağlılık, bireyin en yakınındaki kişi ile yakınlık arama, çeşitli davranışlarla

(temel ihtiyaçlarının karşılanması vb.) ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bağlılık büyüme ve gelişme çağındaki çocuğun annesi ile veya bakımını üstlenen kişi ile kurduğu ilk ilişki ile gelişmektedir, bu birlikteliğin sürdürülmesi ile beraber çocuğun temel ihtiyaçlarının sağlanması, güvenliğinin sağlanması, yaşama tutunması vb. yaşanan deneyimler bağlılığın oluşmasını sağlamaktadır (Bowdly, 1982).

Yaşamın ilk yıllarında özellikle kendisine bakım sunan kişilerle kurulan ilişki biçimi veya ilişkinin niteliği, bireyin tüm yaşamını etkilediği bilinmektedir, bu ilk ilişki, bireyin başkaları ile olan yakın ilişkilerini, kısacası kişilerarası ilişkilerini etkilemektedir (Bowdly, 1982). Hazan ve Shaver (1994)'e göre insanlar; güvenlik ihtiyaı başta olmak üzere temel birçok ihtiyaçlarını kişilerarası ilişiklerle karşıladığını; dolayısıyla arkadaşlık, akrabalık gibi bireyin yaşamında yer alan diğer önemli kişilerin, duygusal bağlarını dolayısıyla bağlılıklarını etkilediğini belirtmişlerdir. Okula bağlılık ise bireyin okula karşı olan tutumu ile açıklanmaktadır; örneğin öğrencilerin okulu ve arkadaşlarını sevmesi, kendini okula ait hissetmesi, okul ortamında sağlıklı ve başarılı arkadaşlık ilişkiler kurması ve akademik açıdan sorumluluklarını yerine getirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Libbey, 2004). Bunun yanı sıra birçok araştırmacı okul bağlılığı süreçleri ile ilgili önemli ipuçları bulunmaktadır. Öğrencinin derse aktif olarak katılım sağlaması, derste soru sorma cevap verme veya okula hazırlıklı gelme ve derse ilgili olması, ders notlarının yüksek olması, ders çalışmaya ayırdığı zamanın fazlalığı gibi bunlardan bazılarıdır (Bruyn, 2005; Eryılmaz ve Ercan, 2014). Bu bağlamda rencilerin okul etkinliklerine etkin bir şekilde katılımı ile ders çalışmaya ayırdıkları zamanın fazlalığı, sınavlardan aldıkları yüksek notlar okul bağlılığı hakkında önemli bir veri sunmaktadır.

Okul bağlılığı ile ilgili alanyazında çok sayıda tanım bulunmaktadır. Libbey'e (2004) göre okula bağlılık; rencilerin okula yönelik olumlu duygular hissetmesi (okulu sevmeye, ait olma) akademik ve sosyal (Derse katılımı, okul başarısı, okula devam etme, iyi arkadaşlar edinmesi vb.) açıdan uygun davranışlar sergilemesidir. Finn ve Voelkl (1993) okul bağlılığını hem akademik hem sosyal yönden "*Okul faaliyetlerine katılarak bütünleşmesi*" olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer tanıma göre okul bağlılığı, okulun amaç ve idealleri ile bütünleşme sürecidir. Bu bütünleşmede personelin uyum içinde olması da okul bağlılığını etkilemektedir (Maddox ve Prinz, 2003).

Öğrencilerin en çok vakit geçirdikleri yerler kuşkusuz okul ortamlarıdır, Okul ortamı öğrenciler için dersler dâhil olmak üzere diğer birçok faaliyetlere katılım, arkadaşlarla zaman geçirme ortamı olarak görülmektedir. Zamanın önemli kısmını okulda geçiren öğrenciler için okulun ilgi çekici olması okul bağlılığını etkiler. Öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmeleri, okulda geçirdikleri nitelikli zamanlar, okula devamlılığını olumlu yönde etkilemektedir ve eğitim süreçlerinin verimliliği açısından da önem arz etmektedir (Connell ve Wellborn, 1991; Maddox ve Prinz, 2003; Libbey, 2004; Arastaman, 2006; Vazirabadi ve Gallagher, 2013; Açılan ve Özgenel, 2021). Öğrencilerin okula bağlılığının azalmasıyla beraber akademik anlamda derslerinde başarısızlık yaşaması, devamsızlık yapması, okulu terki, nihai olarak eğitim sürecine son vermesi öğrencilerden beklenen muhtemel bir durumdur.

Öğrencilerin okul içerisinde olumlu tutum ve davranışlar sergilemesi okul bağlılığı göstergesidir (Sinclair vd., 2001; Yılmaz, 2022). Okul bağlılığı akranlarına göre daha yüksek olan öğrencilerin genel olarak devamsızlık düzeyleri; okulu terk etme eğilimleri “*Düşük düzeyde*” kalmaktadır; ayrıca öğretmenlerle olumlu ilişkiler geliştiren öğrencilerin, okula aidiyet duygusu gelişmekte veya olumlu olmaktadır. Yine aynı öğrenciler sınıf içi ve sınıf dışı daha az uyumsuz davranışlar sergiledikleri bilinmektedir (McNeely ve Falci 2004; Yılmaz, 2022; Klem ve Connel, 2004; Clements vd.,2011). Okul bağlılığı yüksek öğrencilerin okul devamlılığı ve ders başarısı da yüksektir (Klem, Connell, 2004; akt. Clements vd.,2011).

Birey yaşamı boyunca içinde bulunduğu çevreden etkilenmektedir, kısacası çevreyle birlikte bireyin yaşantıları şekillenmektedir, etkilendiği veya şekillendiği ortamlardan biri de okuldur. Öğrenciler vaktinin çok önemli bölümünü okulda gerek ders ortamlarında, gerek teneffüslerde veya ders aralarında arkadaşlarıyla birlikte geçirmektedir. Okullar, dersler haricinde arkadaşlarla birlikte zaman geçirilen ortak görüşme alanları olarak görülmektedir (Finn,1989). Öğrenciler vaktinin büyük bir kısmını okulda geçirmektedir. Okulun öğrencilere sunduğu imkânlarının gelişmiş olması, okulda aidiyet kültürünün oluşması gibi koşullar geliştikçe öğrencilerin okulu sevip benimsemeleri okulda daha fazla zaman geçirmelerini sağlamaktadır, bu durum eğitim süreçleri açısından da verimliliğin artmasını, dolayısıyla okul bağlılıklarının gelişmesini

sağlamaktadır (Connell ve Wellborn, 1991; Finn, 1993; Hazel, Vazirabadi ve Gallagher, 2013).

Birçok araştırmacı tarafından öğrencilerin okula bağlılığı ile ilişkisini ortaya koyan çeşitli araştırmalar yürütülmüştür ve genellikle okul bağlılığı ile kişilerarası ilişkiler (öğretmen, okul arkadaşları vb.) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir (Dönmez, 2016; Kalaycı ve Özdemir, 2013). Farklı bir araştırmada Wilson (2004)'un "*Öğrencilerin okul bağlılığı ile okul ikliminin zorbalıkla olan ilişkisi*" incelenmiştir. Wilson'a göre (2004) okula bağlılığı, öğrencilerin kendi öğretmeni veya akranları tarafından kabul görmesi, ciddiye alınması veya önemsendiğine ilişkin algısıyla ilişkilidir, okul bağlılığı öğretim programının sonucu elde edilen kazanımından ziyade; sevgi, saygı, aidiyet, sadakat duygularını içermektedir. Öğrencilerin okula yönelik bağlılıklarında çevresindeki yetişkinlerin (öğretmeni vb.) kendisi ile ilgili değerlendirmeleri, öğrenciye karşı tutumları olumlu ise okul bağlılıkları da o denli yüksek olur (Blum ve Libbey, 2004).

Okul bağlılığı öğretmenlerin veya çevresindeki diğer yetişkin bireylerin gösterdikleri değer, takdir ve destekler sonucu öğrenciler kendilerini değerli ve okula ait olduklarını hissetmekte ve okul ortamının pozitif ikliminden olumlu etkilenmekte dolayısıyla okul bağlılıkları artmaktadır. Bu bağlamda okulun eğitim öğretim ortamlarının kalite standartlarının yüksekliği, öğretmen veya yetişkin desteği, okul ortamında güvenli sağlıklı özenli ve saygılı bir iletişim ortamının varlığı okul bağlılıklarını olumlu etkilemektedir (Blum, 2005; Libbey, 2004). Öğretmenler; öğrencilerin kendisini ve çevresini tanımada kendi potansiyellerinin farkına varmada, zengin öğrenme yaşantıları öğrenme ortamları hazırlayarak öğrencilere rehber olmada nihai olarak okula devamlarını sağlamada önemli bir role sahiptir. Öğretmen öğrencilerin ufku genişleterek yaşam kalitelerini etkilemekte onların hayatlarını değiştirmektedir (Leonard, 2002; Dilekman, 2008; Gordon, 2013)

Öğretmenler, öğrencilere güvenilir, nitelikli, eşitlikçi öğrenme ortamları sunarak kendi potansiyellerinin farkına varmasını sağlayabilir; okul yaşamı boyunca onların bilişsel, sosyal, duygusal, psikomotor becerilerini destekleyebilir, bu sayede güçlü yönlerinin farkına varmasını sağlayarak okul bağlılıklarına olumlu katkı sunabilir. Nitekim öğrencilerin ufuklarını genişleten, onların yaşamlarını değiştiren,, onların kendilerine

olan güvenlerini arttıran, kendi farkındalıklarını sağlayarak okul performansını, yaşam kalitesini etkileyen yine kendi öğretmenleridir (Leonard, 2002).

Chase vd. (2014) tarafından lise öğrencileri ile yürüttükleri bir araştırmada okul bağlılığının akademik başarıyı olumlu yönde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca okul bağlılığının “*Davranışsal*”, “*Duygusal*” ve “*Bilişsel*” boyutlarında akademik başarının önemli bir yordayıcı olduğu akademik başarı arttıkça bağlılık düzeylerinin de etkilendiği belirlenmiştir. Okul bağlılığı, alanyazında genel olarak duygusal, davranışsal ve bilişsel açıdan ele alınan çok boyutlu ilişkiler bütünü olarak ele alınmaktadır. Öğrencilerin okul bağlılığının artırılmasında tüm bileşenlerin etkili olması olası bir durumdur. Öğrencilerin okula karşı tutumlarının olumlu olması, duygusal açıdan destek görme, okulda duygusal arkadaşlık ilişkileri geliştirme, akademik açıdan desteklenme teşvik edilme vb. durumlar okul bağlılığının gelişiminde önemlidir. Okul ortamının iyileştirilmesi, öğrencinin okula verdiği değerin artmasına ve okul bağlılığına katkı sunar (Dönmez, 2018).

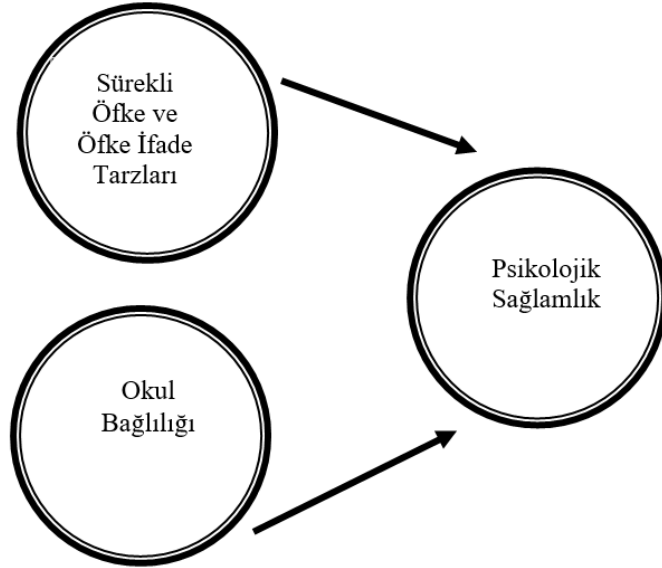
3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu bölümde, genel olarak araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örneklem, demografik veriler, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile bulguların yorumlanması süreçleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Bu araştırma, ortaokulda öğrenim gören ve ergenlik çağındaki öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının sürekli öfke ve ifade türleri ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkisini inceleyen nicel bir araştırmadır. Araştırmada öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlerle ilişkisi de ele alınmıştır. Bu çalışmada “*İki ya da daha fazla değişkenin birbiriyle arasındaki ilişkiyi ortaya koyan, değişkenlerin birlikte değişiminin varlığını belirlemeyi amaçlayan nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yaklaşımı*” benimsenmiştir (Karasar, 2012). Bu model iki veya daha fazla değişkenin “*Manipüle*” edilmeden “*Değişkenler arasında bir değişim olup olmadığını; bir değişim var ise derecesini, etkisini ortaya koymayı amaçlayan araştırma modelidir*” (Büyüköztürk vd., 2012; Karasar, 2012; Creswell, 2017). İlişkisel tarama modeli, korelasyonel ve karşılaştırma olmak üzere iki farklı şekilde kullanılmaktadır; korelasyonel ilişki tarama türünde değişkenlerin birlikte değişiklik gösterip göstermediği, değişim varsa bu değişimin nasıl gerçekleştiği araştırılmaktadır. Karşılaştırma türü olarak yürütülen ilişkisel tarama yönteminde ise gruplar arasında oluşan “*Bağımlı değişken*” ile “*Bağımsız Değişken*” arasındaki farklılıkları ele alır (Creswell, 2017; Karasar, 2010). Bu araştırmada ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının, sürekli öfke ve öfke ifade türleri ile okul bağlılığı değişkenleri arasındaki ilişkiler “*Korelasyonel ilişki tarama modeli*” ile ele alınmıştır. Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının, sürekli öfke ve öfke ifade etme biçimleri ile okul bağlılıklarının cinsiyet, yaş, sınıf, anne-baba birliktelik, algılanan gelir, algılanan anne baba tutumları gibi sosyo-demografik bilgiler açısından farklılığı belirlemek için karşılaştırma türü olan ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yordayıcısı olarak sürekli öfke ve öfke ifade etme biçimleri ile okul bağlılıkları ele alınmıştır. Araştırmada sürekli öfke ve öfke ifade etme biçimleri ve okul bağlılığı bağımsız değişken iken; psikolojik

sağlamlık boyutu ise bağımlı değişkendir. İki veya daha fazla araştırma değişkenlerinden, birinin bağımlı diğerlerinin bağımsız değişken olması ve aralarında muhtemel bir ilişki olması durumunda, bu ilişkinin istatistiksel bir eşitlikle açıklanması için korelasyon analizi kullanılmıştır (Köklü ve diğ., 2006). Bir bağımlı değişken ile İki veya daha fazla “Değişken” arasındaki ilişkiyi tahmin etmek, değişkenlerden birinden yola çıkarak diğer değişkenin yordamasını sağlamak için doğrusal regresyon analizi yapılmıştır (Frankel ve Wallen (2006; Creswell, 2017).



Şekil 2. :Araştırma Modeli

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada; İstanbul ili, Maltepe ilçesi sınırları içindeki resmi ortaokullardan rastgele (Random) seçilen iki okulun öğrencileri, çalışma grubunu oluşturmaktadır. İstanbul Maltepe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullardan alınan resmi bilgilere göre; ilçede yaklaşık 11480 öğrenci ortaokulda öğrenim görmektedir. 2022–2023 eğitim-

öğretim yılında belirlenen okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı dikkate alınarak “0.5 örneklem hatası” ile minimum alınabilecek örneklem sayısı 350’dir (Erdoğan ve Yazıcıoğlu, 2004). Bu doğrultuda araştırmaya gönüllü olarak 360 öğrenci katılım sağlamıştır.

Öğrencilerin “Cinsiyet” dağılımlarına ilişkin bulguları tablo 3.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet Durumları

Boyutlar	N	%
Kız	160	45,7
Erkek	190	54,3
Toplam	350	100,0

Tablo 1.’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin “Cinsiyet” durumlarına göre; 160’ın (% 45,7) kız öğrenci olduğu; 190’ın (% 54,3) ise ayrı erkek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “Yaş Düzeyleri” dağılımlarına ilişkin bulguları tablo 2.’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Yaş Düzeyi Durumları

Boyutlar	N	%
11 Yaş	60	17,1
12 Yaş	118	33,7
13 Yaş	138	39,4
14 Yaş	34	9,7
Toplam	350	100,0

Tablo 2.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin “*Yaş Düzeyleri*” durumlarına göre sırasıyla 11 yaş öğrenci sayısının 60 (% 17,1) olduğu; 12 yaş öğrencilerin 118 (% 33,7) olduğu, 13 yaş öğrencilerin sayısının 138 (% 39,4) olduğu ve son olarak 14 yaş grubu öğrencilerin sayısının 34 (%9,7) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “*Sınıf Düzeyleri*” dağılımlarına ilişkin bulguları tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Durumları

Boyutlar	N	%
6.Sınıf	136	38,9
7.Sınıf	157	44,9
8.Sınıf	57	16,3
Toplam	350	100,0

Tablo 3.'te öğrencilerin “*Sınıf Düzeyleri*” durumlarına göre sırasıyla 6. sınıf öğrenci sayısının 136 (% 38,9) olduğu; 7.sınıf öğrencilerinin 157 (% 44,9) olduğu, 8.sınıf öğrencilerin sayısının ise 57 (% 16,3) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin “*Anne Baba Birliktelik Durumları*” dağılımlarına ilişkin bulguları tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Anne-Baba Birliktelik Durumları

Boyutlar	N	%
Birlikte Yaşıyorlar	309	88,3
Ayrı	41	11,7
Toplam	350	100,0

Tablo 4.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin “Anne-Baba Birlikteliği” durumlarına göre; 309 öğrencinin (% 88,3) anne-baba birlikte yaşadıkları; 41 öğrencinin (% 11,7) ise anne babalarının ayrı yaşadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin “Algılanan gelir durumları” dağılımlarına ilişkin bulguları tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Algılanan Gelir Durumları

Boyutlar	N	%
Düşük	26	7,4
Orta	277	79,1
Yüksek	47	13,4
Toplam	350	100,0

Tablo 5.’te öğrencilerin “Algılanan Gelir” durumlarına göre sırasıyla algılanan gelir durumları “Düşük” olanların sayısının 26 (% 7,4) olduğu; algılanan gelir durumlarının “Orta Düzeyde” olanların sayısının 277 (%79,1) olduğu ve algılanan gelir durumlarının “Yüksek” olduğu öğrenci sayısının ise 47 (%13,4) olduğu görülmektedir. Algılanan gelir düzeyi nesnel bir olguya dayanmamakla birlikte öğrencilerin aile gelir durumu hakkında kendi düşüncelerini yansıtan bilgilerden ibarettir. Bu bağlamda kendi algıladıkları gelir seviyesine bakıldığında; öğrencilerin en yüksek oranla “Orta gelir” düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin “Algılanan Anne Baba Tutumları” dağılımlarına ilişkin bulgular tablo 6’ da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Algılanan Anne Baba Tutumları

Boyutlar	N	%
Aşırı Koruyucu	134	38,3
Demokratik	142	40,6
Otoriter	44	12,6
Tutarsız	30	8,6
Toplam	350	100,0

Tablo 6.'da “*Algılanan Anne baba Tutumları*” durumlarına göre sırasıyla aşırı koruyucu anne-baba tutumlarına sahip öğrenci sayısının 134 (% 38,3) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra “*Demokratik*” anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin sayısının ise 142 (% 40,6) olduğu, otoriter anne-baba tutumlarına sahip öğrenci sayısının 44 (% 12,6) olduğu ve tutarsız anne-baba tutumlarına sahip öğrenci sayısı ise 30 (% 8,6)'dur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından geliştirilen “*Kişisel Bilgi Formu*” ile “*Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği*”, “*Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği* ve “*Okul Bağlılığı Ölçeği*” ne bu bölümde yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmıştır ve kişisel bilgi formu ile ergenlerin “*Cinsiyet*”, “*Yaş*” “*Anne- baba birliktelik durumları*”, “*Algılanan aile gelir durumları*” ve “*Anne-baba tutumları*” nı belirlemeye yönelik sorularla bilgi toplanması hedeflenmiştir.

3.3.2.Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği

Liebenberg vd., 2012) tarafından geliştirilen, Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPÖ), çocukların ve ergenlik çağındaki bireylerin psikolojik sağlamlığı hakkında bilgi toplamayı amaçlayan formdur. Orijinal formu toplam 28 madde üç alt boyuttan oluşan ölçek 11 farklı ülkede uygulanarak elde edilen verilerle geliştirilmiştir (Liebenberg vd., 2012). Liebenberg ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan iki farklı çalışma sonunda ölçeğin kısa form çalışması tamamlanmış olup toplam 12 maddelik tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Beşli Likert yapıda olan ölçme aracı “*Beni tamamen tanımlıyor (5)*” ile “*Hiç tanımlamıyor (1)*” arasında derecelendirilmektedir. Türkçe uyarlaması Arslan (2015) tarafından yapılan ölçekten; alınan puanların yüksekliği, öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini belirtmektedir. Ölçekte ters maddeler bulunmamaktadır. Ölçeğin faktör analiz sonuçlarına göre (Açımlayıcı analiz) 12 madden oluşan ölçek tek faktörden oluşmaktadır ve ölçekten elde edilen bulgulara göre; varyansın %51.28’ini açıkladığı belirlenmiştir, faktör yük değerlerinin ise .51-.81. arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışması ile ilgili yürütülen ilk çalışmada; “*Cronbach alfa*” ic tutarlılık katsayısı ise .91 olarak hesaplanmıştır. Liebenberg ve arkadaşlarının (2013) yürüttüğü bir diğer çalışmada ise; ölçeğin “*Cronbach alfa*” ic tutarlılık katsayısı .84 olarak bulunmuştur. Yürütülen çalışmalarda elde edilen bulguların birbirini destekler nitelikte olduğu, ölçme aracının belirlenen yaş aralığındaki bireylerin psikolojik sağlamlıklarını ölçmede güvenilir bir araç olduğu görülmektedir (Arslan, 2015). Bu çalışmada uygulamaya katılan örneklem için Cronbach alfa katsayısı .83 bulunmuştur. Bu bağlamda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ve örneklem için kullanılmasında işlevsel olduğu görülmektedir.

3.3.3.Sürekli öfke ve öfke tarzı ölçeği

Spielberger tarafından “*Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği*” 1980-1983 tarihleri arasında iki aşamada geliştirilmiştir. İlk aşamada sürekli-durumluluk öfkeyi ölçmeye yönelik 20 madde Türkçe uyarlaması, “*Geçerlilik*” ve “*Güvenilirlik*” çalışmaları ise Özer (1994) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplam 4 boyut ve 34 maddeden ve iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk bölümünü 1 ile 10 arasındaki toplam 10 madde “*Sürekli Öfke*” boyutunu oluşturmaktadır

ve bu boyut öfke düzeylerini belirlemektedir, ikinci bölümde ise diğer kalan 24 madde bulunmakta ve öfke ifade tarzlarını (Öfke içte “8 madde”, öfke dışta “8 madde” ve öfke kontrolü “8 madde”) ölçmektedir. “13, 15, 16, 20, 23, 26, 27, 31” numaraları maddeler “Öfke içte” boyutunu ölçmektedir. “12, 17, 19, 22, 24, 29, 32 ve 33” no’lu maddeler “Öfke dışta” boyutunu ölçmektedir. “11, 14, 18, 21, 25, 28, 30 ve 34” no’lu maddeler ise “Öfke kontrolü”nü ölçmektedir. 4’lü Likert tipi “Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği”, “(1) Hiç”, “(2) Biraz”, “(3) Oldukça”, “(4) tümüyle” arasında derecelendirilmektedir. Ölçeğin orijinalinde geliştirilme aşamasında ilk olarak 20 maddeden oluşmaktadır ve 10 maddesi “Sürekli öfkeyi” ölçerken; diğer 10 maddesi ise “Durumluluk öfkeyi” ölçmek için hazırlanmıştır. İkinci aşamada ise ölçeğin ifade etme biçimlerine yönelik her biri 8 maddeden oluşan “Öfke kontrolü, içe yönelik öfke ve dışa yönelik öfke” boyutlarıyla 24 maddelik ölçek eklenmiştir (Özer, 1994). Ölçeğin orijinal formu ile ilgili yürütülen güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlılık madde toplam puan korelasyon değerleri “.14 ve .56” arasında bulunmuştur. Cronbach Alfa değerleri ise “.73 ve .84” arasındadır (Özer, 1994). Ölçeğin geçerlik çalışmalarında (ölçüt geçerlik) envanterin “Buss-Durke Hostilite” Ölçeği ile korelasyonu, “.66 ile .73” arasında; “Shullz Açık Hostilite” ölçeği ile korelasyonu, “.27 ile .32” arasında bulunmuştur. “Durumluk Öfke” ölçeği ile korelasyonu ise “.22 ile .44” arasında bulunmuş olup istatistiksel olarak anlamlıdır (Özer, 1994). Ölçeğin yapı geçerliği ile ilgili çalışmalar; hipertansiyon hastalara uygulanarak yapılmıştır, faktör analizi ve hipotez testi çalışmaları yürütülürken öfke ile hipertansiyon hastalığı arasındaki ilişki incelenmiş olup ölçekten elde edilen puana bakılarak ölçekten yüksek puan aldıkları sonucu elde edilmiştir. “Sürekli kaygı”, “Depresif sıfatlar listesi” ve “Öfke envanteri” ile korelasyonlarından elde edilen bulgular istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin faktör analizi sonucunda; öfke ifade tarzları ölçeği faktör yapısı, orijinal ölçeğin faktör yapısı ile tutarlılık göstermektedir (Özer, 1994). Ölçeğin “Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı” sürekli öfke boyutu “.79”; öfke kontrolü alt boyutu “.84”, öfke dışta alt boyutu “.78” ve öfke içte alt boyutu için ise “.62” olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada uygulamaya katılan örneklem için ölçeğin tüm boyutları için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla “Sürekli öfke” boyutu için “.81”, “Öfke dışta” boyutu için “.79”, ‘Öfke içe vurumu’ boyutu için “.68” ve son olarak ‘Öfke kontrolü’ boyutu için “.72” olarak bulunmuştur. Bu bağlamda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ve örneklem

için ölçeğin kullanılmasında işlevsel olduğu görülmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin sürekli öfke puanları arttıkça; öfke düzeylerinin de yüksek olduğu sonucu elde edilmektedir. Aynı durum “*Öfke içte- öfke dışta-öfke kontrol*” boyutları için de geçerlidir.

3.3.4.Okul bağlılığı ölçeği

Fredericks ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen okul bağlılığı ölçeği, Akın ve arkadaşları (2013) tarafından ise Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. 5’li Likert tipi ölçeği olan okul bağlılığı ölçeği, “*Hiçbir zaman*” (1) ile “*Her zaman*” (5) arasında derecelendirilmektedir. Ölçek toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır; bunlar sırasıyla “*Davranışsal bağlılık*”, “*Duygusal bağlılık*”, ve “*Bilişsel bağlılık*” 1 ve 5 arasındaki sorular davranışsal bağlılığı; 6-11 arasındaki sorular duygusal bağlılığı ve 12-19 arasındaki sorular ise bilişsel bağlılığı ölçmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği; öğrencilerin okul bağlılığını yansıtmaktadır. Akın ve arkadaşlarının (2013) okul bağlılığı ölçeği ile ilgili 310 ortaokul öğrencisine ulaşılarak yürüttüğü çalışmada, doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Sonuç olarak ölçeğe ait 3 boyutlu model uyarlaması yapılmış olup modelin iyi uyum gösterdiği sonucu elde edilmiştir ($\chi^2 (sd/142) = 289.67, 70 p < .01$, $\chi^2/sd = 2.03$, RMSEA = .058, NFI = .94, NNFI = .96, CFI = .97, IFI = .97, RFI = .93, GFI = .91, AGFI = .88, ve SRMR = .056). Bu ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları “.26 ile .71” arasındadır. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili yürüten çalışmada “*Cronbach α iç tutarlık katsayısı*” ve “*Test-tekrar test*” yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, okul bağlılığı ölçeği toplam boyutu için “*Cronbach α* ” iç tutarlık katsayısı .87 bulunmuştur. 3 Alt boyutu sırasıyla “*Bilişsel bağlılık*” alt boyutu için .81, “*Davranışsal bağlılık*” alt boyutu için .62 ve “*Duygusal bağlılık*” ise .82 olarak bulunmuştur. İkinci aşamada, “*test tekrar test*” güvenilirliği için 63 öğrenciden oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur ve 3 hafta ara ile uygulama yapılmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon değerleri şu şekildedir: “*Okul bağlılığı*” toplam boyutu için .78; “*Bilişsel bağlılık*” alt boyutu için .67; “*Davranışsal bağlılık*” alt boyutu için .63 ve “*Duygusal bağlılık*” alt boyutu için ise .68 olarak hesaplanmıştır. Okul bağlılığı ölçeğinin yapılan analizler sonucunda, güvenilir ve geçerli bir araç olduğu görülmüştür (Akın vd., 2013).

Bu çalışmada uygulamaya katılan örneklem için ölçeğin iç tutarlık katsayısı toplamı

“.87”,’dir. Davranışsal bağıllık alt boyutu için “.68”, Duygusal bağıllık için “.81,”; Bilişsel bağıllık için “.84” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ve örneklem için ölçeğin kullanılmasında işlevsel olduğu görülmektedir.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan “Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği(ÇGPSÖ) ile “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖTÖ)” ve “Okul Bağlılığı Ölçeği(OBÖ)” için öncelikle ölçeği geliştiren-uyarlayan araştırmacılardan gerekli olan izinler alınmıştır (EK 1). Araştırma verilerinin toplanmasından önce Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır (EK 2). Gerekli tüm izinler ilgili birimlerden alındıktan sonra 2022-2023 eğitim-öğretim ikinci yarıyılı döneminde veriler toplanmıştır. Araştırmada gönüllülük ve gizlilik ilkeleri dikkate alınmıştır. Araştırmaya katılan hiçbir öğrencinin kimlik bilgileri veya kişisel verilerine yer verilmemiştir. Veri toplama araçlarında söz konusu araştırmanın amacı, araştırmanın katılım şartları, araştırmacının iletişim bilgileri, onam formu (EK 3), bilgi formu (EK 4) ve uygulanan tüm ölçekler (EK5) yer almaktadır. Çalışma yaklaşık ortalama 20-25 dakika arası sürdüğü hesaplanmıştır. Anket uygulaması sonrasında eksik ve hatalı, yanlış doldurulan, rasgele işaretleme yapılan elenmiş olup veriler analiz süreçlerine hazır hale getirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, SPSS-24 (Statistical Package for Social Sciences-24) ile analiz edilmiştir. Çalışma grubunun demografik bilgilerinde yer alan özelliklerinin dağılımında frekans (f) ve yüzdelik değerler (%) hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin betimsel istatistiklerine ilişkin analiz bulguları, “Standart Sapma”, “Çarpıklık ve Basıklık”, “Aritmetik Ortalama” tablo şeklinde yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler “ÇGPSÖ”, “SÖÖTÖ” ile “OBÖ” sırasıyla cinsiyet, yaş sınıf düzeyi, anne-baba birliktelik durumları, algılanan gelir durumları ile algılanan anne baba tutumlarına göre ele alınarak gruplar arası farklılıkları belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda, “Bağımsız Örneklem T-Testi” kullanılmıştır. İki den fazla değişkenle yapılan karşılaştırmalarda ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) yapılmıştır. Bu

çalışmada gruplar arası farklılıkların analizi öncesi grup varyanslarının homojenliğini belirlemeye yönelik “Levene” testi yapılmıştır. varyansların homojenlik şartlarının sağlandığı durumlarda *Post-Hoc* testlerinden “Sheffe”; homojenlik şartlarının sağlanmadığı durumlarda “Tamhane'nin T2” yararlanılmıştır.

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon” analizi yapılmıştır. Araştırmada yer alan ölçekler arasında istatistiksel (Korelasyonel) bir ilişki bulunduğu ve veriler normal dağılım gösterdiği, dolayısıyla parametrik test koşullarını sağladığından dolayı regresyon analizi yapılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişken; birden fazla olduğu durumlarda “Çoklu Doğrusal Regresyon” analizi yapılmaktadır. Araştırmada “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı” ile “Okul bağlılığı” bağımsız değişken iken, “Psikolojik Sağlık” ise bağımlı değişken olarak modele alınarak “Çoklu doğrusal regresyon” analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular

Bu bölümde, ilk olarak araştırmanın amaçları belli başlıklar altında sınıflandırılarak sunulmuştur ve elde edilen bulgulara yer verilmiştir; ikinci aşamada analizden elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

4.1.1. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile öfke ve ifade tarzları ve okul bağlılıkları toplam ve alt boyut toplam puanlarına ilişkin “Normallik” analizi

“Normallik” testinde genel koşul; çarpıklık “skewness” ve basıklık “Kurtosis” değerleri “-1.50” ile “+1.50” aralığında yer alması durumunda verilerin normal dağılım sergilediği kabul edilir (Tabachnik ve Fidell (2013). Buna ek olarak Büyüköztürk (2012) çalışmasında +1-1 aralığında bulunan “Çarpıklık” ve “basıklık” değerlerinin normalden sapma göstermediğini vurgulamaktadır; bazı araştırmacılar (George ve Mallery 2010) ise Çarpıklık” ve “Basıklık” değerlerinin “-2.00 ile +2,00” olmasını normal dağılım açısından kabul görmektedirler.

Tüm Değişkenlere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri tablo 7.’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 7: Tüm Değişkenlere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik Sağlamlık	0,875	0,762
Sürekli Öfke	0,017	0,513
Öfke (Dışa Yönelik)	0,294	0,702
Öfke (İçe Yönelik)	0,401	0,078
Öfke (Öfke Kontrolü)	0,149	0,170

Okul Bağlılığı	0,290	0,201
Davranışsal Bağlılık	0,578	0,098
Bilişsel Bağlılık	0,068	0,430
Duygusal Bağlılık	0,496	0,492

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları; “*Sürekli öfke ve öfke ifade tarzları*” (Öfke Dışta, Öfke İçte, Öfke Kontrolü) ve “*Okul bağlılıkları*” (Davranışsal, Duygusal, Bilişsel) toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık katsayılarının (-1; +1) aralığında olduğu görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguların +1-1 aralığında yer almasından dolayı dağılımın normal dağıldığı kabul edilmiştir.

4.1.2. Araştırmada kullanılan ölçeklerin betimsel bilgileri

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları, “*Sürekli öfke ve ifade tarzları*” ile okul bağlılıklarına ilişkin değişkenleri incelemek amacıyla betimleyici istatistiksel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular tablolarla birlikte verilmiştir.

4.1.3. Psikolojik sağlamlık ölçeği betimsel bulguları

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık ölçeğinden aldıkları “*Puan ortalamaları (X)*”, “*Standart hataları (Shx)*”, “*Standart sapmaları (Ss)*” ve “*Minimum-Maksimum (Max-Min)*” değerler tablo 8’de sunulmuştur

Tablo 8: Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Betimsel Bulguları

Boyutlar	F	\bar{X}	$Sh\bar{x}$	Ss	Min	Max
Psikolojik Sağlamlık	350	46,48	0,442	8,268	12	60

Tablo 8’de “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=46,48$), standart sapması ($Ss = 8,268$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,442$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, psikolojik sağlamlık leği toplam puan olarak alınabilecek en düşük puan 12; en yüksek puanın ise 60 olarak hesaplanmaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=46,48$ olduğu; dolayısıyla “*Psikolojik sağlamlık*” toplam puanlarının, ortalama üstü bir sahip olduğu görülmektedir.

4.1.4. Öfke ve öfke ifade tarzı leği betimsel bulguları

Öğrencilerin ST’den aldıkları “*Puan ortalamaları (X)*”, “*Standart hataları (Shx)*”, “*Standart sapmaları (Ss)*” ve “*Minimum-Maksimum (Max-Min)*” değerler tablo 9’da sunulmuştur

Tablo 9: Öfke ve fke İfade Tarzı leğinin Betimsel Bulguları

Boyutlar	F	\bar{X}	$Sh\bar{x}$	Ss	Min	Max
Sürekli fke	350	23,620	0,321	6,020	10	40
Öfke (Dışa Yönelik)	350	19,088	0,181	3,402	8	32
Öfke (İe Yönelik)	350	18,491	0,206	3,865	10	32
Öfke (fke Kontrolü)	350	19,728	0,184	3,447	10	32

Tablo 9’da öğrencilerin sürekli öfke toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=23,620$), standart sapması ($Ss = 6,020$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,321$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, sürekli öfke leğinden toplam puan olarak alınabilecek en düşük puan 10 iken; alınabilecek en yüksek puan ise 40 olarak hesaplanmaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=23,620$ olduğu; dolayısıyla “*Sürekli fke*” toplam ortalamalarının

üstünde olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin dışa yönelik öfke alt boyut toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=19,088$), standart sapması ($Ss = 3,402$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,181$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, dışa yönelik öfke alt boyut ölçeğinden toplam puan olarak alınabilecek en düşük puan 8 iken; en yüksek puan ise 32 olarak hesaplanmaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=19,088$ olduğu; dolayısıyla dışa yönelik öfke alt boyut toplam puanları, ortalamaya yakın bir değere sahiptir.

Öğrencilerin içe yönelik öfke alt boyut toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=18,491$), standart sapması ($Ss = 3,865$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,206$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, içe yönelik öfke alt boyut ölçeğinden toplam puan olarak alınabilecek en düşük puan 10; en yüksek puanın ise 32 olarak hesaplanmaktadır. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=18,491$ olduğu; dolayısıyla içe yönelik öfke alt boyut puanlarının ortalama yakın bir değere sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin öfke kontrolü alt boyut toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=19,728$), standart sapması ($Ss = 3,447$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,184$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, öfke kontrolü alt boyut ölçeğinden toplamda alınabilecek en düşük puan 10 iken; en yüksek puanın ise 32 olduğu belirlenmiştir. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=19,728$ olduğu; bu bağlamda öfke kontrolü alt boyut puanlarının ortalama yakın bir değere sahip olduğu görülmektedir.

4.1.5 Okul bağlılığı ölçeği betimsel bulguları

Öğrencilerin okul bağlılığı ölçeğinden aldıkları “*Puan ortalamaları (X)*”, “*Standart hataları (Shx)*”, “*Standart sapmaları (Ss)*” ve “*Minimum-Maksimum (Max-Min)*” değerler tablo 10.’da sunulmuştur.

Tablo 10: Okul Bağlılığı Ölçeğinin Betimsel Bulguları

Boyutlar	F	\bar{X}	$Sh\bar{x}$	Ss	Min	Max
Okul Bağlılığı	350	64,548	0,734	13,739	25	95
Davranışsal Bağlılık	350	19,388	0,209	3,914	5	25
Duygusal Bağlılık	350	21,102	0,306	5,725	6	30
Bilişsel Bağlılık	350	24,057	0,392	7,329	8	40

Tablodaki bilgilere göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul bağlılığı toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=64,548$), standart sapması ($Ss = 13,739$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,734$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, okul bağlılığı ölçeğinden toplamda alınabilecek en düşük puan 25; en yüksek puanın ise 95 olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=64,548$ olduğu; bu bağlamda okul bağlılığı toplam puanlarının ortalamasının üstünde bir değere sahiptir.

Tablodaki bilgilere göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul bağlılığı alt boyutu olan davranışsal bağlılık toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=19,388$), standart sapması ($Ss = 3,914$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,209$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, davranışsal bağlılık alt boyut ölçeğinden toplamda alınabilecek en düşük puan 5; en yüksek puanın ise 25 olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=19,388$ olduğu; bu bağlamda okul bağlılığının alt boyutu olan davranışsal bağlılık toplam puanlarının ortalamasının üstünde bir değere sahiptir.

Tabloda örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul bağlılığı alt boyutu olan duygusal bağlılık toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}= 21,102$), standart sapması ($Ss =$

5,725), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,306$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, duygusal bağlılık alt boyut ölçeğinden toplamda alınabilecek en düşük puan 6; en yüksek puanın ise 30 olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=21,102$ olduğu; bu bağlamda öğrencilerin duygusal bağlılık toplam puanlarının ortalamasının üstünde bir değere sahiptir.

Tablodaki bilgilere göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul bağlılığı alt boyutu olan bilişsel bağlılık toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{X}= 24,057$), standart sapması ($Ss = 7,329$), standart hata değeri ($Sh\bar{x}= 0,392$) olduğu görülmektedir. Tablodaki istatistiksel veriler doğrultusunda, bilişsel bağlılık alt boyut ölçeğinden toplamda alınabilecek en düşük puan 8 iken; en yüksek puanın ise 40 olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine göre öğrencilerin toplam puan aritmetik ortalamasının $\bar{X}=24,057$ olduğu; bu bağlamda öğrencilerin bilişsel bağlılık toplam puanların ortalama puanların üstünde bir değere sahiptir.

4.1.6. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların cinsiyet değişkenine göre farklılıkları

Psikolojik sağlamlık ile “*Sürekli öfke ve ifade tarzı*” ve “*Okul bağlılığı*” ölçeklerinin öğrencilerin “*Cinsiyet*” durumlarına göre puan ortalamalarının önemlilik testi (bağımsız t testi) sonuçları tablolar halinde aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Shx	t testi		
						t	Sd	p
Psikolojik Sağlamlık	Kız	160	46,563	8,606	0,680	0,171	348	0,864
	Erkek	190	46,411	7,994	0,580			

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık toplam puan ortalamalarına bakıldığında ($t=0,171;p>.05$) “*Cinsiyet*” değişkeni ile gruplar arasında istatistiksel bir farklılık yoktur.

Tablo 12: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke Dışta-Öfke İçte Öfke Kontrol) Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Shx	T testi		
						t	Sd	p
Sürekli Öfke	Kız	160	23,181	6,326	0,500	1,252	348	0,211
	Erkek	190	23,989	5,740	0,416			
Öfke Dışta	Kız	160	18,969	3,286	0,260	0,604	348	0,546
	Erkek	190	19,189	3,503	0,254			
Öfke İçte	Kız	160	18,256	3,707	0,293	1,045	348	0,297
	Erkek	190	18,689	3,994	0,290			
Öfke Kontrolü	Kız	160	19,581	3,461	0,274	0,733	348	0,464
	Erkek	190	19,853	3,439	0,250			

Öğrencilerin sürekli öfke toplam puanlarında ($t=1,252$; $p>.05$) “*Cinsiyet*” durumları bakımından; gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Buna ek olarak öfke ifade tarzlarından öfke dışta alt boyutunda ($t=0,604$; $p>.05$); öfke içte alt boyutunda ($t=1,045$; $p>.05$) ve son olarak öfke kontrolü alt boyutuna bakıldığında ($t=0,733$; $p>.05$) Öğrencilerin “*Cinsiyet*” durumlarına göre ; “*Öfke kontrolü*” alt boyut grupları arasında istatistiksel olarak bir farklılık yoktur.

Tablo 13: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam ve Alt Boyutları (Davranışsal, Bilişsel, Duygusal) Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Shx	T testi		
						t	Sd	p
Okul Bağlılığı	Kız	160	67,631	13,054	1,032	3,931	348	0,000*
	Erkek	190	61,952	13,797	1,000			
Davranışsal Bağlılık	Kız	160	20,231	3,864	0,305	3,766	348	0,000*
	Erkek	190	18,678	3,822	0,277			
Duygusal Bağlılık	Kız	160	22,012	5,608	0,443	2,753	348	0,006*
	Erkek	190	20,336	5,724	0,415			
Bilişsel Bağlılık	Kız	160	25,387	6,798	0,537	3,156	348	0,002*
	Erkek	190	22,936	7,585	0,550			

Öğrencilerin okul bağlılığı toplam puan ortalamasına göre ($t=3,931$; $p<.05$) cinsiyet değişkeni bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılığın okul bağlılığı toplam puan ortalamalarının kızlarda ($\bar{X}=67,631$) iken erkeklerde ($\bar{X}=61,952$) olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda kızların erkeklere göre okul bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin okul bağlılığı alt boyut puanlarının tümünde cinsiyet durumları açısından istatistiksel bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre öğrencilerin

davranışsal bağlılık ($t=3,766$; $p<.05$); duygusal bağlılık ($t=2,151$ $p<.05$) ile bilişsel bağlılık ($t=3,156$; $p<.05$) alt boyutlarında farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılığın davranışsal bağlılık toplam puan ortalamalarının kızlarda ($\bar{X}=20,231$) iken erkeklerde ($\bar{X}=18,678$) ; duygusal bağlılık toplam puan ortalamalarının kızlarda ($\bar{X}=22,012$) iken erkeklerde ($\bar{X}=20,336$) olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yine benzer şekilde bilişsel bağlılıkta toplam puan ortalamalarının kızlarda ($\bar{X}=25,387$) iken erkeklerde ($\bar{X}=22,936$) olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerin okula bağlılık alt boyutları puanlarının (davranışsal- duygusal- bilişsel bağlılık) kız öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.7.Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların yaş değişkenine göre farklılıkları

Öğrencilerin “Psikolojik sağlamlıkları” ile “Sürekli öfke ve ifade tarzları” ve “Okul bağlılıkları” toplam puanlarının yaş düzeyleri açısından betimsel analiz bulguları ve tek yönlü varyans (anova) sonuçları, tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)

Boyutlar	N	X	Ss	Shx	Vk	Kt	Sd	Ko	F	P
11 Yaş	60	47,05	8,071	1,042						
12 Yaş	118	47,08	9,462	0,871	G.Arası	129,732	3	43,244		
13 Yaş	138	45,79	7,489	0,637	G.İçi	23725,628	346	68,571	0,631	0,596
14 Yaş	34	46,21	7,231	1,240	Toplam	23855,360	349			
Toplam	350	46,48	8,268	0,442						

Öğrencilerin “Psikolojik sağlamlık” toplam puanları ile ($F_{(3,346)}= 0,631, p>0.05$) ile yaş düzeyleri açısından istatistiksel olarak farklılıklar yoktur.

Tablo 15: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve öfke İfade Tarzları(Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)

Boyutlar	Yaş	N	X	Ss	Shx	V.K.	Kt	Sd	Ko	F	P
Sürekli Öfke	11 Yaş	60	23,767	5,616	0,725						
	12 Yaş	118	23,373	6,687	0,616	G.Arası	19,270	3	6,423	0,176	0,913
	13 Yaş	138	23,848	5,788	0,493	G.İçi	12629,189	346	36,501		
	14 Yaş	34	23,294	5,357	0,919	Toplam	12648,46	349			
	Toplam	350	23,620	6,020	0,322						
Öfke Dışta	11 Yaş	60	19,600	3,702	0,478						
	12 Yaş	118	19,017	3,566	0,328	G.Arası	23,305	3	7,768	0,669	0,571
	13 Yaş	138	19,036	3,177	0,270	G.İçi	4016,950	346	11,610		
	14 Yaş	34	18,647	3,199	0,549	Toplam	4040,254	349			
	Toplam	350	19,089	3,402	0,182						
Öfke İçte	11 Yaş	60	18,833	4,101	0,529						

12 Yaş	118	18,839	3,823	0,352	G.Arası	43,287	3	14,429	0,965	0,409
13 Yaş	138	18,138	3,919	0,334	G.İçi	5172,187	346	14,949		
14 Yaş	34	18,118	3,328	0,571	Toplam	5215,474	349			
Toplam	350	18,491	3,866	0,207						

11 Yaş	60	19,767	3,377	0,436						
12 Yaş	118	19,881	3,569	0,329	G.Arası	11,671	3	3,890	0,325	0,807
Öfke Kontrol	13 Yaş	138	19,514	3,355	0,286	G.İçi	4135,543	346	11,952	
	14 Yaş	34	20,000	3,610	0,619	Toplam	4147,214	349		
	Toplam	350	19,729	3,447	0,184					

Öğrencilerin “Sürekli Öfke” toplam puanları ($F_{(3,346)}=0,176$, $p>0.05$); ile “Öfke Dışta” toplam puan ($F_{(3,346)}= 0,669$, , $p>0.05$); “Öfke İçte” toplam puan ($F_{(3,346)}= 0,409$, , $p>0.05$) ve “Öfke Kontrol” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(3,346)}= 0,807$, $p>0.05$) “Yaş düzeyleri” bakımından istatistiksel bir farklılık yoktur.

Tablo 16: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının Yaş Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)

	Yaş Düzeyi	N	X	Ss	Shx	V.K.	KT	Sd	KO	F	P
Okul Bağlılığı	11 Yaş	60	65,333	11,926	1,540						
	12 Yaş	118	65,492	15,145	1,394	G.Arası	366,413	3	122,138	0,645	0,587
	13 Yaş	138	63,964	13,519	1,151	G.İçi	65512,261	346	189,342		
	14 Yaş	34	62,265	12,607	2,162	Toplam	65878,674	349			
	Toplam	350	64,549	13,739	0,734						
Davranışsal Bağlılık	11 Yaş	60	19,150	3,861	0,498						
	12 Yaş	118	19,237	4,146	0,382	G.Arası	12,373	3	4,124	0,268	0,849
	13 Yaş	138	19,594	3,807	0,324	G.İçi	5332,781	346	15,413		
	14 Yaş	34	19,500	3,719	0,638	Toplam	5345,154	349			
	Toplam	350	19,389	3,914	0,209						
Duygusal Bağlılık	11 Yaş	60	21,000	5,349	0,691						
	12 Yaş	118	21,754	5,851	0,539	G.Arası	120,952	3	40,317	1,232	0,298

13 Yaş	138	20,935	5,835	0,497	G.İçi	11319,345	346	32,715
--------	-----	--------	-------	-------	-------	-----------	-----	--------

14 Yaş	34	19,706	5,397	0,926	Toplam	11440,297	349
--------	----	--------	-------	-------	--------	-----------	-----

Toplam	350	21,103	5,725	0,306
--------	-----	--------	-------	-------

11 Yaş	60	25,183	6,640	0,857
--------	----	--------	-------	-------

12 Yaş	118	24,500	7,887	0,726	G.Arası	186,578	3	62,193	1,159	0,325
--------	-----	--------	-------	-------	---------	---------	---	--------	-------	-------

Bilişsel
Bağlılık

13 Yaş	138	23,435	7,060	0,601	G.İçi	18560,279	346	53,642
--------	-----	--------	-------	-------	-------	-----------	-----	--------

14 Yaş	34	23,059	7,495	1,285	Toplam	18746,857	349
--------	----	--------	-------	-------	--------	-----------	-----

Toplam	350	24,057	7,329	0,392
--------	-----	--------	-------	-------

Öğrencilerin “Okul Bağlılıkları” toplam puanları ($F_{(3,346)}=0,645$, $p>0.05$) ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puan ($F_{(3,346)}= 0,268$, , $p>0.05$); “Duygusal Bağlılık” toplam puan ($F_{(3,346)}= 0,409$, , $p>0.05$) ve “Bilişsel Bağlılık” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(3,346)}= 1,159$, $p>0.05$) “Yaş düzeyleri” bakımından istatistiksel bir farklılık bulunmamaktadır.

4.1.8. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “Sınıf düzeyi” değişkenine göre farklılıkları

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile “Sürekli öfke ve ifade tarzları” ve “Okul bağlılıkları” toplam puanlarının sınıf düzeyleri açısından betimsel analizi ve tek yönlü varyans (anova) sonuçları, tablo halinde sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tablo 17: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)

Boyutlar	Sınıf	N	X	Ss	Shx	V.K.	KT	Sd	KO	F	P
	6.Sınıf	136	46,90	9,566	0,820						
	7.Sınıf	157	46,41	7,395	0,590	G.Arası	62,045	2	31,023	0,452	0,636
Psikolojik Sağlık	8.Sınıf	57	45,67	7,209	0,955	G.İçi	23793,315	347	68,569		
	Toplam	350	46,48	8,268	0,442	Toplam	23855,360	349			

Öğrencilerin “*Psikolojik Sağlık*” toplam puan ($F_{(2,347)}= 0,636, p>0.05$) ile “*Sınıf düzeyleri*” arasında istatistiksel olarak bir farklılık yoktur.

Tablo 18: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve öfke İfade Tarzları(Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova Testi)

Boyutlar	Sınıf	N	X	Ss	Shx	V.K.	KT	Sd	KO	F	P
	6.Sınıf	136	23,676	6,440	0,552	G.Arası	27,218	2	13,609		
	7.Sınıf	157	23,796	5,879	0,469	G.İçi	12621,242	347	36,372		0,688
Sürekli Öfke	8.Sınıf	57	23,000	5,395	0,715	Toplam	12648,460	349			
	Toplam	350	23,620	6,020	0,322						
Öfke	6.Sınıf	136	19,206	3,925	0,337	G.Arası	20,235	2	10,118	0,873	0,418

Dışta	7.Sınıf	157	19,185	3,015	0,241	G.İçi	4020,019	347	11,585		
	8.Sınıf	57	18,544	3,054	0,404	Toplam	4040,254	349			
	Toplam	350	19,089	3,402	0,182						
<hr/>											
	6.Sınıf	136	18,750	4,182	0,359						
Öfke	7.Sınıf	157	18,599	3,686	0,294	G.Arası	58,360	2	29,180	1,963	0,142
	İçte	8.Sınıf	57	17,579	3,474	0,460	G.İçi	5157,114	347	14,862	
	Toplam	350	18,491	3,866	0,207	Toplam	5215,474	349			
<hr/>											
	6.Sınıf	136	19,890	3,792	0,325						
Öfke	7.Sınıf	157	19,803	3,062	0,244	G.Arası	24,113	2	12,056	1,015	0,364
Kontrolü	8.Sınıf	57	19,140	3,583	0,475	G.İçi	4123,102	347	11,882		
	Toplam	350	19,729	3,447	0,184	Toplam	4147,214	349			
<hr/>											

Öğrencilerin “Sürekli Öfke” toplam puanları ($F_{(2,347)}=0,374$, $p>0.05$); ile “Öfke Dışta” toplam puan ($F_{(2,347)}= 0,873$, $p>0.05$); “Öfke İçte” toplam puan ($F_{(2,347)}= 1,963$, $p>0.05$) ve “Öfke Kontrol” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 1.015$, $p>0.05$) istatistiksel olarak bir farklılık yoktur.

Tablo 19: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	X	Ss	Shx	VK.	KT	Sd	KO	F	P
Okul Bağlılığı	6.Sınıf	136	63,735	14,614	1,253	G.Arası	780,361	2	390,180		
	7.Sınıf	157	66,102	13,468	1,075	G.İçi	65098,314	347	187,603		
	8.Sınıf	57	62,211	11,928	1,580	Toplam	65878,674	349		2,080	0,127
	Toplam	350	64,549	13,739	0,734						
Davranışsal Bağlılık	6.Sınıf	136	18,890	4,334	0,372	G.Arası	55,370	2	27,685		
	7.Sınıf	157	19,701	3,572	0,285	G.İçi	5289,784	347	15,244		
	8.Sınıf	57	19,719	3,692	0,489	Toplam	5345,154	349		1,816	0,164
	Toplam	350	19,389	3,914	0,209						
Duygusal Bağlılık	6.Sınıf	136	20,419	5,996	0,514	G.Arası	291,835	2	145,917		
	7.Sınıf	157	22,102	5,531	0,441	G.İçi	11148,462	347	32,128		
	8.Sınıf	57	19,982	5,215	0,691	Toplam	11440,297	349		4,542	0,011*
	Toplam	350	21,103	5,725	0,306						
Bilişsel Bağlılık	6.Sınıf	136	24,426	7,457	0,639					1,535	0,217
	7.Sınıf	157	24,299	7,204	0,575	G.Arası	164,417	2	82,208		

8.Sınıf 57 22,509 7,295 0,966 G.İçi 18582,440 347 53,552

Toplam 350 24,057 7,329 0,392 Toplam 18746,857 349

Öğrencilerin “Okul Bağlılıkları” toplam puanları ($F_{(2,347)}=2,080$, $p>0.05$) ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puan ($F_{(2,347)}= 1,816$, $p>0.05$) ve “Bilişsel Bağlılık” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 1,535$, $p>0.05$) sınıf düzeyleri açısından istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Ancak okul bağlılığı alt boyutu olan “Duygusal Bağlılık” toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 4,542$, , $p<0.05$) sınıf düzeyi bakımından istatistiksel açıdan farklılıklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki farklılıkları belirlemeden önce Öncelikle “Levene’s” testi yapılarak grup dağılımlarında varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Duygusal bağlılık toplam puanının levene’s ($1,311$, $p = 0,271$; $p > .05$) test sonucu ile varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin “Duygusal bağlılık” alt boyut toplam puanlarının sınıf düzeyi bağlamında farklılıkları belirlemek amacıyla “Post-Hoc Scheffe” testi kullanılmış olup sonuçlar tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt Boyut Toplam Puanlarının “Sınıf” Düzeyleri Açısından Farklılıklarına İlişkin “Sheffe” Sonuçları

Sınıf (I)	Sınıf(J)	X (I-J)	Shx	P
6.Sınıf	7.Sınıf	-1,68279*	0,664	0,041*
	8.Sınıf	0,437	0,894	0,888
7.Sınıf	6.Sınıf	1,68279*	0,664	0,041*
	8.Sınıf	2,119	0,877	0,055
8.Sınıf	6.Sınıf	-0,437	0,894	0,888

7.Sınıf

-2,119

0,877

0,055

Öğrencilerin “*Duygusal Bağlılık*” alt boyut toplam puanlarının; sınıf düzeyleri farklılıklara bakıldığında; 7. sınıfta yer alan öğrencilerin ($X=22,102$), 6.sınıfta yer alan öğrencilere göre ($X=20,419$), duygusal bağlılıklarının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

4.1.9. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “*Anne-baba birliktelik durumları*” değişkenine göre farklılıkları

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık, “*Sürekli öfke ve ifade tarzları*” ile “*Okul bağlılıkları*” toplam puanlarının anne baba birliktelik durumları açısından betimsel analiz bulguları ve Bağımsız T testi sonuçları, tablo halinde sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tablo 21: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Toplam Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumlarına Göre Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Birliktelik Durumları	N	X	Ss	Shx	T TESTİ		
						t	Sd	p
Psikolojik Sağlamlık	Birlikte Yaşayanlar	309	46,903	8,134	0,463	2,650	348	0,008*
	Ayrı	41	43,293	8,670	1,354			

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık toplam puan ortalamaları ile ($t=2,650;p<.05$) anne babanın “*Birliktelik Durumları*” na göre gruplar arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır. Buna göre, anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin ($X=46,903$) anne babası ayrı yaşayan öğrencilere göre ($X=43,293$) psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke Dışta-Öfke İçte Öfke Kontrol) Puanlarının, Anne-Baba Birliktelik Durumlarına İlişkin Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Anne-Baba birliktelik durumu	N	X	Ss	Shx	t	Sd	P
Sürekli Öfke	Birlikte Yaşıyorlar	309	23,259	5,942	0,338	3,119	348	0,002*
	Ayrı	41	26,341	5,977	0,934			
Öfke Dışta	Birlikte Yaşıyorlar	309	19,068	3,357	0,191	0,311	348	0,756
	Ayrı	41	19,244	3,767	0,588			
Öfke İçte	Birlikte Yaşıyorlar	309	18,388	3,859	0,220	1,371	348	0,171
	Ayrı	41	19,268	3,873	0,605			
Öfke Kontrolü	Birlikte Yaşıyorlar	309	19,650	3,427	0,195	1,164	348	0,245
	Ayrı	41	20,317	3,588	0,560			

Öğrencilerin “Sürekli öfke ve öfke ifade tarzları” (öfke içte-öfke dışta ve öfke kontrolü) toplam puan ortalamalarına sırasıyla bakıldığında; sürekli öfke için ($t=3,119$; $p<.05$) “Anne-Baba Birliktelik Durumları” değişkeni bakımından; gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmaktadır. Söz konusu farklılığa bakıldığında; anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin ($X=26,341$) anne babası birlikte yaşayan öğrencilere göre ($X=23,259$) “Sürekli Öfke” düzeyleri daha yüksektir. Buna ek olarak öfke ifade tarzlarından “Öfke Dışta” alt boyutunda ($t=0,311$; $p>.05$); öfke içte alt boyutunda

($t=1,371$; $p>.05$) ve son olarak öfke kontrolü alt boyutuna bakıldığında ($t=1,164$; $p>.05$) “Anne-Baba Birliktelik” değişkeni açısından; gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 23: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam ve Alt Boyut (Davranışsal-Duygusal-Bilişsel) Toplam Puanlarının, Anne-Baba Birliktelik Durumlarına İlişkin Bağımsız (İlişkisiz) T Testi Sonuçları

Boyutlar	Birliktelik Durumları	N	X	Ss	Shx	t	Sd	p
Okul Bağlılığı	Birlikte Yaşıyorlar	309	65,217	13,201	0,751	2,113	348	0,040
	Ayrı	41	59,512	16,606	2,593			
Davranışsal Bağlılık	Birlikte Yaşıyorlar	309	19,560	3,811	0,217	2,261	348	0,024
	Ayrı	41	18,098	4,460	0,697			
Duygusal Bağlılık	Birlikte Yaşıyorlar	309	21,427	5,535	0,315	2,941	348	0,003
	Ayrı	41	18,659	6,567	1,026			
Bilişsel Bağlılık	Birlikte Yaşıyorlar	309	24,230	7,180	0,408	1,211	348	0,227
	Ayrı	41	22,756	8,354	1,305			

Öğrencilerin okul bağlılığı toplam puan ortalamasına göre ($t=2,113$; $p<.05$) “*Anne-Baba Birliktelik*” değişkeni bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılığın öğrencilerin okul bağlılığı toplam puanlarının anne-babası birlikte yaşayanlar için ($X=65,217$) iken; anne babası ayrı yaşayanlara göre ($X=59,512$) farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda anne baba birlikteliğine göre; birlikte yaşayan anne babaların, ayrı yaşayan anne babalarının çocuklarına göre okul bağlılıkları daha yüksektir. Öğrencilerin okul bağlılığı alt boyut toplam puanları olan “*Davranışsal Bağlılık*”, *Duygusal Bağlılık*” toplam puanlarında anne-babalarının birliktelik durumları bağlamında istatistiksel olarak farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre öğrencilerin davranışsal bağlılık toplam puanlarının ($t=2,261$; $p<.05$); duygusal bağlılık toplam puanlarının ($t=2,941$; $p<.05$) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda anne babası yaşayanların ($X=19,560$) ayrı olanlara göre ($X=18,098$) davranışsal bağlılıkları daha yüksektir. Ayrıca anne babası birlikte yaşayanların ($X=21,427$) ayrı olanlara göre ($X=18,659$) duygusal bağlılıkları daha yüksektir. Öğrencilerin okul bağlılıkları diğer alt boyut olan bilişsel bağlılık ($t=2,151$; $p<.05$) toplam puanlarının anne-babası birliktelik bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olmadığı görülmektedir.

4.1.10. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “*Algılanan gelir durumları*” değişkenine göre farklılıkları

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık, “*Sürekli öfke ve ifade tarzları*” ile “*Okul bağlılıkları*” toplam puanlarının algılanan gelir durumları açısından betimsel analiz bulguları ve anova testi sonuçları, tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 24: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlıklarının Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Durumları Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	N	X	SS	SHX	KT	Sd	KO	F	P
Düşük	26	45,15	8,427	1,653				0,376	0,687
Orta	277	46,55	8,139	0,489	51,612	2	25,806		

Yüksek 47 46,79 9,024 1,316 23803,748 347 68,599

Toplam 350 46,48 8,268 0,442 23855,360 349

Öğrencilerin “*Psikolojik Sağlık*” toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 0,376, p>0,05$)

“*Algılanan Gelir*” durumları bakımından istatistiksel bir farklılık yoktur.

Tablo 25: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının “*Algılanan Gelir*” Düzeyleri Açısından Farklılıkları

(Anova)

Boyutlar	Düzyey	N	X	Ss	Shx	KT	SD	KT	F	P
	Düşük	26	24,038	5,363	1,052	121,482	2	60,741		
Sürekli	Orta	277	23,339	5,887	0,354	12526,978	347	36,101		
									1,683	0,187
Öfke	Yüksek	47	25,043	6,984	1,019	12648,460	349			
	Toplam	350	23,620	6,020	0,322					
	Düşük	26	19,538	2,943	0,577	10,942	2	5,471		
Öfke	Orta	277	19,000	3,322	0,200	4029,313	347	11,612	0,471	0,625
Dışta	Yüksek	47	19,362	4,083	0,596	4040,254	349			
	Toplam	350	19,089	3,402	0,182					

	Düşük	26	18,154	4,027	0,790	120,418	2	60,209		
Öfke	Orta	277	18,271	3,744	0,225	5095,056	347	14,683	4,101	0,017*
İçte	Yüksek	47	19,979	4,225	0,616	5215,474	349			
	Toplam	350	18,491	3,866	0,207					
	Düşük	26	19,115	3,128	0,614	51,269	2	25,634		
Öfke	Orta	277	19,632	3,430	0,206	4095,945	347	11,804	2,172	0,116
Kontrolü	Yüksek	47	20,638	3,626	0,529	4147,214	349			
	Toplam	350	19,729	3,447	0,184					

Öğrencilerin “*Sürekli Öfke*” toplam puanları ($F_{(2,347)}=1,683, p>0.05$) ile “*Öfke Dışta*” toplam puan ($F_{(2,347)}= 0,463, p>0.05$) ve “*Öfke Kontrol*” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 2,172, p>0.05$) algılanan gelir düzeyleri açısından istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Ancak öğrencilerin öfke ifade türü olan “*Öfke içte*” toplam puanlarının ($F_{(2,347)}=4,101, p<0.05$) algılanan gelir durumları bakımından istatistiksel olarak farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu durumda gruplar arasındaki farklılıkları belirlemeden önce öncelikle “*Levene’s*” testi yapılarak grup dağılımlarında varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Öfke ifade türü olan “*Öfke içte*” toplam puanın levene’s ($0,771, p = 0,463; p > .05$) test sonucuna göre; varyansların homojen olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin “*Öfke İçte*” toplam puanlarının algılanan gelir bağlamında farklılıkları belirlemek amacıyla “*Post-Hoc Scheffe*” testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 26: Öğrencilerin Öfke İfade Tarzı “Öfke İçte” Puanlarının “Algılanan Gelir” Düzeyleri Açısından Farklılıklarına İlişkin “Sheffe” Sonuçları

Gelir Durumu(I)	Gelir Durumu(J)	X (I-J)	Shx	P
Düşük	Orta	0,117	0,786	0,989
	Yüksek	1,825	0,937	0,151
Orta	Düşük	0,117	0,786	0,989
	Yüksek	1,70797*	0,604	0,019*
Yüksek	Düşük	1,825	0,937	0,151
	Orta	1,70797*	0,604	0,019*

Öğrencilerin “*Post Hoc- Scheffe*” testi sonucuna göre; algılanan gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin ($X=19,979$), gelir durumu orta düzeyde olan öğrencilere göre ($X=22,102$), öfke ifade biçimi “*İçsel öfke*” puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 27: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Toplam Puan ve Alt Boyut (Davranışsal, Duygusal ve Bilişsel) Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Durumları Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	Düzyey	N	X	SS	SHX	VK.	KT	Sd	KO	F	P
Okul Bağlılığı	Düşük	26	61,808	15,076	2,957	G.Arası	225,476	2	112,738		
	Orta	277	64,856	13,680	0,822	G.İçi	65653,198	347	189,202	0,596	0,552
	Yüksek	47	64,255	13,446	1,961	Toplam	65878,674	349			

	Toplam	350	64,549	13,739	0,734				
Davranışsal Bağlılık	Düşük	26	18,462	4,356	0,854	G.Arası	33,854	2	16,927
	Orta	277	19,534	3,794	0,228	G.İçi	5311,301	347	15,306
	Yüksek	47	19,043	4,334	0,632				
	Toplam	350	19,389	3,914	0,209	Toplam	5345,154	349	
									1,106 0,332
Duygusal Bağlılık	Düşük	26	21,500	5,413	1,062	G.Arası	4,474	2	2,237
	Orta	277	21,076	5,794	0,348	G.İçi	11435,823	347	32,956
	Yüksek	47	21,043	5,591	0,816				
	Toplam	350	21,103	5,725	0,306	Toplam	11440,297	349	
									0,068 0,934
Bilişsel Bağlılık	Düşük	26	21,846	7,556	1,482				
	Orta	277	24,245	7,339	0,441	G.Arası	137,527	2	68,764
	Yüksek	47	24,170	7,094	1,035	G.İçi	18609,330	347	53,629
	Toplam	350	24,057	7,329	0,392	Toplam	18746,857	349	
									1,282 0,279

Öğrencilerin “Okul Bağlılıkları” toplam puanları ($F_{(2,347)}=0,596$, $p>0.05$); ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puan ($F_{(2,347)}= 1,106$, $p>0.05$); “Duygusal Bağlılık” toplam puanları ($F_{(2,347)}= 0,068$, , $p>0.05$) ve “Bilişsel Bağlılık” alt boyutlar toplam puanlarında ($F_{(2,347)}= 1,1282$, $p>0.05$) gelir düzeyleri açısından istatistiksel olarak farklılıkları bir farklılık yoktur.

4.1.11. Öğrencilerin tüm ölçeklerden elde ettikleri puanların “Algılanan anne-baba tutumları” değişkenine göre farklılıkları

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık, “Sürekli öfke ve ifade türleri” ile “Okul bağlılıkları” toplam puanlarının, algılanan anne-baba tutumları bakımından betimsel analiz sonuçları ve tek yönlü varyans (Anova) testi sonuçları, aşağıda verilmiştir.

Tablo 28: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	Tutum	N	X	Ss	Shx	VK.	Sd	KO	F	p
Psikolojik Sağlamlık	Aşırı Koruyucu	134	47,313	8,148	0,704	G.Arası	3	714,086		
	Demokratik	142	47,986	6,916	0,580	G.İçi	346	62,755		
	Otoriter	44	40,432	9,735	1,468	Toplam	349		11,379	0,000*
	Tutarsız	30	44,500	8,435	1,540					
	Toplam	350	46,480	8,268	0,442					

Öğrencilerin “Psikolojik Sağlamlık” toplam puan ($F_{(3,346)} = 0,376, p < 0,05$) ile “Algılanan anne-baba tutumları” bakımından farklılıklar vardır. Bu durumda öncelikle “Levene’s” testi yapılarak grup dağılımlarında varyanslarının homojenliği incelenmiştir. Levene’s ($4,962, p = 0,463; p > .05$) test sonucuna göre; varyansların homojenliği sağlamadığı görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin “Psikolojik Sağlamlık” toplam puanlarının, algılanan anne-baba tutumları bakımından farklılıkları belirlemek için çoklu karşılaştırma tekniklerinden Tamhane’s testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29: Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıklarına İlişkin “Tamhane’s” Sonuçları

(I) Ailenizin tutumu	(J) Ailenizin tutumu	X (I-J)	Shx	p
	Demokratik	0,672	0,912	0,976
Aşırı Koruyucu	Otoriter	6,882*	1,628	0,000
	Tutarsız	2,813	1,693	0,483
	Aşırı Koruyucu	0,672	0,912	0,976
Demokratik	Otoriter	7,554*	1,578	0,000
	Tutarsız	3,486	1,646	0,221
	Aşırı Koruyucu	6,882*	1,628	0,000
Otoriter	Demokratik	7,554*	1,578	0,000
	Tutarsız	4,068	2,127	0,310
	Aşırı Koruyucu	2,813	1,693	0,483
Tutarsız	Demokratik	3,486	1,646	0,221
	Otoriter	4,068	2,127	0,310

Post Hoc- Tamhane’s testi sonuçlarına göre; “Aşırı Koruyucu” tutuma sahip ebeveyn çocukların (X=47,313) “Otoriter” tutuma sahip ebeveynlerin çocuklara göre (X=40,432) psikolojik sağlıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. “Demokratik” tutuma sahip olanların (X=47,986) “Otoriter” olan öğrencilere göre (X=40,432) psikolojik sağlıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin sırasıyla algılanan anne baba tutumlarının demokratik veya aşırı koruyucu tutumlarının otoriter aile tutumlarına sahip olan öğrencilere göre psikolojik sağlıkları daha yüksek

bulunmuştur.

Tablo 30: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları (Öfke İçte Öfke Dışta ve Öfke Kontrol) Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	Tutum	N	X	Ss	Shx	VK.	KT	Sd	KT	F	P
Sürekli Öfke	Aşırı Koruyucu	134	23,239	6,566	0,567	G.Arası	321,182	3	107,061		
	Demokratik	142	23,099	5,459	0,458	G.İçi	12327,278	346	35,628		
	Otoriter	44	26,000	5,632	0,849	Toplam	12648,460	349		3,005	0,030*
	Tutarsız	30	24,300	5,949	1,086						
	Toplam	350	23,620	6,020	0,322						
Öfke Dışta	Aşırı Koruyucu	134	19,194	3,517	0,304	G.Arası	11,193	3	3,731		
	Demokratik	142	19,042	3,187	0,267	G.İçi	4029,061	346	11,645		
	Otoriter	44	18,705	3,373	0,508	Toplam	4040,254	349		0,320	0,811
	Tutarsız	30	19,400	3,997	0,730						
	Toplam	350	19,089	3,402	0,182						
Öfke İçte	Aşırı Koruyucu	134	18,149	3,995	0,345	G.Arası	97,742	3	32,581		
	Demokratik	142	18,380	3,769	0,316	G.İçi	5117,733	346	14,791	2,203	0,088

Otoriter	44	19,841	3,660	0,552	Toplam	5215,474	349			
Tutarsız	30	18,567	3,785	0,691						
Toplam	350	18,491	3,866	0,207						
<hr/>										
Aşırı Koruyucu	134	19,582	3,800	0,328	G.Arası	13,135	3	4,378		
Demokratik	142	19,697	3,222	0,270	G.İçi	4134,079	346	11,948		
Öfke Kontrolü	Otoriter	44	19,909	3,212	0,484	Toplam	4147,214	349	0,366	0,777
	Tutarsız	30	20,267	3,248	0,593					
	Toplam	350	19,729	3,447	0,184					

Öğrencilerin “*Öfke Dışta*” toplam puanları ($F_{(3,346)}= 0,320, p>0.05$) ile “*Öfke içte*” toplam puanları ($F_{(3,346)}= 2,203, p>0.05$) ve “*Öfke Kontrol*” toplam puanlarında ($F_{(3,346)}=0,366, p>0.05$) “*Algılanan anne-baba tutumları*” bakımından istatistiksel bir farklılık yoktur. Ancak “*Sürekli Öfke*” toplam puanlarında ($F_{(3,346)}= 3,005, p<0.05$) algılanan anne-baba tutumları bakımından istatistiksel olarak farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu durumda gruplar arasındaki farklılıkları belirlemeden önce “*Levene’s*” testi yapılarak grup dağılımlarında varyanslarının homojenliği incelenmiştir. “*Sürekli Öfke*” toplam puan levne’s ($2,168, p = 0,047; p < .05$) test sonucuna göre; varyansların homojen değildir. Bu doğrultuda öğrencilerin “*Sürekli Öfke*” toplam puanlarının algılanan anne-baba tutumları bağlamında farklılıkları belirlemek için “*Post-Hoc Tamane’s*” testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31: Öğrencilerin “Sürekli Öfke” Toplam Puanlarının “Algılanan Anne-Baba Tutumları” Açısından Farklılıklarına İlişkin “Tamhane’s” Sonuçları

(I) Ailenizin tutumu	(J) Ailenizin tutumu	X (I-J)	Shx	P
Aşırı Koruyucu	Demokratik	0,140	0,729	1,000
	Otoriter	-2,76119*	1,021	0,049
	Tutarsız	-1,061	1,225	0,949
Demokratik	Aşırı Koruyucu	-0,140	0,729	1,000
	Otoriter	-2,90141*	0,965	0,022
	Tutarsız	-1,201	1,179	0,896
Otoriter	Aşırı Koruyucu	2,76119*	1,021	0,049
	Demokratik	2,90141*	0,965	0,022
	Tutarsız	1,700	1,379	0,779
Tutarsız	Aşırı Koruyucu	1,061	1,225	0,949
	Demokratik	1,201	1,179	0,896
	Otoriter	-1,700	1,379	0,779

Yukarıda belirtilen tablodaki “*Post Hoc-Tamhane’s*” testi sonuçlarına göre, “*Otoriter*” yapılı aileye sahip öğrencilerin ($X=26,000$) “*Aşırı Koruyucu*” olan öğrencilere göre ($X=23,239$) “*Sürekli Öfke*” düzeyleri daha yüksektir. Ayrıca “*Otoriter*” yapılı aileye sahip öğrencilerin ($X=47,986$) “*Demokratik*” olan öğrencilere göre ($X=23,099$) “*Sürekli öfke düzeylerinin*” daha yüksektir. Bu bağlamda sırasıyla algılanan anne baba tutumları aşırı koruyucu ve demokratik tutumlara sahip öğrencilerin otoriter aile tutumlarına sahip olan öğrencilere göre “*Sürekli öfke*” düzeyleri daha düşük bulunmuştur.

Tablo 32: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları ve Alt Boyutları (Davranışsal-Duyuşsal-Bilişsel) Toplam Puanlarının “*Algılanan Anne-Baba Tutumları*” Açısından Farklılıkları (Anova)

Boyutlar	Tutum	N	X	Ss	Shx	V.K.	KT	Sd	KO	F	p
Okul Bağlılığı	Aşırı Koruyucu	134	65,224	14,818	1,280	G.Arası	2794,963	3	931,654		
	Demokratik	142	66,373	12,255	1,028	G.İçi	63083,711	346	182,323		
	Otoriter	44	57,455	13,976	2,107	Toplam	65878,674	349		5,110	0,002
	Tutarsız	30	63,300	12,189	2,225						
	Toplam	350	64,549	13,739	0,734						
Davranışsal Bağlılık	Aşırı Koruyucu	134	19,627	4,172	0,360	G.Arası	193,801	3	64,600		
	Demokratik	142	19,880	3,716	0,312	G.İçi	5151,354	346	14,888	4,339	0,005
	Otoriter	44	17,682	3,269	0,493	Toplam	5345,154	349			

Tutarsız	30	18,500	3,848	0,703						
Toplam	350	19,389	3,914	0,209						
<hr/>										
Aşırı Koruyucu	134	21,493	6,025	0,520	G.Arası	370,346	3	123,449		
Demokratik	142	21,655	5,159	0,433	G.İçi	11069,951	346	31,994		
Duygusal Bağlılık	Otoriter	44	18,500	6,147	0,927	Toplam	11440,297	349	3,858	0,010
Tutarsız	30	20,567	5,463	0,997						
Toplam	350	21,103	5,725	0,306						
<hr/>										
Aşırı Koruyucu	134	24,104	7,825	0,676	G.Arası	428,951	3	142,984		
Demokratik	142	24,838	6,751	0,566	G.İçi	18317,906	346	52,942		
Bilişsel Bağlılık	Otoriter	44	21,273	7,798	1,176	Toplam	18746,857	349	2,701	0,046
Tutarsız	30	24,233	6,252	1,141						
Toplam	350	24,057	7,329	0,392						
<hr/>										

Öğrencilerin “Okul Bağlılığı” toplam puanları ($F_{(3,346)}= 5,110, p<0.05$) ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puanları ($F_{(3,346)}= 4,339, p<0.05$); “Duygusal Bağlılık” toplam puanları ($F_{(3,346)}=3,858$, $p<0.05$) ve “Bilişsel Bağlılık” toplam puanlarında ($F_{(3,346)}=2701, p<0.05$) “Algılanan anne-baba tutumları” bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Gruplar arası farklılığı belirlemeden önce “Levene’s” testi yapılarak grup dağılımlarında varyanslarının homojenliği incelenmiştir. “Okul Bağlılığı” toplam puan levne’s ($2,634, p = 0,50; p >$

.05); “*Davranışsal Bağlılık*” toplam puan levne’s (1,031 $p = 0,379$; $p > .05$) ; “*Duygusal Bağlılık*” toplam puan levne’s (2,562, $p = 0,055$; $p > .05$) ve son olarak “*Bilişsel Bağlılık*” toplam puan levne’s (2,562, $p = 0,055$; $p > .05$) test sonuçlarına göre; tüm boyutlarda varyansların homojen olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin “*Okul Bağlılığı*” toplam puanları ile alt boyut toplam puanlarının algılanan anne-baba tutumları bağlamında farklılıkları belirlemek amacıyla “*Post-Hoc Sheffe*” testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları ve Alt Boyut Toplam Puanlarının “*Algılanan Anne-Baba Tutumları*” Açısından Farklılıklarına İlişkin “*Sheffe*” Sonuçları

Boyutlar	(I) Ailenizin tutumu	(J) Ailenizin tutumu	X(I-J)	Shx	P
Okul Bağlılığı	Aşırı Koruyucu	Demokratik	1,149	1,626	0,919
		Otoriter	7,76934*	2,346	0,013
		Tutarsız	1,924	2,727	0,919
	Demokratik	Aşırı Koruyucu	1,149	1,626	0,919
		Otoriter	8,91869*	2,330	0,002
		Tutarsız	3,073	2,713	0,733
	Otoriter	Aşırı Koruyucu	7,76934*	2,346	0,013
		Demokratik	8,91869*	2,330	0,002
		Tutarsız	5,845	3,197	0,343
	Tutarsız	Aşırı Koruyucu	1,924	2,727	0,919
		Demokratik	3,073	2,713	0,733
		Otoriter	5,845	3,197	0,343

		Demokratik	0,253	0,465	0,960
	Aşırı Koruyucu	Otoriter	1,94505*	0,670	0,040
		Tutarsız	1,127	0,779	0,554
		Aşırı Koruyucu	0,253	0,465	0,960
	Demokratik	Otoriter	2,19846*	0,666	0,013
		Tutarsız	1,380	0,775	0,368
Davranışsal Bağlılık		Aşırı Koruyucu	1,94505*	0,670	0,040
	Otoriter	Demokratik	2,19846*	0,666	0,013
		Tutarsız	0,818	0,914	0,849
		Aşırı Koruyucu	1,127	0,779	0,554
	Tutarsız	Demokratik	1,380	0,775	0,368
		Otoriter	0,818	0,914	0,849
		Demokratik	0,162	0,681	0,996
	Aşırı Koruyucu	Otoriter	2,99254*	0,983	0,027
		Tutarsız	0,926	1,142	0,883
Duygusal Bağlılık		Aşırı Koruyucu	0,162	0,681	0,996
	Demokratik	Otoriter	3,15493*	0,976	0,016
		Tutarsız	1,088	1,137	0,821
		Aşırı Koruyucu	2,99254*	0,983	0,027
	Otoriter	Demokratik	3,15493*	0,976	0,016

		Tutarsız	2,067	1,339	0,498
		Aşırı Koruyucu	0,926	1,142	0,883
	Tutarsız	Demokratik	1,088	1,137	0,821
		Otoriter	2,067	1,339	0,498
		Demokratik	0,734	0,876	0,873
	Aşırı Koruyucu	Otoriter	2,832	1,264	0,173
		Tutarsız	0,129	1,470	1,000
		Aşırı Koruyucu	0,734	0,876	0,873
	Demokratik	Otoriter	3,56530*	1,255	0,046
		Tutarsız	0,605	1,462	0,982
Bilişsel Bağlılık		Aşırı Koruyucu	2,832	1,264	0,173
	Otoriter	Demokratik	3,56530*	1,255	0,046
		Tutarsız	2,961	1,723	0,400
		Aşırı Koruyucu	0,129	1,470	1,000
	Tutarsız	Demokratik	0,605	1,462	0,982
		Otoriter	2,961	1,723	0,400

Tablo 33'teki Post Hoc- Scheffe testi sonuçlarına göre; aşırı koruyucu yapıya sahip öğrencilerin ($X=65,224$); anne babası otoriter olan öğrencilere ($X=57,455$) göre, okul bağlılıkları daha yüksektir. Demokratik tutuma sahip anne baba çocukları ($X=66,373$); otoriter anne baba çocuklarına ($X=57,455$) göre, okul bağlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre okul bağlılıkları daha yüksektir.

Aşırı koruyucu tutuma sahip anne baba çocukları ($X=19,627$); otoriter anne baba çocuklarına ($X=17,682$) göre, “*Davranışsal Bağlılık*” düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak demokratik tutuma sahip anne baba ($X=19,880$); algılanan otoriter aile çocuklarına ($X=17,682$) göre, okul bağlılıkları daha yüksektir. Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre davranışsal bağlılık düzeyleri daha yüksektir.

Aşırı koruyucu anne baba çocukları ($X=21,493$); otoriter anne baba çocuklarına ($X=18,500$) göre, “*Duygusal Bağlılık*” düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca demokratik tutuma sahip anne baba çocukları ($X=21,655$); otoriter yapıya sahip anne baba çocuklarına ($X=18,500$) göre, duygusal bağlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Anne baba tutumları sırasıyla “*Demokratik*”, “*aşırı koruyucu*” olan öğrencilerin anne baba tutumları “*Otoriter*” olan öğrencilere göre duygusal bağlılık düzeyleri daha yüksektir.

Aşırı koruyucu tutuma sahip aile çocukları ($X=24,104$); otoriter anne-baba çocuklarına ($X=21,273$) göre, “*Bilişsel Bağlılık*” düzeyleri daha yüksektir. Ayrıca demokratik yapılı anne baba çocukları ($X=24,838$); otoriter olan öğrencilere ($X=21,273$) göre, bilişsel bağlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. “*Demokratik*”, “*Aşırı koruyucu*” olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre bilişsel bağlılık düzeyleri daha yüksektir.

4.1.12. Değişkenler arası ilişkinin incelenmesi

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık toplam, “*Sürekli öfke*” ile “*Öfke ifade*” türleri toplam puanları ve okul bağlılıkları toplam puanları arasındaki ilişkinin varlığı, yönünü ve kuvvetini belirlemek için “*Pearson Korelasyon Katsayısı*” kullanılmıştır. Korelasyon katsayıları -1 ile +1 arasında değerler almaktadır. Korelasyon katsayısı “ $r = -1$ ” ise tam negatif doğrusal bir ilişki vardır; “ $r = +1$ ” ise tam pozitif doğrusal bir ilişki vardır. Ancak $r = 0$ ise iki değişken arasında ilişki yoktur. Bu doğrultuda “ r ” değeri 0.00 ise ilişki yoktur; “ r ” değeri 0.01 - 0.29 arasında ise düşük düzeyde ilişki; “ r ” değeri 0.30 - 0.70

orta düzeyde ilişki; 0.71 - 0.99 yüksek düzeyde ilişki; “*r*” değeri 1.00 ise mükemmel ilişki söz konusudur (Köklü ve diğ., 2006; Büyüköztürk, 2018).

Öğrencilerin psikolojik sağlamlık toplam, sürekli öfke ile öfke ifade tarzı toplam puanları ve okul bağlılıkları toplam puanları arasındaki ilişki incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonuçları ve korelasyon katsayıları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 34: Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Toplam, Sürekli Öfke İle Öfke İfade Tarzı Toplam Puanları ve Okul Bağlılıkları Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Psikolojik Sağlamlık (1)	r	1								
	p									
Sürekli Öfke (2)	r	-,275**	1							
	p									
Öfke Dışta(3)	r	0,022	,388**	1						
	p									
Öfke içte(4)	r	-,180**	,597**	,493**	1					
	p									
Öfke Kontrolü(5)	r	-0,094	,553**	,459**	,658**	1				
	p									

Okul Bağlılığı(6)	r									
	p	,512**	-,372**	0,050	-,171**	-,169**	1			
Davranışsal Bağlılık(7)	r									
	p	,445**	-,401**	-,121*	-,305**	-,297**	,732**	1		
Duygusal Bağlılık(8)	r									
	p	,531**	-,312**	0,009	-,165**	-,165**	,814**	,525**	1	
Bilişsel Bağlılık(9)	r									
	p	,308**	-,239**	,151**	-0,030	-0,029	,848**	,427**	,464**	1

N=350, **.p<.01,

Tablodaki değerler incelendiğinde, “*Psikolojik sağlamlık*” ile “*sürekli öfke ve öfke ifade tarzları*” ve “*Okul bağlılıkları*” arasında % 99 önem düzeyinde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile “*Sürekli Öfke*” toplam puanları arasında ($r=-.27$, $p<0.01$) negatif (ters) yönlü anlamlı düzeyde (manidar) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile öfke ifade tarzı alt boyutu olan “*Öfke İçte*” toplam puanları arasında ($r=-.18$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (manidar) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile “*Okul Bağlılığı*” toplam puanları arasında ($r=.51$, $p<0.01$) orta düzey (güçlü) pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. *Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile “*Davranışsal Bağlılık*” toplam puanları arasında ($r=.44$, $p<0.01$) orta düzey (güçlü) pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Benzer şekilde “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile “*Duygusal Bağlılık*” toplam puanları arasında ($r=.53$, $p<0.01$) orta düzey (güçlü) pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile “*Bilişsel Bağlılık*” toplam puanları arasında ($r=.30$, $p<0.01$) orta düzey (güçlü) pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin “Sürekli Öfke” toplam puanları ile “Okul Bağlılığı” toplam puanları arasında ($r=-.37$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (orta düzey) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Sürekli Öfke” toplam puanları ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puanları arasında ($r=-.40$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (orta düzey) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Sürekli Öfke” toplam puanları ile “Duygusal Bağlılık” toplam puanları arasında ($r=-.31$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (orta düzey) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Sürekli Öfke” toplam puanları ile “Bilişsel Bağlılık” toplam puanları arasında ($r=-.23$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (manidar) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin “Öfke İçte” toplam puanları ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puanları arasında ($r=-.30$, $p<0.01$) negatif yönlü orta düzeyde (güçlü) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Öfke Kontrolü” toplam puanları ile “Davranışsal Bağlılık” toplam puanları arasında ($r=-.29$, $p<0.01$) negatif yönlü anlamlı düzeyde (manidar) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

4.1.13. Değişkenlerin regresyon analiz sonuçları

Bu çalışmanın amaçlarından birisi “Psikolojik sağlamlık” bağımlı değişkeninin üzerinde yordayıcıların etkisini incelemektir. Bu doğrultuda öncelikle Psikolojik sağlamlık (PS) değişkeninin üzerinde, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları olan (Sürekli Öfke: SÖ; Öfke Dışta: ÖD; Öfke İçte: Öİ; Öfke Kontrolü: ÖK) bağımsız değişkenlerin etkisi incelenmiştir. İkinci olarak okul bağlılıkları alt boyutlarının (Okul Bağlılığı: OB; Davranışsal Bağlılık: DAVBAĞ; Bilişsel Bağlılık: BİLBAĞ ve Duygusal Bağlılık: DUYBAĞ) psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Son olarak bağımsız değişken veri setinin toplam boyutlarının bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda üç farklı regresyon denklemi elde edilmiştir. Bu denklemler aşağıdaki gibidir:

$$PS = 49,876 - 0,422 * SÖ + 0,408 * ÖD - 0,298 * Öİ + 0,218 * ÖK,$$

$$PS = 24,405 + 0,470 * DAVB + 0,580 * DUYB + 0,030 * BİLBAĞ$$

$$PS = 29,463 - 0,137 * SÖ + 0,281 * OB + 0,138 * ÖD - 0,295 * Öİ + 0,251 * ÖK$$

4.1.14. Sürekli öfke ve ifade tarzları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular

Öğrencilerin sürekli öfke ve ifade tarzları boyutlarının psikolojik sağlamlıklarını açıklama gücüne ilişkin doğrusal regresyon analiz sonuçları tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları Boyutlarının Psikolojik Sağlamlıklarını Açıklama Gücü

Model	(R)	Düzeltilmiş (R ²)	R ²	F	p
Sürekli Öfke					
Öfke Dışta					
Öfke İçte	,324 ^a	0,105	0,094	10,105	,000 ^b
Öfke Kontrol					

Öğrencilerin “Sürekli öfke ve öfke ifade” tarzlarının (SÖÖT) “Psikolojik Sağlamlık” puanını açıklama gücünü belirlemek amacıyla doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre; bağımsız değişkenlerin (Öfke ve ifade Tarzları) psikolojik sağlamlık ile ilişkisi orta düzey güçlükte (R=0,324) ve açıklama oranı % 10 olarak görülmektedir. Bu doğrultuda, kurulan regresyon modelinin “İstatistiksel” açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. (F(5,344)=10;10 p<0,05).

Öğrencilerin sürekli öfke ve ifade tarzlarının psikolojik sağlamlıklarını yordamasına ait bulgular tablo 36’ da verilmiştir.

Tablo 36: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzlarının Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Bulgular

Bağımsız Değişkenler	β	Düzeltilmiş β	Shx	t	p	İkili-r	Kısmi-r	Tolerans	VIF
(Constant)	49,876	2,832		17,609	0,000				
Sürekli Öfke	-0,422	0,091	-0,308	-4,654	0,000	-0,275	-0,243	0,594	1,683
Öfke Dışta	0,408	0,146	0,168	2,798	0,005	0,022	0,149	0,720	1,389
Öfke İçte	-0,298	0,161	-0,139	-1,854	0,065	-0,180	-0,099	0,460	2,172
Öfke Kontrolü	0,218	0,171	0,091	1,273	0,204	-0,094	0,068	0,510	1,960

Kurulan “*Doğrusal Regresyon*” modelindeki değişkenler arası çoklu bağlantı sorunu olup olmadığını belirlemek için; öncelikle incelenmesi hedeflenen “*Tolerans*” değerinin “*0,10*” değerinden büyük olması ve “*VIF*” değerinin ise “*10*” dan küçük olması gerekmektedir. Tablodaki verilere göre incelenen değerler “*tolerans > 0,10; VIF < 10*” aralığında bulunduğundan dolayı değişkenlerin analize uygun olduğu sonucu elde edilmiştir (George ve Mallery, 2010).

Regresyon analizine göre elde edilen parametreler incelendiğinde; standardize edilmiş regresyon katsayısına göre sırasıyla, “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre sürekli öfke ($\beta=-0,422$; $t=-4,654$; $p<0,05$) ve öfke ifade tarzları olan öfke dışta ($\beta=0,408$; $t=2,798$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık yordanan değişkeni üzerinde en güçlü ve anlamlı etkinin sürekli öfke olduğu ve bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Ayrıca yordayıcı değişken olan öfke ifade tarzı öfke dışta ise anlamlı düzeyde bir etkisinin olduğu, bu etkinin ise negatif yönlü olduğu görülmektedir. Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni

üzerinde öfke içtenin ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$) ve öfke kontrolünün($\beta=0,251$; $t=1,634$; $p>0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre sürekli öfke ve ifade tarzı olan dışa yönelik öfke boyutunun psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Psikolojik Sağlamlık üzerinde etkisi incelenen değişkenlere ilişkin model *0.05 anlamlılık düzeyine göre şu şekildedir: $PS= 49,876 -0,422*SÖ+ 0,408*ÖD- 0,298*Öİ+ 0,218*ÖK$

4.1.15.Okul bağlılıkları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular

Öğrencilerin okul bağlılıkları boyutlarının psikolojik sağlamlıklarını açıklama gücüne ilişkin doğrusal regresyon analiz sonuçları tablo 37 'de verilmiştir.

Tablo 37: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt boyut Düzeylerinin Psikolojik Sağlamlıklarını Açıklama Gücü.

Model	(R)	Düzeltilmiş (R ²)	R ²	F	p
Davranışsal Bağlılık					
Duygusal Bağlılık	,566 ^a	0,32	0,315	54,384	,000 ^b
Bilişsel Bağlılık					

Öğrencilerin okul bağlılıkları alt boyut toplam puanlarının “*Psikolojik Sağlamlık*” puanını açıklama gücünü belirlemek için yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre; bağımsız değişkenlerin (Davranışsal, duygusal, bilişsel bağlılık) Psikolojik sağlamlık ile ilişkisi orta düzey güçlüktedir ($R=0,56$) ve açıklama oranı % 32 olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, regresyon modeli istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. ($F(3,346)=54,38$ $p<0,05$).

Öğrencilerin okul bağlılıklarının psikolojik sağlıklarını yordamasına ait bulgular tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38: Öğrencilerin Okul Bağlılıkları Alt Boyut Düzeylerinin Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Sonuçlar

Bağımsız Değişkenler	β	Düzeltilmiş β	Shx	t	p	İkili-r	Kısmi-r	Tolerans	VIF
(Sabit)	24,405	1,940		12,577	0,000				
Davranışsal Bağlılık	0,470	0,113	0,223	4,145	0,000	0,445	0,217	0,681	1,468
Duygusal Bağlılık	0,580	0,079	0,402	7,336	0,000	0,531	0,367	0,654	1,528
Bilişsel Bağlılık	0,030	0,058	0,026	0,509	0,611	0,308	0,027	0,738	1,354

Kurulan “*Doğrusal Regresyon*” modelindeki değişkenler arası çoklu bağlantı sorunu olup olmadığını belirlemek için; öncelikle incelenmesi hedeflenen “*Tolerans*” değerinin “*0,10*” değerinden büyük olması ve “*VIF*” değerinin ise “*10*” dan küçük olması gerekmektedir. Tablodaki verilere göre incelenen değerler “*tolerans>0,10; VIF<10*” aralığında bulunduğundan dolayı değişkenlerin analize uygun olduğu sonucu elde edilmiştir (George ve Mallery, 2010).

Regresyon analizine göre elde edilen parametreler incelendiğinde; standardize edilmiş regresyon katsayısına göre sırasıyla, “*Psikolojik Sağlık*” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre duygusal bağlılıklarının ($\beta=0,580$; $t=7,336$; $p<0,05$) ve davranışsal bağlılıklarının ($\beta=0,470$; $t=4,145$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlık yordanan değişkeni üzerinde en güçlü ve anlamlı etkinin

duygusal bağıllık olduğu ve bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Diğer yordayıcı değişken olan davranışsal bağıllığın da anlamlı düzeyde bir etkisinin olduğu, bu etkinin ise pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde bilişsel bağıllık boyutunun ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$) etkisinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre okul bağıllığı “*Davranışsal*” ve “*Duygusal*” bağıllığın psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Psikolojik Sağlamlık üzerinde etkisi incelenen okul bağıllığı boyutlarına ilişkin model aşağıda belirtilmiştir:

$$PS = 24,405 + 0,470 \cdot DAVB + 0,580 \cdot DUYB + 0,030 \cdot BİLBAĞ$$

4.1.16. Sürekli öfke ve ifade tarzları ile okul bağıllıkları boyutlarının psikolojik sağlamlığı açıklama ve yordamasına ilişkin bulgular

Öğrencilerin sürekli öfke ve ifade tarzları ile okul bağıllıkları boyutlarının psikolojik sağlamlıklarını açıklama gücüne ilişkin doğrusal regresyon analiz sonuçları tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları ile Okul Bağıllıklarının Psikolojik Sağlamlıklarını Açıklama Gücü

Model	(R)	Düzeltilmiş (R ²)	R ²	F	p
Sürekli Öfke					
Öfke Dışta					
Öfke İçte	,531 ^a	0,282	0,272	27,074	,000 ^b
Öfke Kontrol					
Okul Bağıllıkları					

Sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları toplam puanlarının “*Psikolojik Sağlık*” puanını birlikte açıklama gücünü belirlemek için yapılan doğrusal regresyon analiz yapılmıştır. Bu doğrultuda bağımsız değişkenler olan “*Öfke ve ifade Tarzları*” ile “*Okul Bağlılıkları*” boyutlarının Psikolojik sağlık ile ilişkisi orta düzey güçlükte ($R=0,51$) ve açıklama oranı ise % 28 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, regresyon modeli istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. ($F(5,344)=27;07$ $p<0,05$).

Öğrencilerin sürekli öfke ve ifade tarzları ile okul bağlılıklarının psikolojik sağlıklarını yordamasına ait bulgular tablo 40’te verilmiştir.

Tablo 40: Öğrencilerin Sürekli Öfke ve İfade Tarzları İle Okul Bağlılıkları Düzeylerinin Psikolojik Sağlıklarını Yordamasına Ait Sonuçlar

Bağımsız Değişkenler	β	Düzeltilmiş β	Shx	t	p	İkili-r	Kısmi-r	Tolerans	VIF
(Sabit)	29,463		3,369	8,746	0,000*				
Sürekli Öfke	-0,137	-0,100	0,087	-1,570	0,117	-0,275	-0,084	0,519	1,927
Okul Bağlılığı	0,281	0,466	0,030	9,225	0,000*	0,512	0,445	0,817	1,225
Öfke Dışta	0,138	0,057	0,134	1,031	0,303	0,022	0,055	0,686	1,459
Öfke İçte	-0,295	-0,138	0,144	-2,046	0,042*	-0,180	-0,110	0,460	2,172
Öfke Kontrolü	0,251	0,104	0,153	1,634	0,103	-0,094	0,088	0,510	1,961

Kurulan “*Doğrusal Regresyon*” modelindeki değişkenler arası çoklu bağlantı sorunu olup

olmadığını belirlemek için; incelenmesi hedeflenen “*Tolerans*” değerinin “0,10” değerinden büyük olması ve “*VIF*” değerinin ise “10” dan küçük olması gerekmektedir. Tablodaki verilere göre incelenen değerler “*Tolerans*>0,10; *VIF*<10” aralığında bulunduğundan dolayı değişkenlerin analize uygun olduğu görülmektedir (George ve Mallery, 2010).

Regresyon analizine göre elde edilen parametreler incelendiğinde; standardize edilmiş regresyon katsayısına göre sırasıyla, “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre okul bağlılığı ($\beta=0,281$; $t=9,225$; $p<0,05$) ve öfke ifade tarzları olan öfke içte ($\beta=-0,295$; $t=-2,046$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık yordanan değişkeni üzerinde en güçlü ve anlamlı etkinin okul bağlılığı olduğu ve bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Ancak diğer yordayıcı değişken olan öfke ifade tarzı öfke içte ise manidar düzeyde bir etkisinin olduğu, bu etkinin ise negatif yönlü olduğu görülmektedir. Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde sürekli öfke ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$); öfke dışta ($\beta=0,138$; $t=1,031$; $p>0,05$) ve öfke kontrolü ($\beta=0,251$; $t=1,634$; $p>0,05$) etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre okul bağlılığı ile öfke ifade tarzlarından olan içe yönelik öfke boyutunun psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Psikolojik Sağlamlık üzerinde etkisi incelenen okul bağlılığı ve sürekli öfke tarzları değişkenlerine ilişkin model aşağıda belirtilmiştir:

$$PS = 29,463 - 0,137 * SÖ + 0,281 * OB + 0,138 * ÖD - 0,295 * Öİ + 0,251 * ÖK$$

4.2. Tartışma

Bu araştırma kapsamında, ortaokulda öğrenim gören ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri, öfke ve ifade tarzları ile okul bağlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde gerek Türkiye’de gerek ülkemiz dışında “*Psikolojik sağlamlık*” ile ilgili çok sayıda araştırmaya rastlarken, psikolojik sağlamlığın öfke ve ifade türleri ile okul bağlılığı açısından ele alınması bakımından Türkiye’de benzer çalışmaya rastlanmamıştır.

Psikolojik sağlamlık, bireylerin dış dđnyadaki her tđrlđ olumsuzluklar, tehditlere rağmen çevresinde başarılı bir uyum sağlama kapasitesidir (Masten, 2014). yaşamın zorlukları karşısında dayanma gđcđ, dayanaklık, esneklik kavramlarıyla rtuşen psikolojik sağlamlık, ruh sağlığının korunmasında önemli faktördđr. Bireylerin olumlu ve olumsuz duygularının, yaşantı deneyimlerinin psikolojik sağlamlıkla bir bağı olduğu dđřđnđlmektedir. Bu bağlamda bireylerin öfke ve ifade biçimleri ile okul bağlılık değişkenlerinin psikolojik sağlamlığı etkilemesi muhtemel önemli faktörler olarak ele alınmıştır.

4.2.1 Araştırmanın değişkenlerinin cinsiyete göre tartışma

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile “*Cinsiyet*” durumları arasında bir farklılık yoktur. Öğrencilerin fke ve öfke ifade tarzlarında “*Cinsiyet*” açısından bir farklılık yoktur. Öğrencilerin okul bağlılıkları ile okul bağlılığı alt boyutları olan davranışsal bilişsel ve duygusal bağlılık boyutlarında cinsiyet değişkeni bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu araştırmada kızların erkeklere göre okul bağlılık dđzeylerinin tđm boyutlar açısından daha yđksek olduğu grđlmektedir.

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarında “*Cinsiyet*” açısından bir farklılık yoktur. Alanyazında psikolojik sağlamlığı etkileyen faktörlerden birinin cinsiyet olduğu tartışılmaktadır (Akın ve Demirel, 2003; Aras vd., 2023). Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklere farklı sorumluluklar verse de kđltrel olarak kadınlara verilen önemin giderek arttığı, kadınların sosyal yaşamda ve iş hayatında erkekler ile eşit sorumluluklar edinmesi cinsiyet faktörünün psikolojik sağlamlık üzerinde benzer etkiye sahip olduğu sonucunu desteklemektedir. Nitekim bu araştırmada da cinsiyet açısından bir farklılık bulunmamıştır. Bu alışma Horasan (2021)’nın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ancak Kimhi ve arkadaşlarının (2020) yđrđttđđđ araştırmada psikolojik sağlamlık ile “*Yaş*” ve “*Cinsiyet*” değişkenleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu grđlmektedir. Psikolojik sağlamlık yalnızca cinsiyet faktrđyle açıklanması zor bir durumdur, nkđ psikolojik sağlamlıkta olumsuz yaşam olayları travmatik deneyimleri, bireylerin zekâ dđzeyleri, çeşitli stres faktörleri, içinde bulunduğu sosyal faktörler gibi çeşitli birçok faktörlerle değerlendirilmesi gerekebilir.

Araştırmanın bir diğer boyutu olan öfke ile cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Alanyazında öfke boyutunun cinsiyet açısından farklılıkları ile ilgili yürütülen çalışmalarda benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Budur, 2010; Eser, 2012; Erdoğan, 2015; Cengiz vd., 2018; Keskin, 2019). Araştırmanın diğer önemli boyutu olan okul bağlılığı ile cinsiyet açısından bakıldığında bu çalışmada kız öğrencilerin okul bağlılığı erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçları itibariyle alanyazında yürütülen benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Savi, 2011; Cernkovich ve Giordano 1992). Ancak okul bağlılıkları ile cinsiyet açısından farklılığın olmadığı çalışmalar da mevcuttur (Hill ve Werner 2006; Somers ve Gizzi, 2001).

4.2.2. Araştırmanın değişkenlerinin yaş düzeylerine yönelik tartışma

Bu araştırmada öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile “Yaş” düzeyleri açısından istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin öfke ve öfke ifade etme biçimlerinde yaş düzeyleri açısından istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Okul bağlılıkları ile Davranışsal bağlılık, duygusal ve bilişsel alt boyut bağlılıklarında “Yaş” düzeyleri bakımından bir farklılık bulunmamıştır.

Alanyazında psikolojik sağlamlık ve cinsiyet ile ilgili yürütülen çalışmalara bakıldığında; Azboy (2020)’un yürüttüğü araştırmada elde ettiği bulgular bu çalışma ile paralellik gösterirken; Atik (2013) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin yaş düzeyleri arttıkça psikolojik sağlamlık düzeylerinde de artış olmaktadır. Buna ek olarak yaş düzeyleri arttıkça yaygın olarak bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinde artış olduğunu bildiren çalışmalar mevcuttur (Bonanno ve Mancini, 2008; Oktan, 2008; Gooding, Hurst, Johnson ve Tarrier, 2012; Varıcıer, 2019; Türker, 2018; Bulut, 2021). Yaş ilerledikçe diğer bir deyişle bireyler olgunlaşıp büyüdükçe yine bireylerin karşılaştıkları zorluklarla sorunlarla mücadelede daha yetkin olduğu, düzenleme kapasitelerinin daha çok geliştiği söylenebilir. Ancak alanyazında elde edilen sonuçların farklılığı, bu konuda daha fazla çalışmaların yürütülmesi gerektirdiğini göstermektedir.

Öğrencilerin öfke ve ifade tarzları ile “Yaş” düzeyleri bakımından bir farklılık yoktur. Alanyazında bu çalışmayı destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Karataş, 2008; Kanoğlu, 2008; Albayrak ve Kutlu, 2009; Nasir ve Abd Ghani, 2014).

Bu araştırmada okul bağlılıkları ile Davranışsal bağlılık, duygusal ve bilişsel alt boyut bağlılıklarında “Yaş” düzeyleri bakımından bir farklılık bulunmamaktadır. Hill’in (2006) ve Can (2008)’in yürüttüğü araştırmalar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Okul bağlılığı ile yaş arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Okula bağlanmada çocuklarda ve ergenlerde daha çok bireylerin kendini okula ait hissetmesi, ders başarısındaki artışın veya sağlık durumunun veya psikososyal bütünlüğünün korunması olması önemli faktör olarak öne çıkmaktadır (Sinclair vd., 2001; akt. Arastamam, 2006; Yılmaz, 2022)

4.2.3. Araştırmanın değişkenlerinin sınıf düzeylerine göre tartışma

Öğrencilerin psikolojik sağlımlıkları ile “Sınıf düzeyleri” arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ayrıca ğrencilerin öfke ve ifade etme biçimlerinde “Sınıf düzeyleri” bakımından bir farklılık bulunmamaktadır. Öğrencilerin Okul Bağlılıkları” ile “Davranışsal Bağlılık” ve “Bilişsel Bağlılık” boyutlarında sınıf düzeyleri bakımından bir farklılık yoktur. Ancak okul bağlılığı alt boyutu olan “Duygusal Bağlılık” boyutlarında sınıf düzeyi bakımından istatistiksel açıdan farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda 7. sınıfta yer alan ğrencilerin (X=22,102), 6.sınıfta yer alan öğrencilere göre (X=20,419), duygusal bağlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Alanyazında psikolojik sağlımlık ile sınıf değişkeni açısından yrtlen çalışmalara bakıldığında bu araştırmanın sonucunu destekleyici çalışmalar bulunmaktadır (Sezgin, 2012; Aydoğdu, 2013; Azboy, 2020; Cantimur, 2021 Aksoy, 2022). Ancak Yıldırım (2019)’ın yürüttüğü çalışma ile örtüşmemektedir. Psikolojik sağlımlık bireylerin yaşamlarında gördükleri zarara karşı mümkün olan en kısa sürede temel işlevlerini yerine getirme kapasitesi, olarak tanımlanmaktadır(Tugade, Fredrickson ve Feldman-Barrett, 2004). Sağlımlık, değişen yaşam koşullarına bağlı olarak bireylerin geliştirmiş oldukları başa çıkma ve uyum kapasitesidir. Dolayısıyla bireylerin yaş düzeyinden ziyade karşılaştıkları yaşam deneyimleri önemli faktör olarak görülmektedir. Bireylerin yaşamlarındaki riskler ya da koruyucu faktörler psikolojik sağlımlığın belirleyici etmenleridir (Richardson, 2002).

Öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade etme biçimlerinde “Sınıf düzeyleri” açısından istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Alanyazında bu çalışmayı destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Karataş, 2008; Kanoğlu, 2008; Albayrak ve Kutlu, 2009; Nasir

ve Abd Ghani, 2014).

Öğrencilerin “Okul Bağlılıkları” ile “Davranışsal Bağlılık” ve “Bilişsel Bağlılık” boyutlarında sınıf düzeyleri açısından istatistiksel olarak farklılık yoktur. Ancak okul bağlılığı alt boyutu olan “Duygusal Bağlılık” boyutlarında sınıf düzeyi bakımından istatistiksel açıdan farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda 7. sınıfta yer alan öğrencilerin ($X=22,102$), 6.sınıfta yer alan öğrencilere göre ($X=20,419$), duygusal bağlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazında sınıf ve yaş düzeyleri ile ilgili farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Altuntaş ve Sezer (2017)’e göre yaş ve sınıf düzeyleri arttıkça öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinde azalma olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Ancak bazı araştırmalara göre sınıf ve yaş düzeyleri artan bireylerin okul bağlılık düzeylerinde azalmanın olduğu sonucu elde edilmiştir (Wei ve Chen ,2010; Özdemir ve Kalaycı; Bellici, 2015; Karasar ve Kapçı, 2016). Ancak öğrencilerin okul bağlılıklarında alanyazında farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Oluşan bu farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda; okul bağlılığını etkileyen farklı nedenlerin üzerinde daha fazla durulması önemlidir. Örneğin öğrencilerin kendini okula ait hissetmemesi, akranları tarafından kabul görülmemesi, öğretmenleri tarafından gerekli ilgi ve değeri görmemeleri veyahut okulla ilgili gelecek yaşantılarında önemli bir katkısının olmayacağı düşünceleri okul bağlılıklarını olumsuz yönde etkileyebilir (Archambault, Janosz, Fallu ve Pagani, 2009). Bu bağlamda okul bağlılıkları bireylerin sınıf ya da yaş seviyesinden ziyade içinde buldukları yaşam koşulları, hissettikleri ait olma sevme sevilme, kabul onay görme gibi duygularla açıklanabilir. Nitekim öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşlarıyla olan iletişimin varlığı ve memnuniyetlik durumları okul bağlılığını daha fazla olumlu etkilemektedir (Altuntaş ve Sezer, 2017).

4.2.4. Anne baba birliktelik durumlarına göre tartışma

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarında “Anne-Baba Birliktelik Durumları” bakımından farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin ($X=46,903$) anne babası ayrı yaşayan öğrencilere göre ($X=43,293$) psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ayrı yaşayan ya da boşanmış aile çocukların toplumdaki ön yargılardan veya olumsuz bakış açılarından daha fazla etkilendikleri düşünülebilir. Anne babaları ile birlikte

yaşamayan aile çocukları kendilerini daha fazla zayıf durumda hissedebilir, kendilerini yeterince ifade edemeyerek daha fazla stresli hissedebilirler. Çünkü aile ortamı çocukların yaşantılarında karşılaştıkları zorluklara karşı etkili destek sağlayabilecek önemli bir kaynaktır, anne babanın birlikteliği çocuğa ilk koruyucu kaynağı sağladığı bilinen bir gerçektir (Wang, Haertel ve Walberg, 1994). Anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin rehberlik servisiyle daha fazla desteklenmesi gerekir. Ayrı yaşayan ebeveynlerin çocukları risk altındadır (Gizir, 2007; Couto, Koller ve Novo,2011). Alanyazında anne babası birlikte olan bireylerin psikolojik sağlımlıkları ayrı yaşayan bireylere göre daha yüksek olduğu ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır ve bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir (Özcan, 2005; Aktay, 2010).

Öğrencilerin sürekli öfke düzeylerinin “*Anne-Baba Birliktelik Durumları*” açısından istatistiksel olarak bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre anne babası ayrı yaşayan öğrencilerin ($X=26,341$) birlikte yaşayan öğrencilere göre ($X=23,259$) “*Sürekli Öfke*” düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna ek olarak öfke ifade tarzlarından “*Öfke Dışta*” öfke içte alt boyutunda ve öfke kontrolü alt boyutuna bakıldığında “*Anne-Baba Birliktelik*” durumları bakımından bir farklılık bulunmamaktadır.

Genel olarak, birlikte yaşayan aile ortamlarında çocuklar fiziksel ve ruhsal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde anne babasının destekleriyle sağlamaktadır. Bu bakımdan aile birlikteliği son derece önemlidir. Boşanmış ailelerin çocuklarında öfke ve kızgınlık duygusu hâkimdir (Aktaş, 2011). Çünkü çocuklar bu ayrılırken olumsuz etkilenerek, psikolojik sağlıkları olumsuz etkilenmekte stres kaygı uyku sorunları gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır (Yavuzer, 2003). Öğrencilerin yalnızca akademik değil sosyal yönden etkilenmesi beklenen bir durumdur, akranlarıyla ilişki yürütmek yerine yalnız kalmayı tercih etme, çabuk öfkelenme, uyumsuz davranış sergileme durumları söz konusu olmaktadır (Kasuto, 2017).

Öğrencilerin okul bağlılıklarında “*Anne-Baba Birlikteliği*” bakımından farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda anne babası birlikte olan öğrencilerin ($X=65,217$); ayrı olanlara göre ($X=59,512$) okul bağlılıkları daha yüksektir. Anne babası birlikte olan öğrencilerin ($X=19,560$); ayrı olanlara göre ($X=18,098$) davranışsal bağlılıkları daha

yüksektir. Anne babası birlikte olan öğrencilerin ($X=21,427$) anne babası ayrı olan öğrencilere göre ($X=18,659$) duygusal bağlılıkları daha yüksektir. Öğrencilerin okul bağlılıkları diğer alt boyut olan bilişsel bağlılık ($t=2,151;p<.05$) toplam puanlarının anne-babası birliktelik bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinde ailenin birlikteliği önemli bir etkidir. Birlikte yaşayan aile çocuklarının okula yönelik tutumları daha Bu araştırmada birlikte olan aile çocuklarının okul bağlılıkları daha yüksektir.

Okula bağlılık düzeylerinin parçalanmış aileye sahip ergenlerde, boşanmış olanlara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu araştırma sonucu ile Alparslan (2016)'ın yürüttüğü çalışma birbirini destekler niteliktedir. Ayrıca Eith (2005)'in çalışmasında da tek ebeveynli çocuklar ile üvey çocukların okul bağlılıkları anne-babasıyla birlikte yaşayanlara göre düşük olması ile anne baba birlikteliğinin okul bağlılığı açısından önemini ortaya koymaktadır. Öztürk (2023)'ün yaptığı araştırmada ise parçalanmış ailelerin okul bağlılıkları açısından bir farklılığın olmadığı sonucu ile bu araştırmadan farklılık göstermektedir.

4.2.5. Algılanan gelir düzeyi ile ilgili tartışma

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarında “*Algılanan gelir*” açısından bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin “*Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları*” toplam puanlarının, “*Algılanan Gelir*” düzeylerine göre farklılıklarına ilişkin elde edilen sonuçlarda yalnızca öfke ifade etme biçimi “*Öfke içte*” alt boyutu açısından farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu doğrultuda algılanan gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin ($X=19,979$), gelir durumu orta düzeyde olan öğrencilere göre ($X=22,102$), öfke ifade etme biçimi “*İçsel öfke*” puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin “*Okul Bağlılıkları*” toplam puanları ile okul bağlılıkları alt boyut toplam puanlarının (Davranışsal, Bilişsel ve Duygusal), “*Algılanan Gelir*” düzeylerine göre farklılıklarına ilişkin sonuçlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

4.2.6. Algılanan anne-baba tutumları ile ilgili tartışma

Öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile “*Algılanan Anne-Baba Tutumları*” açısından istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Algılanan anne baba tutumları demokratik tutum ile aşırı koruyucu tutuma sahip olan öğrencilerin; otoriter anne-baba tutumlarına sahip olan öğrencilere göre psikolojik sağlamlıkları daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin “*Sürekli Öfke*” düzeylerinin algılanan anne baba tutumları bakımından istatistiksel olarak farklılıklar olduğu sonucu elde edilmiştir. Algılanan anne baba tutumları aşırı koruyucu ve demokratik tutumlara sahip öğrencilerin otoriter aile tutumlarına sahip olan öğrencilere göre “*Sürekli Öfke*” düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Öfke ifade etme biçimi “*Öfke içte-dışta*” ve “*Öfke kontrolü*” açısından bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin “*Okul Bağlılıkları*” ve alt boyutları olan “*Davranışsal-Duygusal ve Bilişsel*” düzeylerinin algılanan anne baba tutumları açısından anlamlı bir farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna göre Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre okul bağlılıkları daha yüksektir. Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre davranışsal bağlılık düzeyleri daha yüksektir. Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre duygusal bağlılık düzeyleri daha yüksektir. Anne baba tutumları sırasıyla demokratik, aşırı koruyucu olan öğrencilerin anne baba tutumları otoriter olan öğrencilere göre bilişsel bağlılık düzeyleri dolayısıyla daha yüksektir.

4.2.7. Korelasyon analizi ve tartışma

Bu araştırmada öğrencilerin “*Psikolojik Sağlamlık*” düzeyleri ile “*Sürekli Öfke*” düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki söz konudur. Öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça sürekli öfke düzeylerinde de bir azalma beklenen sonuçtur. Ayrıca öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin artmasıyla öğrencilerin kendilerine dönük öfke düzeylerinde de azalma beklenen sonuçtur. “*Psikolojik Sağlamlık*” toplam puanları ile öfke ifade etme biçimleri alt boyutu olan “*Öfke İçte*” negatif yönlü bir ilişki olduğu

belirlenmiştir.

Öğrencilerin “*Psikolojik Sağlamlık*” ile “*Okul Bağlılığı*” düzeyleri arasında pozitif yönlü korelasyonel bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin okul bağlılık düzeyleri arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyleri de artmaktadır. Bu durum okul bağlılığı alt boyutları olan davranışsal duygusal ve bilişsel bağlılık için de geçerlidir. Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık” düzeyleri arttıkça “*Davranışsal Bağlılık*” “*Duygusal Bağlılık*” ve “*Bilişsel Bağlılık*” düzeylerinde de artış olmaktadır. Öğrencilerin “*Sürekli Öfke*” düzeyleri arttıkça okul bağlılıkları azalmaktadır. Benzer şekilde öğrencilerin “*Sürekli Öfke*” düzeyleri arttıkça davranışsal duygusal ve bilişsel bağlılıklarında bir azalma olduğu görülmektedir. Buna ek olarak öğrencilerin öfke ifade etme biçimleri “*Öfke içte*” düzeyleri ile okul bağlılığı davranışsal düzeylerinde bir azalma söz konusudur. Öğrencilerin öfkelerini belli etmemeleri içte tutmaları davranışsal bağlılıklarını olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde “*Öfke Kontrolü*” düzeyleri ile “*Davranışsal Bağlılık*” düzeyleri arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Öğrencilerin kendilerini kontrol etmeleri olumlu iken davranışsal bağlılık anlamında düşüş görülmesi olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

4.2.8. Psikolojik sağlamlığın yordanmasına yönelik tartışma

Sürekli öfke ve öfke ifade etme biçimlerinin “*Psikolojik Sağlamlık*” puanını açıklama gücünü belirlemek için yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre; bağımsız değişkenlerin (Öfke ve ifade Tarzları) psikolojik sağlamlık ile ilişkisi orta düzey güçlükte ($R=0,324$) ve açıklama oranı % 10 olarak görülmektedir.

“*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre sürekli öfke ($\beta=-0,422$; $t=-4,654$; $p<0,05$) ve öfke ifade etme biçimi “*Öfke dışta*” ($\beta=0,408$; $t=2,798$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir.

Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde öfke içtenin ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$) ve öfke kontrolünün ($\beta=0,251$; $t=1,634$; $p>0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre sürekli öfke ve ifade etme türü “*Dışa yönelik öfke*” boyutunun psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin okul bağlılıkları alt boyut toplam puanlarının “*Psikolojik*

Sağlamlık” puanını açıklama gücünü belirlemek için yapılan doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre; bağımsız değişkenlerin (Davranışsal, duygusal, bilişsel bağlılık) Psikolojik sağlamlık ile ilişkisi orta düzey güçlüktedir ($R=0,56$) ve açıklama oranı % 32 olduğu görülmektedir.

“*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre duygusal bağlılıklarının ($\beta=0,580$; $t=7,336$; $p<0,05$) ve davranışsal bağlılıklarının ($\beta=0,470$; $t=4,145$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık yordanan değişkeni üzerinde en güçlü ve anlamlı etkinin duygusal bağlılık olduğu ve bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Diğer yordayıcı değişken olan davranışsal bağlılığın da anlamlı düzeyde bir etkisinin olduğu, bu etkinin ise pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde bilişsel bağlılık boyutunun ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$) etkisinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre okul bağlılığı “*Davranışsal*” ve “*Duygusal*” bağlılığın psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin öfke ve ifade etme biçimleri ile okul bağlılıkları toplam puanlarının “*Psikolojik Sağlamlık*” puanını birlikte açıklama gücüne bakıldığında; olan “*Öfke ve ifade Tarzları*” ile “*Okul Bağlılıkları*” boyutlarının Psikolojik sağlamlık ile ilişkisi orta düzey güçlükte ($R=0,51$) ve açıklama oranı ise % 28 olduğu görülmektedir.

Psikolojik Sağlamlık” yordanan değişkeni üzerinde görece önem sırasına göre okul bağlılığı ($\beta=0,281$; $t=9,225$; $p<0,05$) ve öfke ifade etme türü “*Öfke İçte*” ($\beta=-0,295$; $t=-2,046$; $p<0,05$) etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık yordanan değişkeni üzerinde en güçlü ve anlamlı etkinin okul bağlılığı olduğu ve bu etkinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir. Ancak diğer yordayıcı değişken olan öfke ifade etme türü “*Öfke içte*” ise manidar düzeyde bir etkisinin olduğu, bu etkinin ise negatif yönlü olduğu görülmektedir. Buna ek olarak “*Psikolojik Sağlamlık*” yordanan değişkeni üzerinde sürekli öfke ($\beta=-0,137$; $t=-1,570$; $p>0,05$); öfke dışta ($\beta=0,138$; $t=1,031$; $p>0,05$) ve öfke kontrolü ($\beta=0,251$; $t=1,634$; $p>0,05$) etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Buna göre okul bağlılığı ile öfke ifade etme türü olan içe yönelik öfke boyutunun psikolojik sağlamlığın önemli birer yordayıcısı olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının sürekli öfke ve öfke ifadesi ile okul bağlılığı arasındaki ilişkisi ele alınmıştır. Psikolojik sağlamlık toplam puanları ile öfke ve ifade etme biçimlerinin ve okul bağlılıkları alt boyutlarının bir biriyle olan ilişkisi olduğu anlamlı düzeyde farklılıkların olduğu görülmektedir.

- Elde edilen bulgulara göre ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile sürekli öfke arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Buna ek olarak öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile okul bağlılıkları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. İlerleyen aşamalarda psikolojik sağlamlık ile öfke ve ifade tarzları, okul bağlılıkları arasındaki ilişki nitel araştırma yöntemleriyle nedensellik bağlamında incelenebilir. Çünkü söz konusu değişkenler arasında bir karmaşık bir ilişki söz konusudur. Bu çalışmayla beraber nitel ve nicel yeni araştırmalarla desteklenmelidir. Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının artırılması istenen bir durumdur. Bu araştırmada psikolojik sağlamlıkları yüksek bulunan öğrencilerin öfkelerini daha etkili yönetebilecekleri uygun ortamlar sağlanmalı ve sağlıklı ifade etme yöntemleri geliştirilmelidir. Bu sayede öğrencilerin okula bağlılıklarında da artışın olması muhtemel bir durumdur. Bu çalışma sonuçları itibariyle benzer çalışmalara yön vermesi beklenmektedir.

- Psikolojik sağlamlık ile ilgili koruyucu faktörlerin geliştirilmesi, temel bileşenlerin uygulamalı olarak eğitim ortamlarında kullanılmasının, öğrencilerin düşünce ve davranışlarında etkili bakış açısı kazanmalarını sağlayacaktır, bu durumda öğrencilerin motivasyonlarının artması beklenmektedir. Psikolojik sağlamlığı artan öğrencilerin kendine okula ait hissetmesi, okula olan devamlılığını, okulda daha aktif derslere daha aktif katılımı dolayısıyla okula olan bağlılıklarına katkı sunması beklenmektedir. Psikolojik sağlamlıkta direnç, zorluklara rağmen yaşamını sürdürme söz konusudur, bu araştırma öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları olan güç, özgürlük, eğlence, sevgi, ait olma gibi temel ihtiyaçlar (Corey, 2008) sürece katılarak alanyazına katkı sunabilir.

- Psikolojik sağlamlık ile öfke ifade biçimleri arasında “*Negatif*” yönlü anlamlı bir ilişki söz konusudur. Alanyazında öfke ile psikolojik sağlamlık ile ilgili sınırlı sayıda

çalışmalar bulunmaktadır, benzer bir çalışma olan psikolojik sağlamlık ile saldırganlık arasındaki ilişkiye bakılmış olup (Taşkiran, 2021) bu çalışmayı desteklemektedir. Bu bakımdan eğitimcilere ve ailelere psikolojik sağlamlığın önemini vurgulayıcı çalışma programlarının hazırlanması, okullarda rehberlik programında psikolojik sağlamlığa yer verilmesi veya daha fazla çalışmaların yürütülmesinin öğrencilerin öfkeyi sağlıklı bir şekilde ifade etme açısından olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Psikolojik sağlamlık ile ilgili geliştirilen programların (Işık vd., 2021) etkin bir şekilde kullanılmasının öğrencilerin öfke ve öfke kontrol becerilerine olumlu yönde katkı sunması beklenebilir.

- Bu araştırmanın çalışma bulgularının ışığında sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu çalışma İstanbul'un Maltepe ilçesi ile sınırlıdır. Ancak ülke genelinde temsil edilebilirlik açısından geniş çaplı örnekleme bu çalışmaya benzer araştırmalar yürütülebilir.

- Psikolojik sağlamlık ölçeği, tek boyutlu 12 maddelik bir ölçekten oluşmaktadır, psikolojik sağlamlıkla ilgili farklı araştırmacılar tarafından geliştirilen/ uyarlanan çok boyutlu olan ölçekler de kullanılabilir.

- Bu çalışma yalnızca ortaokul öğrenci düzeyi ile sınırlıdır. Ancak psikolojik sağlamlık sürekli öfke ve okul bağlılığı ile ilgili diğer okul kademe türlerinde yürütülen bir çalışma olmaması nedeniyle gelecekte destekleyici çalışmalarla alanyazındaki boşluk giderilebilir.

- Öğrencilerin Psikolojik sağlamlıklarının sağlanmasında okul bağlılıklarının etki gücüne yönelik farkındalık programlarının hazırlanması, hazırlanan programların veli öğretmen ve yöneticilere yönelik sunulması alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir.

- Öğrencilerin farklı kademe aldıkları eğitim ve yaş düzeyleri düşünüldüğünde, öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları, sürekli öfke ve ifade etme biçimleri ve okul bağlılıkları birbirinden farklılık gösterebilir. Bu bağlamda yürütülecek çalışmalarda üniversite lise ve ilkokul gruplarında öğrenim gören öğrencilerle bu araştırma tekrarlanabilir. Ayrıca öğrencilerin algı farklılıkları yaşadıkları coğrafik bölge açısından ve kültürel açıdan yeniden ele alınarak bu araştırmanın geliştirilmesine katkı sağlanabilir.

- Öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarında veya okula olan bağlılıklarında sürekli öfke ve ifade etme tarzlarının etkisinin belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda öfke veya öfke kontrol sorunu yaşayan öğrencilerin öncelikle tespit edilmesi ve öğrencilerin var olan öfke sorununun giderilmesi için ve rehberlik servisleri tarafından gerekli psikolojik desteğin sağlanması bakımından bu araştırma alanyazına katkı sunması beklenmektedir.

- Psikolojik sağlamlıkları ile okul bağlılığı düşük olan öğrencilerin tespit edilmesi ve ihtiyaç duyulan psikolojik desteğin sağlanması için gerekli yönlendirme açısından bu araştırma alan yazına katkı sunması beklenmektedir.



6. KAYNAKLAR

- Açılan, B. H., ve Özgenel, M. (2021). Öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeylerine etkisi: lise ve ortaokul karşılaştırması. *Education Sciences*, 16(1), 1-16.
- Alparslan, N. (2016). *Anne babası boşanmış ergenlerin benlik saygısı ve okula bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Tez no: 453055) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal bozuklukların tanınal ve sayımsal elkitabı* (5. Baskı (DSM-5)). (E. Köroğlu, Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Aras, N. Y. , Topkaya, N. ve Şahin, E. (2023). Yetişkin Bireylerde Cinsiyet, Çocukluk Çağı Travmaları, Yaşamda Anlam, Öz-Şefkat ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İctimaiyat*, 7 (1), 168-183. DOI: 10.33709/ictimaiyat.1168719
- Ayan S.(2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8:206-14.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82. 117-142.
- Akın, A., Sarıçam, H., Demirci, İ., Usta, F., Yalnız, A., ve Yıldız, B. (2013). *Okul Bağlılığı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özellikleri*. İstanbul 2013 Dünya Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı (ss.172-174). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Albayrak B, Kutlu Y. Ergenlerde öfke ifade tarzı ve ilişkili faktörler. Maltepe Üniversitesi *Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2009; 2:57-69.
- Amstadter AB, Myers JM, Kendler KS (2014): Psychiatric resilience: Longitudinal twin study. *Br J Psychiatry* 205:275–280. 15 Ağustos 2023 tarihinde *The British*

Journal of Psychiatry , Volume 205 , Issue 4 , October 2014 , pp. 275 – 280
[DOI: https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.130906](https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.130906)

Arastamam, G. (2006). *Ankara İli Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri* (Tez no 205163) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Arslan, G. (2015). Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeğinin (ÇGPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12.

Atış, Y. (2019). Ergenlerde Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları İle Boyun Eğici Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Tez no 617477) [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Aktay, T.E. (2010). *Risk Altındaki Ortaöğretim 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Kendini Toparlama Güçlerinin İncelenmesi* (Yayın no. 279580). [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, Başa Çıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayın no:333557). [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Gazi Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Aydoğan, A., ve Özkan, B. (2020). Hemşirelerin İletişim Becerileri ve Öfke Yönetimlerinin Belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3): 458-463.

Baird, B. M., Lucas, R. E., ve Donnellan, M. B. (2010). Life satisfaction across the lifespan: Findings from two nationally representative panel studies. *Social Indicators Research*, 99(2), 183-203. 11 Ağustos 2023 tarihinde Baird, UN, Lucas, Re & Donnellan, MB Life Satisfaction for Lifetime: Findings from two national representatives. *SOC Indic Res* 99, 183–203 (2010).
<https://doi.org/10.1007/s11205-010-9584-9>

- Bruyn, H.D. (2005). Role strain, engagement ve academic achievement in early adolescence. *Educational Studies*, 31(1), 15-27. 02 Şubat 2023 tarihinde DOI: [10.1080/0305569042000310930](https://doi.org/10.1080/0305569042000310930)
- Balkaya F., Şahin, NH. (2003). Çok Boyutlu Öfke Ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14 (3): 192-202.
- Besharat, M. A., ve Shahidi, S. (2010). Perfectionism, Anger, ve Anger Rumination. *International Journal Of Psychology*, 45(6): 427-434. 15 Ağustos 2023 tarihinde DOI: [10.1080/00207594.2010.501336](https://doi.org/10.1080/00207594.2010.501336)
- Bhave, S. Y., ve Saini, S. (2009). *Anger Management*. İndia: SAGE Publications
- Bilge, Y. ve Bilge, Y. (2020). Korona Salgını ve Sosyal İzolasyonun Psikolojik Kısıtlamaları Üzerindeki Davranışların Psikolojik Sağlık ve Strese Başlama Tarzlarını İnceleme. *Klinik Psikiyatri Dergisi* , 23 .
- Blum, R. W. (2005). A case for school connectedness. *Educational leadership*, 62(7), 16-20. 15 Ağustos 2023 tarihinde <https://docest.com/a-case-for-school-connectedness> sitesinden alındı.
- Bowlby, J. (1982). Attachment ve loss: Vol.1, Attachment (2nd Ed.). New York: Basic Books, Inc., Publishers. (Original ed. 1969).
- Böddeker, I. ve Stemmler, G. (2000). Who Responds How ve When to Anger? The Assessment of Actual Anger Response Styles ve Their Relation to Personality. *Cognition ve Emotion*, 14 (6), 737-762. 22 Şubat 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1080/02699930050156618>
- Budak, S. (2019). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Brody GH, Yu T, Beach SR (2016): Resilience to adversity ve the early origins of disease. *Dev Psychopathol* 28:1347–1365. 18 Temmuz 2023 tarihinde DOI: <https://doi.org/10.1017/S0954579416000894> adresinden alındı.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K, E., Akgün, Ö E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018).

Cambridge Yabancılar İçin Sözlük İngilizce-Türkçe. (2021). Cambridge Üniversitesi. 13 Mart 2023 tarihinde <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/resilience> adresinden alındı.

Campano, J.P. ve Munakata, T. (2004). Anger ve Aggression Among Filipino Students. *Adolescence*, 39 (156): 757-764. 02 Şubat 2023 tarihinde <https://www.proquest.com/openview/ec0c8a9f487c3ca7adc692b90bc78934/1?pq-origsite=gscholar&cbl=41539> adresinden alındı.

Can vd. (2005). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen Derslerinde Matematiğin . Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 17 (17) , 41-46 . 15 Mart 2023 tarihinde <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Pauefd/Issue/11126/133058> adresinden alındı.

Cantimur, D. (2021).*Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık ve öz liderlik becerileri üzerinde bilinçli farkındalığın rolü* (Tez no 668750) [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Cernkovich, S. A. ve Giordano, P. C. (1992). School bonding, race, ve delinquency. *Criminology*, 30(2), 261-291. 04 Ocak 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01105.x> adresinden alındı.

Ciric, M. ve Jovanovic, D. (2016). Student Engagement as a Multidimensional Concept. *The European Proceedings of Social ve Behavioural Sciences*, 15(1): 187-194. 24 Şubat 2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/308953647_Student_Engagement_as_a_Multidimensional_Concept adresinden alındı.

CNN Türk Gazetesi İnternet Sitesi. (2021, 4 11). *Piskolojik Sağlamlık*. 24 Şubat 2023 tarihinde <https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/irmak-atak/psikolojik-saglamlik> adresinden alındı .

Couto, M. C. P., Koller, S. H. ve Novo, R. (2011). Stressful life events ve psychological wel-being in a brazilian sample of older persons: The role of resilience. *Ageing Int*, 36, 492-505. 22 Ocak 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1007/s12126-011-9123-2> adresinden alındı.

Cüceloğlu, D (2015). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağlar, B. (2019). *Özel Sektörde Çalışan Yetişkin Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık ile Öfke Denetimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez No 622611) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Çapan, B. E. ve Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik/Forgiveness as Predictor of Psychological Resiliency. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 70-82.

Çelebi, G. (2020). Covid 19 Salgınına İlişkin Tepkilerin Psikolojik Sağlamlık Açısından İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 471-483. 09 Eylül 2023 tarihinde <https://doi.org/10.21733/ibad.737406> adresinden alındı.

Durar, H. (2017). *12-13 Yaş Ergenlerde Öfke ve Öfke Dışavurumunun Depresyon Düzeyleriyle İlişkisi* (Tez no 468416) [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Dönmez, Ş. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam kalitesi algısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez no 448384) [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Dönmez, Ş. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam kalitesi algısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Eğitim Bilimleri Dergisi, 9 (2) , 1-17 21 Ocak 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/aduefebder/issue/41071/471824> adresinden alındı.

Erdoğan, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Aleksitimi, Öfke ve Öfke İfade Tarzları İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Tez no 642920) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Erdoğan, S., ve Yazıcıoğlu, Y. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık: 49-50.

Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2014). Developing A Scale For Motivation To Study Lesson For Adolescents. *Başkent University Journal of Education*, 1(1), 34-40. 2014

Feder, A., Fred-Torres, S., Southwick, S. M., ve Charney, D. S. (2019). The biology of human resilience: opportunities for enhancing resilience across the life span. *Biological psychiatry*, 86 (6), 443-453. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2019.07.012>

Finn, J.D (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*,59, <https://doi.org/10.3102/00346543059002117>

Finn,J.D.,Pannozo,G.M., ve Voelkl,K.E. (1995).Disruptive ve inattentive withdrawn behavior ve achievement among forth graders. *Elementary school journal*, 95, 421-454. <https://doi.org/10.1086/461853>

Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., ve Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of educational research*, 74(1), 59-109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>

Garnezy, N. (1974). The study of competence in children at risk for severe psychopathology. 23 Mayıs 2023 tarihinde [https://www.scirp.org/\(S\(lz5mqp453edsnp55rrgjt55\)\)/reference/ReferencesPaper.aspx?ReferenceID=1956977](https://www.scirp.org/(S(lz5mqp453edsnp55rrgjt55))/reference/ReferencesPaper.aspx?ReferenceID=1956977) adresinden alındı

- Gazda, G. M. (1995). *Human relations development*. Boston: Simon ve Schuster Company
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*, 16. Baskı, İstanbul, Metis Yayınları.
- George, D. ve Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide ve reference* Boston: Boston Publisher
- Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Psikolojik Sağlık. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2), 73-88. 10 Ocak 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/egeefd/issue/4907/67229> adresinden alındı.
- Gültekin, F. (2008). *Saldırganlık ve Öfkeyi Azaltma Programının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri Üzerindeki Etkisi* (Tez No 23347) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Gizir, C. A. (2007). “Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması”, *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, cilt 3, sayı 28, ss.113-128.
- Hazel, C. E., Vazirabadi, G. E. ve Gallagher, J. (2013). Measuring aspirations, belonging, ve productivity in secondary students: Validation of the student school engagement measure. *Psychology in the Schools*, 50(7), 689-704 <https://doi.org/10.1002/pits.21703>
- Hill, L. G. ve Werner, N. E. (2006). Affiliative Motivation, School Attachment ve Aggression In School. *Psychology in the Schools*, Vol. 43(2), 231-246. <https://doi.org/10.1002/pits.20140>
- Horasan, N (2021). *Salgın Döneminde Ortaya Çıkan Anksiyete İle Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Tez No 704827) [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Hoşoğlu, R., Kodaz, A., Bingöl, T. ve Batık, M. (2018). Öğretmen Adaylarında Psikolojik Sağlamlık. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (14), 217-239. <https://doi.org/10.26466/opus.405751>
- Işık, ř. (2016). Türkiye’de kendini toparlama gücü konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 65-76. 22 Mayıs 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/42745/515929>
- Jimerson, S. R., Campos, E., ve Greif, J. L. (2003). Toward an understanding of definitions ve measures of school engagement ve related terms. *The California School Psychologist*, 8(1), 7-27. 14 şubat 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1007/BF03340893>
- Kalaycı, H. ve Özdemir, M. (2013). Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi. *GEFAD*, 33(2), 293-315.
- Kanoğlu, E. (2008). *Lise Öğrencilerinin Öfke Düzeyleri ve Öfke İfadelerinin İncelenmesi*. (Tez no 203414). [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jspn>
- Karababa, A. ve Dilmaç, B. (2015). Ergenlerde insani değerlerin sürekli öfke ve öfke ifade biçimlerini yordamadaki rolü. *İlköğretim Online Dergisi*, 14(3), 1149-1158.
- Kararımak, O. (2007). *Investigation Of Personal Qualities Contributing To Psychological Resilience Among Earthquake Survivors: A Model Testing Study*. (Tez no 217825) Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (24.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2008). Lise Öğrencilerinde Öfke ve Saldırıcılık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3): 277-294.
- Kasuto, M. (2017). *Boşanmış Ailelerin Çocuklarının Boşanmamış Ailelerin Çocuklarına Göre Öz Saygı ve Ruh Sağlığı Değişkenlerinin İncelenmesi*. (Tez no 475939).

[Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Kıraç, B., ve Sahmurova, A.(2022) 12-14 Yaş Arasındaki Ergenlerde İnternet Bağımlılığı İle Sürekli Öfke-Öfke Tarzı İfade ve Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *11. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Konferansı*, 10-12 Haziran 2022, Antalya.

Kimhi, S., Marciano, H., Eshel, Y. ve Adini, B. (2020). Resilience ve demographic characteristics predicting distress during the COVID-19 crisis. *Social Science ve Medicine*, 265, 113389. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113389>

Kimter, N. (2020). Covid-19 günlerinde bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 574-605. <https://doi.org/10.21733/ibad.805481>

Kitayama, S. ve Markus, H. R. (1994). Emotion ve culture: Empirical studies of mutual influence. Washington DC, US: American Psychological Association Press. <https://doi.org/10.1037/10152-000>

Kincheloe, J. L. ve Horn, R. A. (Eds.). (2007). *The Praeger handbook of education ve psychology* (Vol. 1). United States of America: Greenwood Publishing Group.

Kökdemir, H. (2004). Öfke ve öfke kontrolü. *Pivolka*, 3(12), 7-10. 22 Aralık 2022 tarihinde https://elyadal.org/pivolka/12/PiVOLKA_12_02.pdf adresinden alındı.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2006). *Sosyal Bilimler için İstatistik*. Ankara: Pegem Yayınları.

Kuiper, N. A. ve Martin, R. A. (1998). *Is sense of humor a positive personality characteristic?* Ruch, W. (Ed). *Humor Research: Sense of Humor: Explorations of A Personality Characteristic*. Germany: Walter De Gruyter, 159-178.

Libbey, H. P. (2004). Measuring student relationships to school: Attachment, bonding, Connectedness ve engagement. *The Journal of school health*, 74(7), 274. [DOI:10.1111/j.1746-1561.2004.tb08284.x](https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2004.tb08284.x)

- Liebenberg L, Ungar M, LeBlanc JC (2013) The CYRM-12: A brief measure of resilience. *Canadian Journal of Public Health* 104(2):131-135. <https://doi.org/10.1007/BF03405676>
- Liebenberg L, Ungar M, Van de Vijver FRR (2012) Validation of the Child ve Youth Resilience Measure-28 (CYRM-28) among canadian youth with complex needs. 02 Şubat 2023 tarihinde *Research on Social Work Practice* 22(2):219-226. <https://doi.org/10.1177/1049731511428619>
- Maddox, S. J. ve Prinz, R. J. (2003). School bonding in children ve adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical child and family psychology review*, 6, 31-49. <https://doi.org/10.1023/A:1022214022478>
- Masten, A. S., Best, K. M. ve Garnezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and psychopathology*, 2(4), 425-444.
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children ve youth. *Child Development*, 85(1), 6–20. 05 Mayıs 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>
- Merriam Webster İnternet Sitesi. (2023). Dictionary. 13 Haziran 2023 tarihinde <https://www.merriam-webster.com/dictionary/resilience> adresinden alındı.
- Masten, AS ve Cicchetti, D. (2016). Gelişimde dayanıklılık: İlerleme ve dönüşüm. *Gelişimsel psikopatoloji* , 4 (3), 271-333.
- Mc Neely, C. ve Falci, C.(2004). School connectedness ve transition into ve out of health-risk behavior among adolescents: A comparison of social belonging ve teacher support. *Journal of School Health*. Volume 74, İssue 7, Pages 284-292. DOI: [10.1111/j.1746-1561.2004.tb08285.x](https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2004.tb08285.x)
- Murray, C., ve Greenberg, M. T. (2000). Children's relationship with teachers ve bonds with school an investigation of patterns ve correlates in middle childhood. *Journal of School Psychology*, 38(5), 423-445. DOI:[10.1016/S0022-4405\(00\)00034-0](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(00)00034-0)
- Nasir, R. ve Abd Ghani, N. (2014). Behavioral ve Emotional Effects Of Anger

Expression ve Anger Management Among Adolescents. *Procedia-Social ve Behavioral Sciences*, (140): 565-569.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.471>

Nayır, F. (2017). The Relationship between Student Motivation ve Class Engagement Levels. *Eurasian Journal of Educational Research*, 71: 59-78

Orgm. (2021) Psikolojik Sağlamlık. *Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmenler İçin*. 28 Aralık 2022 tarihinde <https://orgm.meb.gov.tr/www/psikolojik-saglamlik/icerik/2107> adresinden alındı.

Orth, U. ve Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23, 381-387. 28 Aralık 2022 tarihinde <https://doi.org/10.1177/09637214145474> adresinden alındı.

Öğülmüş, S., (2001). *Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık*. 1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu (s.327-340). Ankara: Unicef.

Öz, F. ve Bahadır-Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.

Özcan, B. (2005). *Anne-Babaları Boşanmış ve Anne-Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Karşılaştırılması* (Tez no 204978) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Özer A.K (1994). Sürekli Öfke ve Öfke İfadesi Tarzı (Öfke Tarzı) Ölçekleri Ön Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*; 9(31): 26-35.

Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zeka ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Tez no 347489) [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Özkan, M. S. (2021). *Psikolojik Sağlık Odaklı Psiko-Eğitim Programının Bir Grup Yetişkinin Psikolojik Sağlık, Duyusal Zekâ ve Toplumsal İlgî Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi* (Tez no 662541) [Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Özmen A. Öfke: Kuramsal yaklaşımlar ve bireylerde öfkenin ortaya çıkmasına neden olan etmenler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2006; 39:39-56.28 Kasım 2022 <https://doi.org/10.1080/01460860802023513>
- Puskar, K., et al. (2008). Anger Correlated With Psychosocial Variables İn Rural Youth. *Issues Compr Pediatr Nurs*, 31(2): 71-87.
<https://doi.org/10.1080/01460860802023513>
- Rangvid, B. S. (2018). Student engagement in inclusive classrooms. *Education Economics*, 26(3), 266-284. DOI: [10.1080/09645292.2018.1426733](https://doi.org/10.1080/09645292.2018.1426733)
- Rutter, M. (2006). Implications of resilience concepts for scientific understanding. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094(1), 1-12.
<https://doi.org/10.1196/annals.1376.002>
- Rutter, M. (2007). Resilience, competence ve coping. *Child Abuse ve Neglect*, 31, 205-209. 18 Ağustos 2023 tarihinde <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.02.001> adresinden alındı.
- Rutter, M. (2012). Resilience as a dynamic concept. *Development ve Psychopathology*, 24(2), 335-344. doi:10.1017/S0954579412000028
- Richardson, G. E. (2002). The metatheory of resilience ve resiliency. *Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 307-321. <https://doi.org/10.1002/jclp.10020>
- Sağlam, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Düzeyleri İle Empati ve Affedicilik Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Tez no 609948) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Satıcı, S. A. ve Deniz, M. E. (2017). Mizahla Başa Çıkma ve İyilik Hali: Psikolojik Sağlık ve İyimserliğin Aracılık Rolünün İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1343-1356. 08 Aralık 2022 <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330262>
- Savi, F. (2011). School attachment scale for children ve adolescents: The study of validity ve reliability. *Elementary Education Online*, 10(1), 80-90 11 Kasım 2022 tarihinde İlköğretim Online, 10(1), 80-90, 2011. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden alındı.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502. Erişim Tarihi:11.12.2023
- Somers, C. L. ve Gizzi, T. J. (2001). Predicting adolescents' risky behavior: The influence of future orientation, school involvement ve school attachment. *Adoles ve Family Health*, 2, 3-11. 10 Eylül 2023 tarihinde <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/predicting-adolescents-risky-behaviors-influence-future-orientation> adresinden alındı.
- Soykan, Ç. (2003). Öfke ve öfke yönetimi. *Kriz dergisi*, 11(2).
- Stanley, SK, Hogg, TL, Leviston, Z. ve Walker, I. (2021). From anger to action: Different effects on eco-anxiety, eco-depression and eco-average on climate action ve welfare. *Journal of Climate Change and Health*, 1, 100003.
- Steinberg, S. (2007). *Ergenlik* (Figen Çok, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi
- Stomff, M. (2019). Development of Resilience in Children and Teenagers: A Meta-Analysis of Empirical Studies from 2006-2017 (Personality ve Mental State). *Romanian Journal of Psychological Studies (RJPS)*, 28-35.
- Şahin, H. (2005). Öfke ve öfke denetiminin kuramsal temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 1-22.

- Shek, D. T. L. ve Li, X. (2016). Perceived school performance, life satisfaction ve hopelessness: A 4-year longitudinal study of adolescents in Hong Kong, *Social Indicators Research*, 126 (2), 921-934. 15 Şubat 2023 tarihinde [DOI 10.1007/s11205-015-0904-y](https://doi.org/10.1007/s11205-015-0904-y)
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., ve Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston: MA pearson
- Taşgın, E. ve Çetin, Ç. F. (2006). Ergenlerde major depresyon: Risk etkenleri, koruyucu etkenler ve dayanıklılık. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13(2), 87-93.
- Tek, S. Çatışma, Psikolojik Sağlık ve Uzlaşma Kavramsal Tartışması Işığında Arabuluculuk. *Tebliğler Kitabı*, 12. 21 Eylül 2023 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/338991307> adresinden alındı.
- Tekinsav-Sütçü, G. S.(2006). *Ergenlerde Öfke ve Saldırganlığı Azaltmaya Yönelik Bilişsel Davranışçı Bir Müdahale Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi (Tez no 204936)* [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Terzi, Ş. (2006). Kendini toparlama gücü ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 77-86.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu (Tez no 353103)* [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Turgut, Ö. ve Eraslan Çapan, B. (2017). Ergen psikolojik sağlık düzeyinin yordayıcıları: algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (44), 162-183. [DOI: 10.21764/maeuefd.309934](https://doi.org/10.21764/maeuefd.309934)
- Ural, A., Kılıç, İ., (2011) *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık

- Wang, M., Haertel, G. ve Walberg, H. (1994). Qu'est-ce qui aide l'élève à apprendre?. *Vie pédagogique*, 90, 45-49. 27 Aralık 2022 tarihinde <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.formapex.com/telechargementpublic/wang1993a.pdf> adresinden alındı.
- Wille N, Ravens-Sueberer U (2010). How to Assess Resilience: Reflections on a Measurement Model. In: *Health Assets in a Global Context, Theory, Methods, Action*, Ed.: Morgan, A., Davies, M., Ziglio, E., London: Springer, p.: 117-144. Doi: 10.1007/978-1-4419-5921-8 p.
- Wilson, D. (2004). The interface of school climate ve school connectedness ve relationships with aggression ve victimization. *Journal of School Health*, 74 (7), 293-299.
- Yamak, B., İmamoğlu, O., Eliöz, M., Mehmet, Ç. E. B. İ. ve İslamoğlu, İ. (2019). Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin öfke ve saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 314-332. <https://doi.org/10.26466/opus.592641>
- Yavuz, F.C. (2021). *Algılanan Ana baba Davranışları ile Ergenin Kimlik Stilleri Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaç Doyumunun Aracı Rolü* (Tez no: 673350) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri.Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, 1-13. 15 Ocak 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11126/133054> adresinden alındı.
- Yılmaz, E. (2022). *Lise Öğrencilerinde Okul Bağlılığının Algılanan Ana Babalık Davranışı ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu İle İlişkisi* (Tez no 711151). [Yüksek

Lisans

Tezi,

Ankara

Üniversitesi

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Zeliha, T. ve Yusuf, A. (2020). Ergenlerde sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 154-165. 16 Kasım 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/akef/issue/58853/848907> adresinden alındı.



7.EKLER

Ek-1 Kişisel Bilgi Formu

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-2 Çocuk Ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği

Araştırmada kişisel veri toplanacağından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacak, gerekli her türlü yükümlülük düzenle yerine getirilecektir. Bu çalışma bilimsel bir araştırma için veri toplamayı amaçlamaktadır. Çalışma sonuçları sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak, çalışmanın sonuçları katılımcıların aleyhine olacak şekilde kullanılmayacaktır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır, verdiğiniz cevaplar tamamen gizli tutulacak ve kimliklerinizi açık edici davranışlardan kaçınılacaktır. Çalışmaya katılım sırasında herhangi bir nedenle rahatsızlık hissetmeniz durumunda istediğiniz zaman katılımınız sonlandırabilirsiniz.

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği

Sizi ne kadar tanımlıyor?	1	2	3	4	5
Beni hiç tanımlamıyor, 2 Çok az tanımlıyor, 3 Biraz tanımlıyor, 4 Oldukça tanımlıyor, 5 Beni tamamen tanımlıyor					
1. Hayatımda saygı duyabileceğim insanlar var.					
2. Eğitim almak benim için önemlidir.					
3. Ailem benim hakkında birçok şeyi bilir (örneğin, arkadaşlarımla kim olduğumu, nelerden hoşlandığımı) .					
4. Başladığım faaliyetleri/işleri bitirmeye çalışırım.					
5. Bir şeyler istediğim şekilde gitmediğinde, diğer insanlara ve kendime zarar vermeden bu durumu çözebilirim (örneğin, şiddete başvurmadan veya kötü şeyler söylemeden)					
6. Yardıma ihtiyacım olursa, nereden yardım alabileceğimi bilirim.					
7. Kendimi okuluma ait hissediyorum.					
8. Ailem zor zamanlarımda yanımdadır (örneğin hasta olduğumda veya başım sıkıştığında).					
9. Arkadaşlarımla zor zamanlarımda yanımdadır.					
10. Yaşadığım toplumda bana adil bir şekilde davranılır.					
11. Hayatımda gelecekte kullanacağım yeteneklerimi geliştireceğim fırsatlara sahibim.					
12. Ailemin aile geleneklerini ve kültürünü seviyorum.					

Ek-3 Sürekli Öfke ve İfade Tarzı Ölçeği

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-3 Sürekli Öfke ve İfade Tarzı Ölçeği

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-4 Okul Bağlılığı Ölçeği

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-5 Etik Kurul Kararı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-6 Anket ve Araştırma Valilik İzni

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



Ek-7 Veli Onam Formu

VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları açısından incelenmesi" adıyla, 02.05.2023-16.05.2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

a. Araştırmanın Hedefi: Bu araştırmanın temel hedefi 2022-2023 eğitim öğretim yılında ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerini belirlemek; sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve yine psikolojik sağlık durumlarının bazı demografik değişkenlerle farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir.

Araştırma Uygulaması: Anket şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı tamamen sizin isteğinize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamada ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı

İletişim bilgileri

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi

.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.....

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları açısından incelenmesi" adıyla, tarafından 02.05.2023-16.06.2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırmanın temel hedefi 2022-2023 eğitim öğretim yılında ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini belirlemek; sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile okul bağlılıkları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve yine psikolojik sağlamlıklarının bazı demografik değişkenlerle farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Nedeni: Bilimsel araştırma Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): İstanbul ili Maltepe ilçesinde, Resmi ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler.

Araştırma Uygulaması: Anket

Görüşme

Gözlem

Diğer

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı

İletişim Bilgileri

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.....

İsim-Soyisim İmza:

Ek-8 Anket İzni

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.



8.ÖZGEÇMİŞ

Didem BAĞCI

Eğitim

Yüksek Lisans	2023	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Lisans	2012	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İş/İstihdam (Varsa)

Yıl:	2015
Görev	Okul Psikolojik Danışmanı /Rehberlik Öğretmenliği

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri (Varsa)

Yıl	2021-2023
Kurum	Çocuk EMDR Derneği, Yetişkin EMDR Derneği

